HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI (Camera a noua extinsă)

5 octombrie 2020 *

„Concurență – Înțelegeri – Procedură administrativă – Decizie prin care se dispune o inspecție – Excepție de nelegalitate a articolului 20 din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 – Dreptul la o cale de atac efectivă – Egalitatea armelor – Obligația de motivare – Dreptul la inviolabilitatea domiciliului – Indicii suficient de serioase – Proporționalitate”

În cauza T-249/17,

Casino, Guichard-Perrachon, cu sediul în Saint-Étienne (Franța),

Achats Marchandises Casino SAS (AMC), fostă EMC Distribution, cu sediul în Vitry-sur-Seine (Franța),

reprezentate de D. Théophile, I. Simic, O. de Juvigny, T. Reymond, A. Sunderland și G. Aubron, avocați,

reclamante,

împotriva

Comisiei Europene, reprezentată de B. Mongin, A. Dawes și I. Rogalski, în calitate de agenți, asistați de F. Ninane, avocată,

pârâtă,

susținută de:

Consiliul Uniunii Europene, reprezentat de S. Boelaert, S. Petrova și O. Segnana, în calitate de agenți,

intervenient,

având ca obiect o cerere întemeiată pe articolul 263 TFUE prin care se solicită anularea Deciziei C(2017) 1054 final a Comisiei din 9 februarie 2017 prin care se dispune societății Casino, Guichard-Perrachon, precum și tuturor societăților controlate direct sau indirect de aceasta să se supună unei inspecții în conformitate cu articolul 20 alineatele (1) și (4) din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului (cauza AT.40466 – Tute 1),

TRIBUNALUL (Camera a noua extinsă),

compus din domnii S. Gervasoni (raportor), președinte, L. Madise și R. da Silva Passos, doamna K. Kowalik-Bańczyk și domnul C. Mac Eochaidh, judecători,

* Limba de procedură: franceza.

grefier: doamna M. Marescaux, administratoare,

având în vedere faza scrisă a procedurii și în urma ședinței din 29 ianuarie 2020,

pronunță prezenta

Hotărâre

I. Cadrul juridic

1 Articolul 20 din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele [101] și [102 TFUE] (JO 2003, L 1, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 167, rectificare în Ediție specială, 08/vol. 4, p. 269), intitulat „Competențele de inspecție ale Comisiei”, prevede:

„(1) Pentru a-și îndeplini îndatoririle atribuite prin prezentul regulament, Comisia poate să desfășoare toate inspecțiile necesare la întreprinderi și la asociațiile [a se citi «asocierile»] de întreprinderi.

(2) Reprezentanții oficiali și celelalte persoane care îi însoțesc, autorizate de Comisie să desfășoare o inspecție, sunt împuternicite:

(a) să intre în orice incinte, terenuri și mijloace de transport ale întreprinderilor și asociațiilor [a se citi «asocierilor»] de întreprinderi;

(b) să examineze registrele și alte documente privind activitatea, indiferent de suportul pe care sunt păstrate;

(c) să ia sau să obțină, sub orice formă, copii sau extrase din aceste registre și documente;

(d) să sigileze orice incinte destinate activității și orice registre și documente pe perioada inspecției și în măsura necesară inspecției;

(e) să ceară oricărui reprezentant sau membru al personalului întreprinderii sau asociației [a se citi «asocierii»] de întreprinderi explicații cu privire la faptele sau documentele legate de obiectul și scopul inspecției și să înregistreze răspunsurile acestora.

(3) Reprezentanții oficiali și celelalte persoane care îi însoțesc, autorizate de Comisie să desfășoare o inspecție, își exercită competențele prin prezentarea unei autorizații scrise care indică obiectul și scopul inspecției și sancțiunile prevăzute la articolul 23, în cazul în care registrele și celelalte documente solicitate privind activitatea sunt incomplete sau atunci când răspunsurile la întrebările adresate în temeiul alineatului (2) din prezentul articol sunt inexacte sau induc în eroare. În timp util înainte de inspecție, Comisia înștiințează în privința inspecției autoritatea de concurență a statului membru pe teritoriul căruia urmează să se desfășoare inspecția.

(4) Întreprinderile și asociațiile [a se citi «asocierile»] de întreprinderi sunt obligate să se supună inspecțiilor dispuse de Comisie prin decizie. Decizia indică obiectul și scopul inspecției, stabilește data la care începe și indică sancțiunile prevăzute la articolele 23 și 24, precum și dreptul de a ataca decizia la Curtea de Justiție. Comisia adoptă aceste decizii după consultarea autorității de concurență a statului membru pe teritoriul căruia urmează să se desfășoare inspecția.

(5) Reprezentanții oficiali, precum și celelalte persoane autorizate sau desemnate de autoritatea de concurență a statului membru pe teritoriul căruia urmează să se desfășoare inspecția trebuie, la cererea acestei autorități sau a Comisiei, să acorde asistență în mod activ reprezentanților oficiali și celorlalte persoane care îi însoțesc, autorizate de Comisie. În acest scop, ei beneficiază de competențele prevăzute la alineatul (2).

(6) Atunci când reprezentanții oficiali și celelalte persoane care îi însoțesc, autorizate de Comisie, constată că o întreprindere se opune inspecției dispuse în temeiul prezentului articol, statul membru în cauză le acordă asistența necesară, solicitând, dacă este cazul, sprijinul forțelor de ordine sau al unei autorități publice de aplicare a legii echivalente, astfel încât să le dea posibilitatea de a desfășura inspecția.

(7) În cazul în care asistența prevăzută la alineatul (6) presupune autorizarea unei autorități judiciare în conformitate cu dreptul național, această autorizație trebuie să fie solicitată. Autorizația poate fi de asemenea solicitată și ca măsură de precauție.

(8) Atunci când este solicitată autorizația menționată la alineatul (7), autoritatea judiciară națională verifică dacă decizia Comisiei este autentică și dacă măsurile coercitive preconizate nu sunt nici arbitrare și nici excesive, având în vedere obiectul inspecției. Atunci când verifică proporționalitatea măsurilor coercitive, autoritatea judiciară națională poate solicita Comisiei, direct sau prin intermediul autorității de concurență a statului membru, explicații detaliate, în special privind motivele care determină Comisia să suspecteze încălcarea articolelor [101] și [102 TFUE], cât și privind gravitatea încălcării suspectate și privind natura implicării întreprinderii în cauză. Totuși, autoritatea judiciară națională nu poate pune în discuție necesitatea inspecției și nici nu poate solicita să i se furnizeze informații din dosarul Comisiei. Controlul legalității deciziei Comisiei este exercitat doar de Curtea de Justiție.”

II. Istoricul cauzei

2 Casino, Guichard-Perrachon, prima reclamantă (denumită în continuare „Casino”), este societatea-mamă a grupului Casino, care își desfășoară activitățile în special în Franța, în principal în sectorul distribuției alimentare și nealimentare. Filiala sa, Achats Marchandises Casino SAS (AMC), fostă EMC Distribution, a doua reclamantă, este o centrală de referențiere care negociază condițiile de achiziție de la furnizori pentru mărcile grupului Casino în Franța.

3 După ce a primit informații referitoare la schimburi de informații între prima reclamantă și alte întreprinderi sau asocieri de întreprinderi, printre care Intermarché, societate care își desfășoară de asemenea activitățile în sectorul distribuției alimentare și nealimentare, Comisia Europeană a adoptat, la 9 februarie 2017, Decizia C(2017) 1054 prin care se dispune societății Casino, Guichard-Perrachon, precum și tuturor societăților controlate direct sau indirect de aceasta să se supună unei inspecții în conformitate cu articolul 20 alineatele (1) și (4) din Regulamentul nr. 1/2003 (cauza AT.40466 – Tute 1) (denumită în continuare „decizia atacată”).

4 Dispozitivul deciziei atacate are următorul cuprins:

„*Articolul 1*

Casino […], precum și toate societățile controlate direct sau indirect de aceasta, sunt obligate să se supună unei inspecții referitoare la eventuala lor participare la practici concertate contrare articolului 101 [TFUE] pe piețele de aprovizionare cu bunuri de consum curent, pe piața vânzării de servicii către fabricanții de produse de marcă și pe piețele vânzării către consumatori de bunuri de consum curent. Aceste practici concertate constau în:

(a) schimburi de informații, începând din 2015, între întreprinderi și/sau asocieri de întreprinderi, printre care ICDC […], și/sau membrii săi, printre care Casino și AgeCore și/sau membrii săi, printre care Intermarché, privind reducerile de preț obținute de aceștia pe piețele de aprovizionare cu bunuri de consum curent în sectoarele produselor alimentare, produselor de igienă și produselor de întreținere și prețurile pe piața vânzării de servicii către fabricanții de produse de marcă în sectoarele produselor alimentare, produselor de igienă și produselor de întreținere, în mai multe state membre ale Uniunii Europene, printre care Franța, și

(b) schimburi de informații, începând cel puțin din 2016, între Casino și Intermarché cu privire la strategiile comerciale viitoare ale acestora, în special în ceea ce privește sortimentele, dezvoltarea de magazine, comerțul electronic și politica de promovare pe piețele de aprovizionare cu bunuri de consum curent și pe piețele de vânzare către consumatori de bunuri de consum curent, în Franța.

Această inspecție se poate desfășura în oricare incintă a întreprinderii […]

Casino permite funcționarilor și altor persoane împuternicite de Comisie să efectueze o inspecție, iar funcționarilor și altor persoane autorizate de autoritatea de concurență a statului membru în cauză pentru a-i ajuta ori numite de statul respectiv în acest sens le permite accesul în toate incintele și mijloacele sale de transport în timpul programului normal de lucru. Casino supune inspecției registrele și alte documente privind activitatea, indiferent de suportul pe care sunt păstrate, dacă funcționarii și celelalte persoane autorizate solicită acest lucru, și le permite să le examineze la fața locului ori să ia sau să obțină, sub orice formă, copii sau extrase din aceste registre și documente. Casino permite aplicarea de sigilii pe orice incinte destinate activității și orice registre și documente pe durata inspecției și în măsura necesară inspecției. Casino oferă imediat la fața locului explicații orale cu privire la obiectul și scopul inspecției la solicitarea acestor funcționari sau persoane și permite oricărui reprezentant sau membru al personalului să dea astfel de explicații. Aceasta permite înregistrarea, sub orice formă, a explicațiilor respective.

Articolul 2

Inspecția poate începe la 20 februarie 2017 sau la scurt timp după această dată.

Articolul 3

Prezenta decizie se adresează Casino, precum și tuturor societăților controlate direct sau indirect de aceasta.

Această decizie este notificată cu scurt timp înainte de inspecție, întreprinderii căreia îi este adresată, în temeiul articolului 297 alineatul (2) [TFUE].”

5 După ce a fost informată de această inspecție de către Comisie, Autorité de la concurrence française (Autoritatea franceză de concurență) a sesizat juges des libertés et de la détention des tribunaux de grande instance de Créteil et de Paris (judecătorii de drepturi și libertăți din cadrul Tribunalelor de

Mare Instanță din Créteil și din Paris, Franța) pentru a le solicita autorizația de a realiza operațiuni de inspecție și de sechestru în incintele reclamantelor. Prin ordonanțele din 17 februarie 2017, acești judecători de drepturi și libertăți au autorizat inspecțiile și sechestrele solicitate cu titlu preventiv. Întrucât niciuna dintre măsurile luate în cadrul inspecției nu a impus utilizarea „autorităților publice de aplicare a legii" în sensul articolului 20 alineatele (6)-(8) din Regulamentul nr. 1/2003, aceste ordonanțe nu au fost notificate reclamantelor.

6 Inspecția a început la 20 februarie 2017, dată la care inspectorii Comisiei, însoțiți de reprezentanți ai Autorității franceze de concurență, s-au prezentat la sediul din Paris al grupului Casino, precum și în incintele celei de a doua reclamante, și au notificat reclamantelor decizia atacată.

7 În cadrul inspecției, Comisia a efectuat, printre altele, o inspecție a birourilor, o colectare de materiale, în special informatice (laptopuri, telefoane mobile, tablete, dispozitive de stocare), audierea mai multor persoane și copierea conținutului materialelor colectate.

8 Fiecare dintre reclamante a adresat Comisiei o scrisoare la data de 24 februarie 2017, în care a formulat rezerve cu privire la decizia atacată și la desfășurarea inspecției efectuate în temeiul acesteia.

III. Procedura și concluziile părților

9 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 28 aprilie 2017, reclamantele au introdus prezenta acțiune.

10 Prin înscrisul depus la grefa Tribunalului la 28 iulie 2017, Consiliul Uniunii Europene a formulat o cerere de intervenție în prezenta procedură în susținerea concluziilor Comisiei. Prin Decizia din 22 septembrie 2017, președintele Camerei a noua a Tribunalului a admis această intervenție. Consiliul a depus memoriul său, iar părțile principale au depus observațiile lor cu privire la acesta în termenele stabilite.

11 Reclamantele solicită Tribunalului:

– adoptarea unei măsuri de organizare a procedurii care să dispună Comisiei să prezinte toate documentele, înscrisurile și alte informații pe baza cărora, la data deciziei atacate, considera că dispune de indicii suficient de serioase pentru a justifica efectuarea unei inspecții în incintele lor;

– anularea deciziei atacate;

– obligarea Comisiei și a Consiliului la plata cheltuielilor de judecată.

12 Comisia, susținută de Consiliu, solicită Tribunalului:

– respingerea acțiunii;

– obligarea reclamantelor la plata cheltuielilor de judecată.

13 La propunerea Camerei a noua a Tribunalului, acesta a decis, în temeiul articolului 28 din Regulamentul de procedură al Tribunalului, să trimită cauza în fața Camerei a noua extinse.

14 La propunerea judecătorului raportor, Tribunalul (Camera a noua extinsă), în cadrul măsurilor de organizare a procedurii prevăzute la articolul 89 din Regulamentul de procedură, a solicitat Comisiei să prezinte o versiune neconfidențială a indiciilor privind încălcările prezumate de care dispunea la data deciziei atacate și a solicitat reclamantelor să își precizeze poziția cu privire la indiciile prezentate. Comisia și reclamantele au dat curs acestor solicitări în termenele stabilite.

15 Ca răspuns la observațiile reclamantelor, Comisia a solicitat Tribunalului să adopte o măsură de cercetare judecătorească, astfel cum este prevăzută la articolul 91 din Regulamentul de procedură, prin care să i se dispună să prezinte versiunea confidențială a indiciilor menționate mai sus, sub rezerva ca doar reprezentanții reclamantelor să aibă acces la acestea, în condiții limitate și prin intermediul încheierii unui angajament de confidențialitate care să prevadă că nu pot divulga conținutul versiunii confidențiale a indiciilor către clienții lor.

16 Reprezentanții reclamantelor s-au opus condițiilor de acces la indicii propuse de Comisie, apreciind că astfel de angajamente de confidențialitate nu le-ar permite să asigure pe deplin apărarea clienților lor. Aceștia au solicitat Tribunalului să dispună, în cadrul măsurii de cercetare judecătorească în discuție, accesul cel puțin al unui angajat al fiecărei reclamante la documentele în cauză sau prezentarea unei versiuni neconfidențiale ale cărei date ocultate să se limiteze la cele a căror divulgare ar permite identificarea întreprinderilor cu care Comisia a realizat interviuri și la cele pentru care Comisia ar justifica în mod special confidențialitatea și ar furniza un rezumat suficient de precis. În plus, aceștia au solicitat adoptarea unei măsuri de organizare a procedurii, invitând Comisia să prezinte elementele care permit verificarea datei de creare și de modificare eventuală a unora dintre indiciile comunicate. În sfârșit, aceștia au solicitat Tribunalului să organizeze o reuniune neoficială înainte de adoptarea măsurii de cercetare judecătorească solicitate pentru a-i stabili întinderea și conținutul.

17 Prin intermediul unor noi măsuri de organizare a procedurii, Tribunalul, în continuarea criticilor formulate de reclamante cu privire la indiciile prezentate, a adresat mai multe întrebări Comisiei și a solicitat reclamantelor să își precizeze poziția cu privire la unele dintre răspunsurile Comisiei. Comisia și reclamantele au dat curs acestor solicitări în termenele stabilite.

18 La propunerea judecătorului raportor, Tribunalul (Camera a noua extinsă) a decis deschiderea fazei orale a procedurii.

19 Prin înscrisul depus la grefa Tribunalului la 19 decembrie 2019, Comisia a prezentat un „răspuns suplimentar” la unul dintre răspunsurile sale anterioare la întrebările Tribunalului. Tribunalul a depus acest înscris la dosar, fără a aduce atingere admisibilității sale, și a solicitat reclamantelor să își prezinte observațiile cu privire la înscrisul menționat, ceea ce reclamantele au făcut în termenul stabilit, contestând în special admisibilitatea răspunsului suplimentar al Comisiei.

20 Pledoariile părților și răspunsurile acestora la întrebările adresate de Tribunal au fost ascultate în ședința din 29 ianuarie 2020.

IV. În drept

21 Reclamantele invocă în esență trei motive în susținerea acțiunii. Primul este întemeiat pe o excepție de nelegalitate a articolului 20 din Regulamentul nr. 1/2003, al doilea este întemeiat pe încălcarea obligației de motivare, iar al treilea este întemeiat pe încălcarea dreptului la inviolabilitatea domiciliului.

A. Cu privire la primul motiv, întemeiat pe o excepție de nelegalitate a articolului 20 din Regulamentul nr. 1/2003

22 Reclamantele invocă nelegalitatea articolului 20 din Regulamentul nr. 1/2003, pentru motivul că ar încălca articolele 47 și 48 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”), precum și articolul 6 paragraful 1 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 (denumită în

continuare „CEDO”). Ele invocă, în susținerea acestei excepții, o primă critică, întemeiată pe încălcarea dreptului la o cale de atac efectivă, și o a doua, întemeiată pe încălcarea principiului egalității armelor și al dreptului la apărare.

1. Cu privire la admisibilitatea excepției de nelegalitate

23 Comisia susține că excepția de nelegalitate ridicată de reclamante este inadmisibilă pentru trei motive.

24 *Primo*, Comisia, susținută de Consiliu, pretinde că motivul invocat este insuficient de precis, din moment ce, pe de o parte, reclamantele nu au identificat în mod clar care dispoziție a articolului 20 din Regulamentul nr. 1/2003 este nelegală și, pe de altă parte, nu au prezentat cu precizie care erau criticile îndreptate împotriva acestui articol, care ar stabili regimul juridic aplicabil deciziilor de inspecție, iar nu cel aplicabil desfășurării inspecțiilor.

25 *Secundo*, potrivit Comisiei, de asemenea susținută de Consiliu, ar lipsi legătura de conexitate dintre decizia atacată și actul cu aplicabilitate generală în discuție. Astfel, reclamantele nu ar fi stabilit în ce măsură faptul că articolul 20 din Regulamentul nr. 1/2003, în tot sau în parte, nu prevede existența unei căi de atac împotriva desfășurării unei inspecții ar determina nelegalitatea unei decizii de inspecție, care ar constitui un act distinct de actele adoptate în cursul desfășurării inspecției. Comisia adaugă, în memoriul în duplică, precum Consiliul, că susținerea reclamantelor în memoriul în replică, potrivit căreia excepția de nelegalitate vizează articolul 20 din Regulamentul nr. 1/2003 în totalitate nu face decât să confirme inadmisibilitatea acestei excepții, din moment ce decizia atacată s-ar baza numai pe alineatele (1) și (4) ale articolului 20. De asemenea, aceasta subliniază că niciun act de drept derivat nu stabilește căi de atac specifice, căile de atac fiind prevăzute numai de tratat.

26 *Tertio*, sub pretextul contestării articolului 20 din Regulamentul nr. 1/2003, în tot sau în parte, reclamantele ar critica în realitate jurisprudența consacrată a Tribunalului și a Curții referitoare la căile de recurs prevăzute de tratat, care nu ar permite contestarea desfășurării unei inspecții, cu excepția anumitor cazuri limitate.

27 În ceea ce privește prima cauză de inadmisibilitate invocată, trebuie amintit că, în temeiul articolului 21 primul paragraf din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, aplicabil procedurii în fața Tribunalului în temeiul articolului 53 primul paragraf din același statut, precum și al articolului 76 litera (d) din Regulamentul de procedură, orice cerere introductivă trebuie să indice obiectul litigiului, motivele și argumentele invocate și să cuprindă o expunere sumară a motivelor respective. Potrivit unei jurisprudențe constante, care se aplică și motivelor întemeiate pe o excepție de nelegalitate (a se vedea în acest sens Hotărârea din 14 iulie 2016, Alesa/Comisia, T-99/14, nepublicată, EU:T:2016:413, punctele 87-91 și jurisprudența citată), aceste mențiuni trebuie să fie suficient de clare și de precise pentru a permite pârâtului să își pregătească apărarea, iar Tribunalului să se pronunțe asupra acțiunii, dacă este cazul, fără să se bazeze pe alte informații. În vederea garantării securității juridice și a bunei administrări a justiției, este necesar, pentru ca o acțiune să fie admisibilă, ca elementele esențiale de fapt și de drept pe care aceasta se întemeiază să rezulte, cel puțin în mod sumar, dar coerent și comprehensibil, din textul cererii introductive înseși (a se vedea Hotărârea din 25 ianuarie 2018, BSCA/Comisia, T-818/14, EU:T:2018:33, punctele 94 și 95 și jurisprudența citată).

28 În speță, reclamantele au explicat în mod clar și precis în ce constau cele două critici pe care le invocau împotriva dispoziției contestate a Regulamentului nr. 1/2003, indicând temeiul juridic al acestora, textual și jurisprudențial, precum și argumentele detaliate în susținerea lor, fără să fie necesar să se solicite alte informații. Se poate de altfel arăta că, având în vedere argumentația prezentată de Comisie în memoriul în apărare și în duplică, aceasta a fost în măsură să înțeleagă în mod evident criticile care i-au fost adresate de reclamante.

29 Trebuie adăugat că împrejurarea invocată de Comisie, potrivit căreia dispoziția a cărei nelegalitate este invocată (care determină regimul juridic al deciziilor de inspecție) nu ar stabili normele criticate de excepție (referitoare la desfășurarea inspecțiilor) nu repune în discuție respectarea în speță a cerințelor de claritate și de precizie a excepției de nelegalitate (a se vedea în această privință punctele 35-43 de mai jos).

30 Este necesar să se arate, pe de altă parte, că reclamantele au indicat în mod clar în înscrisurile lor că invocau cu titlu principal nelegalitatea articolului 20 din Regulamentul nr. 1/2003 în totalitate și nu li se poate reproșa că nu au precizat alineatul sau alineatele în discuție din acest articol. Astfel, în măsura în care reiese din înșiși termenii articolului 277 TFUE că oricărui „act cu aplicabilitate generală” i se poate contesta legalitatea prin intermediul unei excepții de nelegalitate (a se vedea, pentru o excepție ridicată împotriva a două regulamente, Hotărârea din 13 iulie 1966, Italia/Consiliul și Comisia, 32/65, EU:C:1966:42, și, pentru o excepție ridicată împotriva unui articol din Regimul aplicabil celorlalți agenți ai Comunităților Europene, Hotărârea din 30 aprilie 2009, Aayhan și alții/Parlamentul, F-65/07, EU:F:2009:43), nu se poate impune autorilor unei astfel de excepții să precizeze alineatul articolului din actul general a cărui nelegalitate o invocă cu titlu de cerințe de formă privind prezentarea excepției lor, o asemenea precizare putând fi totuși solicitată în temeiul altor condiții de admisibilitate ale unei excepții de nelegalitate (a se vedea punctele 33 și 34 de mai jos).

31 Prima cauză de inadmisibilitate invocată împotriva excepției de nelegalitate (a se vedea punctul 24 de mai sus) trebuie, prin urmare, să fie înlăturată.

32 În ceea ce privește celelalte două cauze de inadmisibilitate invocate împotriva excepției de nelegalitate (a se vedea punctele 25 și 26 de mai sus), este necesar să se arate, cu titlu introductiv, că acestea erau îndreptate numai împotriva primei critici invocate în susținerea excepției de nelegalitate, întemeiată pe nerespectarea dreptului la o cale de atac efectivă.

33 În ceea ce privește prima critică invocată în susținerea excepției de nelegalitate, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, o excepție de nelegalitate invocată pe cale incidentală în temeiul articolului 277 TFUE, cu ocazia contestării pe cale principală a legalității unui act terț, nu este admisibilă decât atunci când există o legătură de conexitate între acest act și norma a cărei pretinsă nelegalitate se invocă. În măsura în care scopul articolului 277 TFUE nu este de a permite unei părți să conteste aplicabilitatea oricărui act cu caracter general în cadrul oricărui tip de acțiune, conținutul unei excepții de nelegalitate trebuie să se limiteze la ceea ce este indispensabil pentru soluționarea litigiului. Rezultă de aici că actul general a cărui nelegalitate se invocă trebuie să fie aplicabil, direct sau indirect, în speța care face obiectul acțiunii (a se vedea Hotărârea din 12 iunie 2015, Health Food Manufacturers’ Association și alții/Comisia, T-296/12, EU:T:2015:375, punctul 170 și jurisprudența citată). Rezultă de asemenea că trebuie să existe o legătură juridică directă între decizia individuală atacată și actul general în discuție. Existența unei astfel de legături poate totuși să se deducă din constatarea că decizia atacată se bazează în esență pe o dispoziție a actului a cărui legalitate este contestată, chiar dacă aceasta din urmă nu constituie în mod formal temeiul său juridic (a se vedea Hotărârea din 20 noiembrie 2007, Ianniello/Comisia, T-308/04, EU:T:2007:347, punctul 33 și jurisprudența citată).

34 Rezultă că excepția de nelegalitate ridicată în speță nu este admisibilă decât în ceea ce privește dispozițiile articolului 20 din Regulamentul nr. 1/2003, care constituie în mod expres fundamentul deciziei atacate, și anume alineatul (4) al articolului menționat (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 septembrie 2013, Deutsche Bahn și alții/Comisia, T-289/11, T-290/11 și T-521/11, EU:T:2013:404, punctele 57 și 58), dar și alineatul (1), care stabilește competența generală a Comisiei de a efectua inspecții (denumite în continuare „dispozițiile relevante ale articolului 20 din Regulamentul nr. 1/2003”). În fapt, prezenta inspecție a fost dispusă prin intermediul unei decizii luate în temeiul

acestor dispoziții și, așadar, nu este o inspecție efectuată cu o simplă autorizație, fără o decizie prealabilă [reglementată de articolul 20 alineatul (3)], nici o inspecție desfășurată atunci când întreprinderea în cauză se opune acesteia [reglementată de articolul 20 alineatele (6)-(8)].

35 Astfel, în speță, dacă dispozițiile relevante ale articolului 20 din Regulamentul nr. 1/2003 ar trebui să fie declarate ilegale, decizia atacată, adoptată în temeiul acestor dispoziții, și-ar pierde orice temei juridic și ar trebui anulată, iar aceasta independent de motivul de nelegalitate reținut din dispozițiile menționate.

36 Rezultă că nu se poate deduce din argumentația prezentată în susținerea celei de a doua și a celei de a treia cauze de inadmisibilitate că prima critică invocată în susținerea excepției de nelegalitate este inadmisibilă.

37 Astfel, prin această argumentație, Comisia, susținută de Consiliu, critică în esență inexistența unei legături între motivul de nelegalitate invocat, și anume lipsa unui control jurisdicțional efectiv al desfășurării inspecțiilor, și decizia atacată, prin care s-a dispus o inspecție, susținând, pe de o parte, că normele care reglementează controlul jurisdicțional al desfășurării inspecțiilor nu stau la baza deciziei atacate (a doua cauză de inadmisibilitate) și, pe de altă parte, că astfel de norme ar rezulta din interpretarea jurisprudențială a articolului 263 TFUE și nu ar trebui să figureze în articolul 20 din Regulamentul nr. 1/2003 pe care se bazează decizia atacată (a treia cauză de inadmisibilitate).

38 În orice caz, chiar presupunând că admisibilitatea unei excepții de nelegalitate se supune stabilirii unei legături între motivul de nelegalitate invocat și decizia atacată, nu se poate considera că o asemenea legătură lipsește în speță.

39 După cum subliniază în mod pertinent reclamantele, nelegalitatea invocată nu vizează ca atare actele ulterioare deciziei de inspecție reglementate de articolul 20 din Regulamentul nr. 1/2003, care țin de executarea acestei decizii și de desfășurarea inspecției. Sunt criticate lacunele din căile legale care permit controlul actelor respective, existente de la adoptarea deciziei de inspecție, care, potrivit reclamantelor, sunt imputabile dispozițiilor relevante ale articolului 20 din Regulamentul nr. 1/2003.

40 Astfel cum a statuat Tribunalul în Hotărârea din 6 septembrie 2013, Deutsche Bahn și alții/Comisia (T-289/11, T-290/11 și T-521/11, EU:T:2013:404, punctele 50 și 108), cu privire la pretinsa necesitate de a obține un mandat judiciar prealabil adoptării unei decizii de inspecție, reclamantele solicită în speță identificarea de către Tribunal a unei noi cerințe formale care ar condiționa legalitatea unei asemenea decizii, constând în garanția unor căi de atac specifice încă de la adoptarea sa care să permită controlul jurisdicțional al măsurilor luate în aplicarea deciziei menționate, și care ar trebui, astfel, să figureze în dispozițiile relevante ale articolului 20 din Regulamentul nr. 1/2003.

41 În această etapă, nu este în discuție problema diferită a stabilirii căilor legale care să permită asigurarea controlului jurisdicțional efectiv al desfășurării inspecțiilor și al formalizării acestora în cadrul articolului 20 din Regulamentul nr. 1/2003, care intră în sfera examinării temeiniciei excepției de nelegalitate. Astfel, examinarea admisibilității excepției de nelegalitate nu presupune determinarea modalităților și a tipului de dispoziții prin care ar trebui stabilit controlul jurisdicțional al desfășurării inspecțiilor. Această problemă va trebui soluționată în cadrul verificării conformității articolului 20 din Regulamentul nr. 1/2003 cu dreptul la o cale de atac efectivă și, astfel, al examinării temeiniciei excepției de nelegalitate. Trebuie remarcat, în această privință, că Comisia se referă, în susținerea celei de a treia cauze de inadmisibilitate, la argumentația sa privind temeinicia excepției de nelegalitate, precum și la Hotărârea din 28 aprilie 2010, Amann & Söhne și Cousin Filterie/Comisia (T-446/05, EU:T:2010:165, punctele 123-152), care a respins excepția de nelegalitate ridicată în această cauză ca nefondată.

42 Pe de altă parte, rezultă că nu prezintă relevanță nici împrejurarea invocată de Comisie, de altfel parțial inexactă, potrivit căreia niciun act de drept derivat nu prevede o cale de atac specifică. Astfel și cu titlu ilustrativ, chiar Regulamentul nr. 1/2003 prevede la articolul 31 plenitudinea de competență a instanței Uniunii Europene cu privire la acțiunile introduse împotriva deciziilor prin care Comisia stabilește o amendă sau o penalitate cu titlu cominatoriu pentru a elimina, a reduce sau a majora amenda sau penalitatea cu titlu cominatoriu menționată. De asemenea, Regulamentul (UE) 2017/1001 al Parlamentului European și al Consiliului din 14 iunie 2017 privind marca Uniunii Europene (JO 2017, L 154, p. 1), la fel ca alte acte care au creat organe, oficii și agenții ale Uniunii, prevede acțiunile care pot fi formulate în fața instanței Uniunii împotriva deciziilor camerelor de recurs instituite în cadrul Oficiului Uniunii Europene pentru Proprietate Intelectuală (EUIPO). Desigur, aceste căi legale se înscriu în continuarea celor stabilite în tratat și nu sunt, în acest sens, căi de atac autonome care nu sunt prevăzute de tratat, ceea ce, de altfel, ele nu ar putea să fie. Totuși, în speță, reclamantele nu solicită crearea unor asemenea căi de atac autonome. Este necesar să se considere, în fapt, că acestea contestă inexistența, în articolul 20 din Regulamentul nr. 1/2003, a unor dispoziții care să confere măsurilor referitoare la desfășurarea unei inspecții natura unor acte supuse căilor de atac în temeiul tratatului, așa cum prevede articolul 90a din Statutul funcționarilor Uniunii Europene pentru actele de anchetă ale Oficiului European de Luptă Antifraudă (OLAF), și care să impună menționarea acestei căi de atac posibile în decizia de inspecție, astfel cum trebuie menționată, în temeiul articolului 20 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1/2003, calea de atac în fața instanței Uniunii împotriva deciziei de inspecție însăși.

43 Rezultă că excepția de nelegalitate este admisibilă în ceea ce privește prima critică invocată în susținerea sa. Același lucru este valabil pentru a doua critică invocată în susținerea excepției de nelegalitate, întemeiată pe încălcarea principiului egalității armelor și a dreptului la apărare, a cărei admisibilitate nu este astfel contestată (a se vedea punctul 32 de mai sus). În fapt, similar lacunelor reproșate dispozițiilor relevante ale articolului 20 din Regulamentul nr. 1/2003 în ceea ce privește protecția jurisdicțională efectivă în cadrul primei critici, reclamantele contestă, prin intermediul celei de a doua critici, lipsa prevederii de către aceste dispoziții a comunicării indiciilor care au justificat inspecția către întreprinderea inspectată, care ar fi singura, potrivit acestora, în măsură să garanteze respectarea principiului egalității armelor și al dreptului la apărare al întreprinderii menționate.

44 Rezultă din tot ceea ce precedă că excepția de nelegalitate ridicată de reclamante trebuie să fie declarată admisibilă în ceea ce privește cele două critici invocate în susținerea sa, dar numai în măsura în care privește dispozițiile relevante ale articolului 20 din Regulamentul nr. 1/2003.

2. Cu privire la temeinicia excepției de nelegalitate

a) Cu privire la prima critică, întemeiată pe încălcarea dreptului la o cale de atac efectivă

45 Reclamantele susțin că articolul 20 din Regulamentul nr. 1/2003 încalcă dreptul la o cale de atac efectivă. Întemeindu-se pe jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (denumită în continuare „Curtea EDO”) și pe cea a instanțelor Uniunii, acestea arată că, în măsura în care controlul jurisdicțional al desfășurării inspecțiilor nu poate fi efectuat decât în cadrul acțiunii în anulare îndreptate împotriva deciziei finale de sancționare adoptate de Comisie în temeiul articolului 101 TFUE, posibilitatea de a contesta această desfășurare nu ar fi sigură și nu ar fi deschisă într-un termen rezonabil. Reclamantele deduc de aici că regimul acțiunilor deschise împotriva condițiilor de desfășurare a inspecțiilor dispuse în temeiul articolului 20 din Regulamentul nr. 1/2003 nu oferă un „remediu adecvat” întreprinderilor care fac obiectul acestuia. În fapt, ele nu ar fi avut posibilitatea să se plaseze în timp util sub protecția unei instanțe imparțiale și independente și ar fi fost astfel constrânse să răspundă favorabil la toate solicitările inspectorilor.

46 Trebuie amintit că, în temeiul articolului 47 din cartă, intitulat „Dreptul la o cale de atac eficientă și la un proces echitabil”:

„Orice persoană ale cărei drepturi și libertăți garantate de dreptul Uniunii sunt încălcate are dreptul la o cale de atac eficientă în fața unei instanțe judecătorești, în conformitate cu condițiile stabilite de prezentul articol.

Orice persoană are dreptul la un proces echitabil, public și într-un termen rezonabil, în fața unei instanțe judecătorești independente și imparțiale, constituită în prealabil prin lege […]”

47 Pe de altă parte, reiese din explicațiile referitoare la cartă (JO 2007, C 303, p. 17), de care, potrivit articolului 52 alineatul (7) din cartă, instanțele Uniunii trebuie să țină seama (a se vedea Hotărârea din 26 februarie 2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, punctul 20 și jurisprudența citată), că articolul 47 din cartă corespunde articolului 6 alineatul (1) și articolului 13 din CEDO.

48 După cum subliniază în mod pertinent Consiliul, această corespondență între dispozițiile cartei și cele ale CEDO nu presupune că controlul de legalitate care trebuie efectuat în speță trebuie făcut în raport cu dispozițiile CEDO. Reiese în mod efectiv din jurisprudență, în special din Hotărârea din 14 septembrie 2017, K. (C-18/16, EU:C:2017:680, punctul 32 și jurisprudența citată), citată de Consiliu, că, astfel cum confirmă articolul 6 alineatul (3) TUE, drepturile fundamentale garantate de CEDO constituie principii generale ale dreptului Uniunii și, deși articolul 52 alineatul (3) din cartă prevede că drepturile conținute în aceasta, corespunzătoare drepturilor garantate de CEDO, au același înțeles și aceeași întindere ca cele pe care le conferă CEDO amintită, aceasta din urmă nu constituie, atât timp cât Uniunea nu a aderat la ea, un instrument juridic integrat formal în ordinea juridică a Uniunii, astfel încât controlul de legalitate trebuie să se realizeze numai din perspectiva drepturilor fundamentale garantate de cartă.

49 Rezultă însă, atât din articolul 52 din cartă, cât și din explicațiile referitoare la acest articol, că dispozițiile CEDO și jurisprudența Curții EDO cu privire la aceste dispoziții trebuie luate în considerare la interpretarea și aplicarea dispozițiilor cartei într-o anumită speță (a se vedea în acest sens Hotărârea din 22 decembrie 2010, DEB, C-279/09, EU:C:2010:811, punctele 35 și 37 și jurisprudența citată, și Hotărârea din 26 februarie 2013, Melloni, C-399/11, EU:C:2013:107, punctul 50). Astfel, articolul 52 alineatul (3) din cartă prevede că, în măsura în care carta conține drepturi ce corespund unor drepturi garantate prin CEDO, înțelesul și întinderea lor sunt aceleași ca cele prevăzute de CEDO, iar explicațiile aferente acestui articol precizează că înțelesul și domeniul de aplicare ale drepturilor garantate prin CEDO sunt determinate nu doar de textul CEDO și al protocoalelor sale, ci și de jurisprudența Curții EDO.

50 Or, din jurisprudența Curții EDO, care s-a pronunțat cu privire la respectarea CEDO, în special a articolelor 6 și 13, în raport cu inspecțiile la domiciliu și în special din Hotărârea din 21 februarie 2008, Ravon și alții împotriva Franței (CE:ECHR:2008:0221JUD001849703, denumită în continuare „Hotărârea Ravon”), din Hotărârea din 21 decembrie 2010, Société Canal Plus și alții împotriva Franței (CE:ECHR:2010:1221JUD002940808, denumită în continuare „Hotărârea Canal Plus”), din Hotărârea din 21 decembrie 2010, Compagnie des gaz de pétrole Primagaz împotriva Franței (CE:ECHR:2010:1221JUD002961308, denumită în continuare „Hotărârea Primagaz”), și din Hotărârea din 2 octombrie 2014, Delta Pekárny a.s. împotriva Republicii Cehe (CE:ECHR:2014:1002JUD000009711, denumită în continuare „Hotărârea Delta Pekárny”), invocate și analizate de părți, reies următoarele principii:

– trebuie să existe un control jurisdicțional efectiv, atât în fapt, cât și în drept, al legalității deciziei sau a măsurilor în cauză (Hotărârea Ravon, punctul 28, și Hotărârea Delta Pekárny, punctul 87) (denumită în continuare „condiția de efectivitate”);

– acțiunea sau acțiunile disponibile trebuie să poată, în cazul constatării unei neregularități, fie să împiedice producerea operațiunii, fie, în ipoteza în care ar fi avut deja loc o operațiune nelegală, să ofere persoanei interesate un remediu adecvat (Hotărârea Ravon, punctul 28, și Hotărârea Delta Pekárny, punctul 87) (denumită în continuare „condiția de eficacitate”);

– accesibilitatea acțiunii în cauză trebuie să fie certă (Hotărârea Canal Plus, punctul 40, și Hotărârea Primagaz, punctul 28) (denumită în continuare „condiția de certitudine”);

– controlul jurisdicțional trebuie să intervină într-un termen rezonabil (Hotărârea Canal Plus, punctul 40, și Hotărârea Primagaz, punctul 28) (denumită în continuare „condiția termenului rezonabil”).

51 Rezultă de asemenea că desfășurarea unei operațiuni de inspecție trebuie să poată face obiectul unui astfel de control jurisdicțional efectiv și că controlul trebuie să fie efectiv în împrejurările specifice ale cauzei în discuție (Hotărârea Delta Pekárny, punctul 87), ceea ce presupune luarea în considerare a ansamblului căilor legale disponibile, precum și o analiză globală a căilor legale respective (a se vedea în acest sens Hotărârea Ravon, punctele 29-34, Hotărârea Canal Plus, punctele 40-44, și Hotărârea Delta Pekárny, punctele 89-93). Examinarea temeiniciei excepției de nelegalitate nu poate, așadar, să se limiteze la analiza carențelor, denunțate de reclamante, ale articolului 20 din Regulamentul nr. 1/2003, ci trebuie să se bazeze pe luarea în considerare a ansamblului căilor de atac care se află la dispoziția unei întreprinderi care face obiectul unei inspecții.

52 Trebuie arătat, cu titlu introductiv, că, contrar celor susținute de Comisie și Consiliu, jurisprudența Curții EDO amintită la punctele 50 și 51 de mai sus nu poate fi considerată ca fiind lipsită de relevanță în speță.

53 Desigur, Comisia nu a recurs în speță la „sprijinul forțelor de ordine” sau la „autoritățile publice de aplicare a legii” naționale în temeiul articolului 20 alineatele (6)-(8) din Regulamentul nr. 1/2003. Acest lucru este dovedit în special de faptul că ordonanțele instanțelor franceze care au autorizat aceste inspecții și sechestre, solicitate cu titlu preventiv de Comisie, nu au fost notificate reclamantelor (a se vedea punctele 5 și 34 de mai sus). Totuși, după cum susțin în mod întemeiat reclamantele, ele au fost constrânse să se supună deciziei de inspecție, care este obligatorie pentru destinatarii săi, care poate conduce la aplicarea unei amenzi în caz de nerespectare [articolul 23 alineatul (1) literele (c)-(e) din Regulamentul nr. 1/2003] și care presupune în special accesul în toate incintele acestora, precum și examinarea și obținerea de copii ale documentelor privind activitatea [articolul 20 alineatul (2) literele (a)-(d) din Regulamentul nr. 1/2003], ceea ce este suficient pentru a caracteriza o intruziune în domiciliul întreprinderilor inspectate care să justifice garantarea drepturilor recunoscute de jurisprudența Curții EDO prevăzută la punctele 50 și 51 de mai sus pentru întreprinderile care fac obiectul unor inspecții la domiciliu (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 septembrie 2013, Deutsche Bahn și alții/Comisia, T-289/11, T-290/11 și T-521/11, EU:T:2013:404, punctul 65, și Hotărârea Curții EDO din 14 martie 2013, Bernh Larsen Holding AS și alții împotriva Norvegiei, CE:ECHR:2013:0314JUD002411708, punctul 106). Prin urmare, nu este determinant faptul că inspecția a fost efectuată în speță fără intervenția prealabilă a unei instanțe care să autorizeze sprijinul forțelor de ordine și se poate chiar considera că această lipsă a unei intervenții jurisdicționale prealabile justifică *a fortiori* respectarea necesară a garanțiilor prevăzute de jurisprudența Curții EDO în etapa controlului jurisdicțional ulterior deciziei prin care s-a dispus inspecția (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 septembrie 2013, Deutsche Bahn și alții/Comisia, T-289/11, T-290/11 și T-521/11, EU:T:2013:404, punctul 66 și jurisprudența Curții EDO citată). Trebuie subliniat, în plus, că, atunci când instanța Uniunii a fost chemată să se pronunțe cu privire la respectarea drepturilor fundamentale ale întreprinderilor inspectate, aceasta s-a întemeiat mereu pe jurisprudența Curții EDO (Hotărârea din 18 iunie 2015, Deutsche Bahn și alții/Comisia, C-583/13 P, EU:C:2015:404, punctele 41-48, Hotărârea din 6 septembrie 2013, Deutsche Bahn și alții/Comisia, T-289/11, T-290/11 și T-521/11, EU:T:2013:404, punctele 109-114, și Hotărârea din 10 aprilie 2018, Alcogroup și Alcodis/Comisia, T-274/15, nepublicată, EU:T:2018:179, punctul 91).

54 Prin urmare, trebuie verificată respectarea dreptului la o cale de atac efectivă prin sistemul căilor legale care permit contestarea desfășurării unei inspecții în materia dreptului concurenței, în lumina jurisprudenței menționate a Curții EDO.

55 Astfel cum rezultă din jurisprudența Curții EDO și după cum s-a arătat la punctul 51 de mai sus, această verificare trebuie să se bazeze pe o analiză globală a căilor legale care pot conduce la controlul măsurilor luate în cadrul unei inspecții. Prin urmare, este irelevant faptul că, privită în mod individual, fiecare dintre aceste căi legale nu îndeplinește cele patru condiții impuse pentru a fi admisă existența unui drept la o cale de atac efectivă.

56 Părțile au menționat șase căi legale. Acestea sunt:

– acțiunea împotriva deciziei de inspecție;

– acțiunea împotriva oricărui act care îndeplinește condițiile jurisprudențiale de act supus căilor de atac care ar fi adoptat de Comisie în urma deciziei de inspecție și în cadrul desfășurării operațiunilor de inspecție, precum o decizie prin care se respinge o cerere de protecție a unor documente în temeiul confidențialității comunicărilor dintre avocați și clienți (a se vedea Hotărârea din 17 septembrie 2007, Akzo Nobel Chemicals și Akcros Chemicals/Comisia, T-125/03 și T-253/03, EU:T:2007:287, punctele 46, 48 și 49 și jurisprudența citată);

– acțiunea împotriva deciziei finale prin care se încheie procedura deschisă în temeiul articolului 101 TFUE;

– acțiunea privind măsurile provizorii;

– acțiunea în răspundere extracontractuală;

– cereri care pot fi adresate consilierului-auditor.

57 Este necesar să se arate că, excepție făcând cererile adresate consilierului-auditor, care nu poate fi considerat „instanță” în sensul CEDO, în special pentru motivul că nu dispune decât de o competență de recomandare [articolul 4 alineatul (2) litera (a) din Decizia 2011/695/UE a președintelui Comisiei din 13 octombrie 2011 privind funcția și mandatul consilierului-auditor în anumite proceduri în domeniul concurenței (JO 2011, L 275, p. 29)], după cum subliniază reclamantele, fiecare dintre aceste căi legale permite sesizarea unei instanțe cu contestații referitoare la o operațiune de inspecție.

58 Astfel, în primul rând, reiese din jurisprudență, iar acest lucru, de altfel, nu este contestat de reclamante, că condițiile în care s-a desfășurat o inspecție pot fi criticate în cadrul unei acțiuni în anulare formulate împotriva deciziei finale prin care se încheie procedura deschisă în temeiul articolului 101 TFUE (Hotărârea din 14 noiembrie 2012, Nexans France și Nexans/Comisia, T-135/09, EU:T:2012:596, punctul 132; a se vedea de asemenea Hotărârea din 10 aprilie 2018, Alcogroup și Alcodis/Comisia, T-274/15, nepublicată, EU:T:2018:179, punctul 91 și jurisprudența citată). Acest control de legalitate al deciziilor finale, cu excepția inadmisibilității motivelor care ar fi trebuit formulate împotriva deciziei de inspecție (a se vedea în acest sens Hotărârea din 20 aprilie 1999, Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia, T-305/94-T-307/94, T-313/94-T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 și T-335/94, EU:T:1999:80, punctele 408-415), nu face obiectul niciunei restricții în ceea ce privește motivele invocabile și, astfel, obiectul controlului. El permite în special verificarea respectării de către Comisie a ansamblului limitelor care i se impun la desfășurarea unei inspecții (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 septembrie 2013, Deutsche Bahn și alții/Comisia, T-289/11, T-290/11 și T-521/11, EU:T:2013:404, punctele 79-82) și a fost considerat ca garantând existența unui control jurisdicțional efectiv al măsurilor de inspecție, astfel cum impune Curtea EDO (Hotărârea din 10 aprilie 2018, Alcogroup și Alcodis/Comisia, T-274/15, nepublicată, EU:T:2018:179, punctul 91).

59 În al doilea rând, reiese de asemenea din jurisprudență, iar prezenta acțiune confirmă acest lucru, că o decizie de inspecție este susceptibilă să facă obiectul unei acțiuni în anulare (Hotărârea din 6 septembrie 2013, Deutsche Bahn și alții/Comisia, T-289/11, T-290/11 și T-521/11, EU:T:2013:404, punctele 97 și 111). De altfel, acest control este prevăzut chiar de articolul 20 din Regulamentul nr. 1/2003 [alineatele (4) și (8)], care impune menționarea sa în decizia de inspecție. Or, pe de o parte, controlul de legalitate al deciziei de inspecție, referitor printre altele la deținerea de către Comisie a unor indicii suficient de serioase care permit să se suspecteze o încălcare a normelor de concurență, poate conduce, în cazul constatării unei nelegalități, la situația în care ansamblul măsurilor luate în temeiul deciziei să fie ele însele considerate afectate de nelegalitate, printre altele, întrucât nu sunt necesare (a se vedea în acest sens Hotărârea din 20 iunie 2018, České dráhy/Comisia, T-621/16, nepublicată, EU:T:2018:367, punctul 40 și jurisprudența citată). Pe de altă parte, în ipoteza în care o decizie de inspecție este adoptată în urma altor inspecții și atunci când informațiile obținute în cadrul inspecțiilor precedente au stat la baza acestei decizii de inspecție, controlul de legalitate al deciziei menționate poate privi printre altele conformitatea măsurilor luate în temeiul deciziilor de inspecție anterioare cu sfera inspecției definită în aceste decizii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 septembrie 2013, Deutsche Bahn și alții/Comisia, T-289/11, T-290/11 și T-521/11, EU:T:2013:404, punctele 138-160) și poate conduce la anularea sa în cazul constării unei neconformități (Hotărârea din 18 iunie 2015, Deutsche Bahn și alții/Comisia, C-583/13 P, EU:C:2015:404, punctele 56-67 și 71; a se vedea de asemenea în acest sens Hotărârea din 10 aprilie 2018, Alcogroup și Alcodis/Comisia, T-274/15, nepublicată, EU:T:2018:179, punctul 63).

60 În al treilea rând, chiar dacă părțile nu au menționat acest lucru, este de asemenea necesar să se arate că, similar oricărei decizii de sancționare aplicate în temeiul Regulamentului nr. 1/2003, o decizie a Comisiei prin care se sancționează o obstrucționare a inspecției în temeiul articolului 23 alineatul (1) literele (c)-(e) din Regulamentul nr. 1/2003 poate face obiectul unei acțiuni în anulare. În acest caz poate fi invocat printre altele, în susținerea acțiunii respective, caracterul nelegal al sancțiunii, pentru motivul că măsura luată în cursul inspecției la care întreprinderea sancționată nu s-ar fi supus, precum o cerere de prezentare a unui document confidențial sau o cerere de explicații adresată unui membru al personalului său, ar fi fost ea însăși nelegală (a se vedea în acest sens Hotărârea din 14 noiembrie 2012, Nexans France și Nexans/Comisia, T-135/09, EU:T:2012:596, punctul 126).

61 În al patrulea rând, rezultă în mod clar din Hotărârea din 17 septembrie 2007, Akzo Nobel Chemicals și Akcros Chemicals/Comisia (T-125/03 și T-253/03, EU:T:2007:287, punctele 46, 48 și 49 și jurisprudența citată), că o decizie prin care se respinge în mod explicit sau implicit o cerere de protecție a unor documente în temeiul confidențialității comunicărilor dintre avocați și clienți prezentată în cursul unei inspecții constituie un act atacabil. Această cale de atac a fost deschisă tocmai pentru că instanța Uniunii a considerat că posibilitatea de care dispunea întreprinderea de a introduce o acțiune împotriva unei eventuale decizii de constatare a unei încălcări a normelor de concurență nu era suficientă pentru a-i oferi o protecție adecvată a drepturilor sale, din moment ce, pe de o parte, procedura administrativă putea să nu fie finalizată cu o decizie de constatare a unei încălcări și, pe de altă parte, acțiunea formulată împotriva respectivei decizii nu oferea oricum întreprinderii posibilitatea de a preveni efectele ireversibile pe care le-ar produce luarea la cunoștință fără drept a documentelor protejate prin confidențialitate (a se vedea Hotărârea din 17 septembrie 2007, Akzo Nobel Chemicals și Akcros Chemicals/Comisia, T-125/03 și T-253/03, EU:T:2007:287, punctul 47 și jurisprudența citată).

62 De asemenea, contrar celor susținute de reclamante și, deși instanța Uniunii, până în prezent, nu a declarat admisibilă o asemenea acțiune, se poate considera că Tribunalul a admis posibilitatea ca o acțiune să fie formulată în aceleași condiții de întreprinderea inspectată împotriva unei decizii prin care se respinge cererea de protecție a membrilor personalului său în temeiul vieții private a acestora. Astfel, după ce a amintit Hotărârea din 17 septembrie 2007, Akzo Nobel Chemicals și Akcros Chemicals/Comisia (T-125/03 și T-253/03, EU:T:2007:287), și jurisprudența citată în aceasta, Tribunalul, menționând totodată posibilitatea unei „[decizii] prin care refuză […] beneficiul [protecției în temeiul vieții private]”, a constatat că o asemenea decizie nu fusese adoptată în speță. Pentru aceasta,

s-a întemeiat pe împrejurarea că reclamantele nici nu susținuseră, la adoptarea deciziei de copiere a datelor, că documentele care le aparțineau beneficiau de o protecție prevăzută asemănătoare celei conferite confidențialității comunicărilor dintre avocați și clienți, nici nu identificaseră documentele precise sau părțile din documente în discuție (Hotărârea din 14 noiembrie 2012, Nexans France și Nexans/Comisia, T-135/09, EU:T:2012:596, punctele 129 și 130). Pe de altă parte, se poate arăta că reclamantele nu repun în discuție ca atare existența căii de atac în cauză, ci mai curând caracterul său restrictiv și constrângător pentru întreprinderile vizate, întrucât acestea trebuie să reacționeze imediat atunci când inspecția este în curs și înaintea efectuării oricărei copii de către Comisie (a se vedea punctul 72 de mai jos).

63 Într-adevăr, este necesar să se considere că nici dispozițiile tratatelor, nici modul de redactare a articolului 20 din Regulamentul nr. 1/2003 nu exclud posibilitatea ca o întreprindere să introducă o acțiune în anulare împotriva unor astfel de acte îndeplinite în cadrul desfășurării unei inspecții, cu condiția să îndeplinească cerințele care decurg din articolul 263 al patrulea paragraf TFUE.

64 În al cincilea rând, chiar dacă, în conformitate cu articolul 278 TFUE, toate acțiunile menționate mai sus nu sunt, în principiu, suspensive, este posibil să se obțină, în temeiul aceleiași dispoziții, suspendarea executării actelor contestate în cadrul acestor acțiuni. În special, o astfel de cerere de suspendare poate conduce la suspendarea operațiunilor de inspecție, precizându-se totodată că, în măsura în care decizia de inspecție este în principiu notificată și adusă la cunoștința întreprinderii inspectate în ziua în care începe inspecția, numai recursul la procedura prevăzută de articolul 157 alineatul (2) din Regulamentul de procedură permite, dacă sunt îndeplinite condițiile de acordare a unei suspendări provizorii, obținerea unui asemenea rezultat (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 septembrie 2013, Deutsche Bahn și alții/Comisia, T-289/11, T-290/11 și T-521/11, EU:T:2013:404, punctul 98). Într-adevăr, președintele Tribunalului poate, în temeiul acestei dispoziții, să admită cererea de suspendare înainte de a asculta Comisia și, astfel, să dispună suspendarea la doar câteva zile de la depunerea cererii și înainte de încheierea inspecției.

65 Trebuie adăugat că o cerere de măsuri provizorii poate fi de asemenea prezentată în paralel cu acțiunea îndreptată împotriva unei decizii prin care se respinge o cerere de protecție în temeiul confidențialității comunicărilor dintre avocați și clienții acestora. Acest lucru este confirmat de Ordonanța din 27 septembrie 2004, Comisia/Akzo și Akcros [C-7/04 P(R), EU:C:2004:566], și de Ordonanța din 30 octombrie 2003, Akzo Nobel Chemicals și Akcros Chemicals/Comisia (T-125/03 R și T-253/03 R, EU:T:2003:287). Astfel, se poate considera că, în ordonanța menționată a președintelui Curții, acesta din urmă, deși a anulat ordonanța președintelui Tribunalului prin care s-a dispus suspendarea solicitată, nu a exclus ca, în lipsa unui angajament asumat de Comisie de a nu permite unor terți să aibă acces la documentele în discuție, să poată fi dispuse suspendarea executării deciziei prin care se respinge cererea de protecție a confidențialității comunicărilor dintre societățile în cauză și avocații lor, precum și conservarea datelor confidențiale în cauză la grefa instanței până la pronunțarea asupra acțiunii principale [a se vedea în acest sens Ordonanța din 27 septembrie 2004, Comisia/Akzo și Akcros, C-7/04 P(R), EU:C:2004:566, punctul 42 și punctele 1 și 2 din dispozitiv; a se vedea în acest sens Ordonanța din 17 septembrie 2015, Alcogroup și Alcodis/Comisia, C-386/15 P(R), EU:C:2015:623, punctul 24]. Contrar celor susținute de reclamante, prin urmare, nu se poate considera că măsurile provizorii nu oferă niciun remediu posibil împotriva eventualelor neregularități săvârșite de Comisie în cursul desfășurării unei inspecții în mod independent de decizia care a dispus-o.

66 În al șaselea rând, chiar în lipsa adoptării unui act supus căilor de atac în cadrul operațiunilor de inspecție, dacă întreprinderea inspectată apreciază că Comisia a săvârșit nelegalități în cadrul inspecției și că nelegalitățile respective i-au cauzat un prejudiciu de natură să angajeze răspunderea Uniunii, aceasta are posibilitatea să introducă împotriva Comisiei o acțiune în răspundere extracontractuală. Posibilitatea menționată există deja înainte de adoptarea unei decizii prin care se încheie procedura privind încălcarea și chiar în ipoteza în care inspecția nu ar conduce la o decizie finală care să poată face obiectul unei acțiuni în anulare. O asemenea acțiune în răspundere nu face

parte, astfel, din sistemul de control al validității actelor Uniunii care au efecte juridice obligatorii de natură să afecteze interesele reclamantului, ci este deschisă atunci când o parte a suferit un prejudiciu ca urmare a unui comportament nelegal al unei instituții, iar aceasta chiar dacă comportamentul respectiv nu s-a materializat printr-un act atacabil (a se vedea în acest sens Hotărârea din 14 noiembrie 2012, Nexans France și Nexans/Comisia, T-135/09, EU:T:2012:596, punctul 133, Hotărârea din 6 septembrie 2013, Deutsche Bahn și alții/Comisia, T-289/11, T-290/11 și T-521/11, EU:T:2013:404, punctul 99, și Hotărârea din 10 aprilie 2018, Alcogroup și Alcodis/Comisia, T-274/15, nepublicată, EU:T:2018:179, punctul 92).

67 În plus, se poate considera că sistemul de control al desfășurării operațiunilor de inspecție reprezentat de ansamblul căilor legale descrise anterior îndeplinește cele patru condiții amintite la punctul 50 de mai sus.

68 În ceea ce privește, în primul rând, condiția de efectivitate, este necesar să se arate, iar acest lucru nu este de altfel contestat de reclamante, că respectivele căi legale menționate mai sus determină un control aprofundat, care intervine atât cu privire la aspectele de drept, cât și cu privire la aspectele de fapt (a se vedea, în ceea ce privește în special deciziile de inspecție, Hotărârea din 18 iunie 2015, Deutsche Bahn și alții/Comisia, C-583/13 P, EU:C:2015:404, punctele 33 și 34, și, în ceea ce privește, mai general, deciziile Comisiei referitoare la procedurile de aplicare a articolelor 101 și 102 TFUE, Hotărârea din 8 decembrie 2011, Chalkor/Comisia, C-386/10 P, EU:C:2011:815, punctul 62).

69 Trebuie subliniat, în plus, că, deși niciuna dintre aceste căi legale nu permite, luată în considerare în mod individual, să se realizeze un control al temeiniciei ansamblului măsurilor luate în cadrul inspecției, exercitarea lor combinată, care nu ridică probleme de admisibilitate, permite un asemenea control, astfel cum rezultă din enumerarea, la punctele 57-66 de mai sus, a diverselor măsuri luate în cursul desfășurării inspecțiilor și a diverselor drepturi ale întreprinderilor inspectate susceptibile să fie controlate în cadrul examinării diferitelor acțiuni în cauză. În special, reclamantele nu pot susține în mod valabil că nicio cale legală nu ar acoperi ipoteza în care inspectorii ar efectua copii ale unor documente care nu intră sub incidența inspecției. Astfel, în cazul, invocat de reclamante, în care inspecția în discuție nu ar conduce la o decizie de constatare a unei încălcări și de sancționare, ci la inițierea unei noi anchete și la adoptarea unei decizii noi de inspecție, întreprinderile inspectate ar putea formula o acțiune în anulare împotriva deciziei menționate, contestând legalitatea indiciilor care au stat la baza acesteia ca fiind obținute în mod nelegal în cadrul inspecției precedente (a se vedea punctul 59 de mai sus).

70 Rezultă că sunt lipsite de relevanță susținerile reclamantelor întemeiate pe hotărâri ale Curții EDO care au constatat o încălcare a dreptului la o cale de atac efectivă, pentru motivul că una din căile de atac de mai sus lipsea. În special, nu pot fi transpuse în speță constatările Curții EDO în Hotărârea Delta Pekárny (punctele 82-94), din moment ce legislația cehă în discuție nu instituise o cale de atac specifică în stare să permită contestarea deciziilor de inspecție. Astfel, singura posibilitate a întreprinderilor inspectate de a formula obiecții în privința legalității inspecției era o acțiune având ca obiect constatările pe fond făcute de autoritatea de concurență și, în acest cadru, aspecte precum necesitatea, durata sau scopul inspecției, precum și caracterul său proporțional nu puteau fi examinate (a se vedea în acest sens Concluziile avocatului general Wahl prezentate în cauza Deutsche Bahn și alții/Comisia, C-583/13 P, EU:C:2015:92, punctul 37), deși acestea ar fi putut fi examinate în cadrul unei acțiuni îndreptate împotriva deciziei de inspecție.

71 De asemenea, contrar împrejurărilor care au determinat pronunțarea Hotărârii Curții EDO din 2 aprilie 2015, Vinci Construction și GTM Génie Civil et Services împotriva Franței (CE:ECHR:2015:0402JUD006362910), din jurisprudența instanței Uniunii reiese posibilitatea de a solicita un control efectiv al respectării confidențialității comunicărilor dintre avocați și clienți în cadrul operațiunilor de inspecție (a se vedea punctul 61 de mai sus). În acest cadru, se verifică printre

altele dacă documentele în discuție intră în domeniul acestei confidențialități (a se vedea în acest sens Hotărârea din 17 septembrie 2007, Akzo Nobel Chemicals și Akcros Chemicals/Comisia, T-125/03 și T-253/03, EU:T:2007:287, punctele 117-135, 138-140 și 165-179).

72 În plus, este necesar să se considere că nu aduce atingere principiului dreptului la o cale de atac efectivă faptul de a impune întreprinderii vizate de o decizie de inspecție să efectueze o serie de demersuri pentru a-și păstra drepturile și accesul la căile de atac care permit asigurarea respectării acestora, în special demersul care constă în a formula cereri de protecție la Comisie (a se vedea punctele 61 și 62 de mai sus). Acest fapt este valabil cu atât mai mult cu cât aceasta din urmă trebuie să acorde un termen scurt întreprinderii pentru consultarea avocaților săi înainte de a efectua copii, în scopul de a formula, după caz, astfel de cereri (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 septembrie 2013, Deutsche Bahn și alții/Comisia, T-289/11, T-290/11 și T-521/11, EU:T:2013:404, punctul 89).

73 În ceea ce privește, în al doilea rând, condiția de eficacitate, se poate constata că căile legale menționate mai sus permit un control atât preventiv, datorită acțiunii privind măsurile provizorii, împiedicând finalizarea operațiunilor de inspecție (a se vedea punctul 64 de mai sus), cât și corectiv și ulterior realizării operațiunilor de inspecție, datorită altor căi legale. Este necesar să se sublinieze, în această privință, că jurisprudența Curții EDO nu impune combinarea unui control *a priori* și a unuia *a posteriori*, din moment ce aceasta le preconizează cu titlu alternativ (a se vedea punctul 50 de mai sus). Astfel, chiar dacă, așa cum susțin reclamantele în speță, acțiunea privind măsurile provizorii nu ar fi avut eficacitatea necesară, totuși acțiunile care pot fi introduse *a posteriori* oferă, în orice caz, justițiabilului un remediu adecvat.

74 Astfel, în caz de anulare a deciziei de inspecție, Comisia este împiedicată să utilizeze, în scopul procedurii privind încălcarea normelor de concurență, toate documentele sau elementele de probă pe care le-a colectat în cadrul acestei inspecții (Hotărârea din 22 octombrie 2002, Roquette Frères, C-94/00, EU:C:2002:603, punctul 49, și Hotărârea din 12 decembrie 2012, Almamet/Comisia, T-410/09, nepublicată, EU:T:2012:676, punctul 31). În special, o asemenea anulare o antrenează în mod inevitabil pe cea a deciziei noi de inspecție, care ar fi fost adoptată exclusiv în temeiul documentelor ridicate cu ocazia primei inspecții nelegale (a se vedea în acest sens Hotărârea din 20 iunie 2018, České dráhy/Comisia, T-621/16, nepublicată, EU:T:2018:367, punctele 39 și 40).

75 De asemenea, în cadrul acțiunii îndreptate împotriva deciziei finale a Comisiei, consecința constatării unei neregularități în desfășurarea inspecției constă în imposibilitatea Comisiei de a utiliza elementele de probă astfel obținute în vederea procedurii privind încălcarea (a se vedea Hotărârea din 18 iunie 2015, Deutsche Bahn și alții/Comisia, C-583/13 P, EU:C:2015:404, punctul 45 și jurisprudența citată), ceea ce poate conduce la anularea deciziei de constatare și sancționare a încălcării, atunci când elementele de probă în cauză sunt determinante în scopul acestei constatări și sancționări.

76 În plus, chiar în ipoteza în care nu ar fi fost adoptată o decizie de constatare și de sancționare a încălcării, trebuie amintit că sunt încă deschise, pe de o parte, calea cererii de anulare a anumitor măsuri adoptate în cursul inspecției (a se vedea punctele 61 și 62 de mai sus) și, pe de altă parte, calea cererii de despăgubire (a se vedea punctul 66 de mai sus). Or, aceste două căi legale permit să se obțină dispariția din ordinea juridică a măsurilor de inspecție anulate și, respectiv, repararea prejudiciului suferit din cauza măsurilor menționate, deja înainte și independent de încheierea eventualei proceduri ulterioare privind încălcarea. Trebuie precizat, în această privință, că, în măsura în care aprecierea căilor de atac și a caracterului adecvat al remediului pe care îl permit trebuie efectuată în mod global (a se vedea punctul 51 de mai sus), iar alte căi legale nu permit Comisiei să utilizeze documentele copiate în mod nelegal, nu prezintă relevanță faptul că acest lucru este permis de calea despăgubirilor. Contrar celor susținute de reclamante, nu se poate deduce, în special din Hotărârea Ravon, că Curtea EDO ar impune, pentru a constata eficacitatea controlului jurisdicțional al operațiunilor de inspecție, ca acțiunile în discuție să se finalizeze printr-o decizie de interzicere a utilizării înscrisurilor și mărturiilor obținute. Astfel, Curtea EDO s-a limitat, în această hotărâre, să aplice metoda de apreciere globală a căilor de atac disponibile, statuând că acțiunea în despăgubire nu era suficientă pentru a

compensa insuficiențele altor căi de atac, în special ale acțiunilor în anulare prevăzute de legislația franceză în discuție (Hotărârea Ravon, punctul 33), care nu prezentau eficacitatea acțiunilor în anulare posibile în fața instanței Uniunii.

77 În ceea ce privește, în al treilea rând, condiția de certitudine, aceasta este în principal contestată de reclamante, pentru motivul că nu ar fi cert că sunt adoptate actele susceptibile de a fi contestate prin diversele căi legale menționate mai sus. În special, Comisia nu ar adopta în mod necesar o decizie de constatare a unei încălcări și de sancționare a autorului acesteia în urma unei inspecții. Totuși, condiția de certitudine trebuie interpretată nu ca necesitând deschiderea ansamblului căilor legale teoretic posibile în toate ipotezele și indiferent de măsurile luate în urma inspecției, ci ca impunând deschiderea celor care pot contesta măsurile ce produc efecte negative în ceea ce privește întreprinderea inspectată în momentul în care se produc efectele menționate. Prin urmare, în ipoteza în care astfel de efecte negative nu constau într-o decizie de constatare sau de sancționare a încălcării, inexistența posibilității de a formula o cale de atac împotriva acestei decizii nu poate fi considerată ca aducând atingere cerinței unei căi de atac certe împotriva măsurilor luate în cadrul unei inspecții.

78 O altă interpretare nu poate fi dedusă din Hotărârea Canal Plus (a se vedea punctul 50 de mai sus). Astfel, contrar celor susținute de reclamante, Curtea EDO nu a statuat, în această hotărâre, că accesibilitatea acțiunii împotriva deciziei de autorizare a inspecției devenise nesigură din cauza incertitudinilor referitoare la adoptarea unei decizii pe fond de către autoritatea de concurență. Printre altele, aceasta s-a limitat să constate, în împrejurările speciale ale regimului tranzitoriu instituit de legiuitorul francez, că acțiunea permisă de regimul respectiv împotriva ordonanței de autorizare a inspecției la domiciliu era condiționată de existența unei acțiuni pendinte împotriva deciziei pe fond, ceea ce crea o condiționalitate care făcea efectiv incertă accesibilitatea acțiunii menționate (a se vedea în acest sens Concluziile avocatului general Wahl prezentate în cauza Deutsche Bahn și alții/Comisia, C-583/13 P, EU:C:2015:92, punctul 48). Se poate arăta, în plus, că o asemenea condiționalitate nu există în sistemul căilor de atac în materie de inspecții al Comisiei. Astfel, introducerea acțiunii împotriva unei decizii de inspecție nu este condiționată de cea a unei acțiuni împotriva deciziei prin care se încheie procedura în temeiul articolului 101 TFUE și nu ar putea de altfel să fie astfel condiționată, având în vedere termenul de introducere a acțiunii stabilit de articolul 263 TFUE.

79 În ceea ce privește, în al patrulea rând, condiția termenului rezonabil, este necesar să se arate că reclamantele nu își bazează susținerea privind nerespectarea acestei condiții pe durata procedurilor în fața instanței Uniunii și recunosc, pe de altă parte, existența unor termene de introducere a acțiunii. Ele critică numai durata importantă care poate separa inspecția de decizia finală prin care se încheie procedura deschisă în temeiul articolului 101 TFUE.

80 Or, nu se poate deduce dintr-un asemenea termen, care, desigur, poate atinge mai mulți ani, că acțiunile care permit contestarea desfășurării inspecțiilor în fața instanței Uniunii nu garantează o protecție jurisdicțională efectivă. Astfel, pe de o parte, este criticat exclusiv termenul care separă adoptarea măsurilor de inspecție de data contestării lor posibile în cadrul acțiunii îndreptate împotriva deciziei finale adoptate în temeiul articolului 101 TFUE, care nu constituie decât una dintre căile legale care permit contestarea lor. Pe de altă parte, în special timpul în care măsurile de inspecție în discuție sunt menținute trebuie corelat cu faptul că, până la această decizie finală, Comisia nu ia poziție în mod definitiv cu privire la existența unei încălcări și sancționarea ulterioară a întreprinderii inspectate. Dacă, în schimb, în acest termen urmau să se producă alte consecințe prejudiciabile pentru întreprinderea inspectată, precum un comportament prejudiciabil al Comisiei sau adoptarea unei decizii noi de inspecție pe baza informațiilor colectate, întreprinderea menționată ar putea sesiza instanța, imediat și fără să aștepte soluționarea procedurii privind încălcarea, cu o acțiune în despăgubire sau în anularea deciziei noi de inspecție.

81 Rezultă din tot ceea ce precedă că prima critică invocată în susținerea excepției de nelegalitate a articolului 20 din Regulamentul nr. 1/2003 trebuie să fie înlăturată ca nefondată.

b) Cu privire la a doua critică, întemeiată pe încălcarea principiului egalității armelor și a dreptului la apărare

82 Reclamantele susțin că articolul 20 din Regulamentul nr. 1/2003 încalcă principiul egalității armelor și dreptul la apărare. Din aceste principii fundamentale ar decurge că o persoană cercetată trebuie să dispună de dreptul de acces la dosarul procedurii. Or, cadrul juridic al inspecției stabilit de articolul 20 din Regulamentul nr. 1/2003, întrucât nu permite părților să aibă acces la înscrisurile aflate la dispoziția Comisiei care justifică decizia sa de a recurge la o inspecție, ar plasa reclamantele într-o situație de dezechilibru vădit în raport cu Comisia și le-ar pune în imposibilitatea de a-și pregăti apărarea.

83 Potrivit unei jurisprudențe constante, principiul egalității armelor, care este un corolar al noțiunii înseși de proces echitabil și are drept scop asigurarea echilibrului între părțile la procedură, presupune obligația de a oferi fiecărei părți o posibilitate rezonabilă de a-și susține cauza, inclusiv probele, în condiții care nu o plasează într-o situație de dezavantaj net în raport cu adversarul acesteia. Acest principiu are drept scop asigurarea echilibrului procedural între părțile la o procedură judiciară, garantând egalitatea drepturilor și obligațiilor acestor părți în ceea ce privește în special regulile care reglementează administrarea probelor și dezbaterea contradictorie în fața instanței (a se vedea Hotărârea din 28 iulie 2016, Ordre des barreaux francophones et germanophone și alții, C-543/14, EU:C:2016:605, punctele 40 și 41 și jurisprudența citată).

84 Deși reclamantele citează această jurisprudență și se bazează exclusiv pe articolele 47 și 48 din cartă, precum și pe articolul 6 din CEDO, care reglementează drepturile justițiabililor în fața unei instanțe, în susținerea afirmației lor privind încălcarea principiului egalității armelor și a dreptului la apărare, jurisprudența pe care acestea o invocă, pe de altă parte (a se vedea punctul 94 de mai jos), arată că ele se referă în mod general la dreptul întreprinderii inspectate de a se apăra în fața instanței, precum și în fața Comisiei.

85 Or, reiese dintr-o jurisprudență constantă, care s-a pronunțat cu privire la elementele ce trebuie comunicate întreprinderii inspectate în scopul asigurării protecției dreptului său la apărare în raport cu Comisia, că aceasta din urmă nu este obligată să îi indice, în decizia de inspecție sau în cadrul inspecției, indiciile care au justificat inspecția menționată (a se vedea în acest sens Hotărârea din 17 octombrie 1989, Dow Chemical Ibérica și alții/Comisia, 97/87-99/87, EU:C:1989:380, punctele 45, 50 și 51, Hotărârea din 8 iulie 2008, AC-Treuhand/Comisia, T-99/04, EU:T:2008:256, punctul 48, Hotărârea din 14 noiembrie 2012, Nexans France și Nexans/Comisia, T-135/09, EU:T:2012:596, punctul 69, Hotărârea din 14 martie 2014, Cementos Portland Valderrivas/Comisia, T-296/11, EU:T:2014:121, punctul 37, Hotărârea din 25 noiembrie 2014, Orange/Comisia, T-402/13, EU:T:2014:991, punctul 81, și Hotărârea din 20 iunie 2018, České dráhy/Comisia, T-325/16, EU:T:2018:368, punctele 45 și 46).

86 Această soluție jurisprudențială nu este întemeiată pe un principiu al confidențialității indiciilor în discuție, ci pe preocuparea, luată de asemenea în considerare de legiuitor la redactarea articolului 20 din Regulamentul nr. 1/2003, de a menține eficacitatea investigațiilor Comisiei într-o etapă în care acestea se află doar la început.

87 Astfel, procedura administrativă în temeiul Regulamentului nr. 1/2003 care se desfășoară în fața Comisiei se împarte în două etape distincte și succesive, care au, fiecare, o logică internă proprie, și anume o etapă de investigare preliminară, pe de o parte, și o etapă contradictorie, pe de altă parte. Etapa de investigare preliminară, în cadrul căreia Comisia utilizează competențele de investigare prevăzute de Regulamentul nr. 1/2003 și care durează până la comunicarea privind obiecțiunile, este destinată să permită Comisiei reunirea tuturor elementelor relevante care confirmă sau nu confirmă existența unei încălcări a normelor de concurență și adoptarea unei prime poziții cu privire la orientarea, precum și la modul în care urmează să fie desfășurată în continuare procedura. În schimb, etapa contradictorie, care se întinde de la momentul comunicării privind obiecțiunile până la adoptarea

deciziei finale, trebuie să permită Comisiei să se pronunțe definitiv asupra încălcării imputate (a se vedea Hotărârea din 25 noiembrie 2014, Orange/Comisia, T-402/13, EU:T:2014:991, punctul 77 și jurisprudența citată).

88 Pe de o parte, în ceea ce privește etapa de investigare preliminară, aceasta are ca punct de plecare data la care Comisia, făcând uz de competențele care i-au fost acordate de legiuitorul Uniunii, adoptă măsuri care implică acuzația de a se fi săvârșit o încălcare și trebuie să îi permită să adopte o poziție cu privire la orientarea procedurii (Hotărârea din 29 septembrie 2011, Elf Aquitaine/Comisia, C-521/09 P, EU:C:2011:620, punctul 114, și Hotărârea din 15 iulie 2015, SLM și Ori Martin/Comisia, T-389/10 și T-419/10, EU:T:2015:513, punctul 337). Pe de altă parte, întreprinderea vizată este informată doar la începutul etapei contradictorii administrative, prin intermediul comunicării privind obiecțiunile, cu privire la toate elementele esențiale pe care Comisia se întemeiază în acest stadiu al procedurii și la faptul că această întreprindere dispune de un drept de acces la dosar în vederea garantării exercitării efective a dreptului său la apărare. În consecință, întreprinderea în cauză poate să își valorifice pe deplin dreptul la apărare numai după trimiterea comunicării privind obiecțiunile. Astfel, dacă aceste drepturi ar fi extinse la perioada care precedă trimiterea comunicării privind obiecțiunile, eficacitatea investigației Comisiei ar fi compromisă, întrucât, încă din etapa de investigare preliminară, întreprinderea ar fi în măsură să identifice informațiile care sunt cunoscute de Comisie și, în consecință, acelea care îi pot fi încă ascunse (a se vedea Hotărârea din 25 noiembrie 2014, Orange/Comisia, T-402/13, EU:T:2014:991, punctul 78 și jurisprudența citată).

89 Cu toate acestea, măsurile de investigare adoptate de Comisie în cursul etapei de investigare preliminară, în special măsurile de inspecție și solicitările de informații, implică prin natura lor imputarea unei încălcări și pot avea repercusiuni importante asupra situației întreprinderilor suspectate. În consecință, trebuie evitat ca dreptul la apărare să poată fi iremediabil compromis în cursul acestei etape a procedurii administrative, din moment ce măsurile de investigare adoptate pot avea un caracter decisiv pentru stabilirea probelor privind caracterul nelegal al comportamentelor întreprinderilor de natură să angajeze răspunderea acestora (a se vedea Hotărârea din 25 noiembrie 2014, Orange/Comisia, T-402/13, EU:T:2014:991, punctul 79 și jurisprudența citată).

90 În acest context, trebuie amintit că obligația impusă prin articolul 20 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1/2003, de a indica obiectul și scopul unei inspecții, constituie o garanție fundamentală a dreptului la apărare al întreprinderilor în cauză și, în consecință, conținutul obligației de motivare a deciziilor de inspecție nu poate fi restrâns în funcție de considerente care țin de eficacitatea investigațiilor. În această privință, deși este adevărat că nu este obligată, în temeiul articolului 20 din Regulamentul nr. 1/2003 și al jurisprudenței, nici să comunice destinatarului unei astfel de decizii toate informațiile de care dispune în legătură cu încălcările prezumate, nici să delimiteze cu precizie piața în cauză, nici să realizeze o încadrare juridică exactă a acestor încălcări, nici să indice perioada în care ar fi fost comise aceste încălcări, Comisia trebuie în schimb să indice, în cel mai precis mod posibil, prezumțiile pe care înțelege să le verifice, mai exact ce anume se caută și la ce elemente trebuie să se refere inspecția (a se vedea Hotărârea din 25 noiembrie 2014, Orange/Comisia, T-402/13, EU:T:2014:991, punctul 80 și jurisprudența citată).

91 Ținând seama de ansamblul acestor elemente, s-a statuat în mod constant că nu îi poate fi impus Comisiei să menționeze, în etapa de investigare preliminară, pe lângă prezumțiile privind încălcarea pe care intenționează să le verifice, indiciile, cu alte cuvinte elementele care o determină să aibă în vedere ipoteza unei încălcări a articolului 101 TFUE. Astfel, o asemenea obligație ar repune în discuție echilibrul pe care jurisprudența îl stabilește între menținerea eficacității investigației și asigurarea dreptului la apărare al întreprinderii în cauză (a se vedea Hotărârea din 20 iunie 2018, České dráhy/Comisia, T-325/16, EU:T:2018:368, punctul 45 și jurisprudența citată; a se vedea de asemenea punctul 85 de mai sus).

92 Rezultă că articolul 20 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1/2003 nu poate fi declarat nelegal pentru motivul că, întrucât nu a prevăzut comunicarea indiciilor care au justificat inspecția la întreprinderea inspectată, ar aduce atingere principiului egalității armelor și dreptului la apărare al întreprinderii menționate.

93 Niciunul dintre argumentele invocate de reclamante nu permite repunerea în discuție a acestei concluzii.

94 În ceea ce privește, *primo*, jurisprudența instanțelor Uniunii, este necesar să se arate că reclamantele nu invocă jurisprudența menționată mai sus, nici, *a fortiori*, nu o contestă în mod explicit și nu citează decât o singură hotărâre a Tribunalului în susținerea afirmației lor potrivit căreia acesta din urmă consideră că principiul egalității armelor presupune că întreprinderile menționate au un drept de acces la dosar. Reiese, desigur, din această hotărâre că principiul general al egalității armelor presupune, într-o cauză în materie de concurență, că întreprinderea în cauză are o cunoaștere a dosarului utilizat în procedură egală cu cea de care dispune Comisia (Hotărârea din 29 iunie 1995, ICI/Comisia, T-36/91, EU:T:1995:118, punctele 93 și 111). Totuși, astfel cum subliniază în mod pertinent Comisia, această mențiune privește etapa contradictorie a procedurii și în special documentele care ar fi trebuit comunicate întreprinderii reclamante împreună cu comunicarea privind obiecțiunile (a se vedea, în legătură cu distincția dintre etapa de investigare preliminară și etapa contradictorie administrativă, punctele 87 și 88 de mai sus).

95 În ceea ce privește, *secundo*, jurisprudența Curții EDO, a cărei invocare ar putea fi înțeleasă, având în vedere considerațiile care precedă, ca exprimând dorința unei evoluții conforme a jurisprudenței instanțelor Uniunii sau o constatare a nelegalității dispozițiilor relevante ale articolului 20 din Regulamentul nr. 1/2003, trebuie considerat că aceasta nu poate justifica o asemenea evoluție, nici o asemenea constatare, iar aceasta chiar independent de împrejurarea că hotărârile Curții EDO au fost pronunțate cu privire la drepturile persoanelor fizice în materie penală, după cum au subliniat Comisia și Consiliul. Astfel, ansamblul încălcărilor principiului egalității armelor au fost constatate în aceste hotărâri ale Curții EDO pentru motivul că persoanele acuzate au fost condamnate fără să fi avut vreodată acces la ansamblul elementelor referitoare la acuzațiile reținute (Curtea EDO, Hotărârea din 18 martie 1997, Foucher împotriva Franței, CE:ECHR:1997:0318JUD002220993, Hotărârea din 25 martie 1999, Pélissier și Sassi împotriva Franței, CE:ECHR:1999:0325JUD002544494, Hotărârea din 26 iulie 2011, Huseyn și alții împotriva Azerbaidjanului, CE:ECHR:2011:0726JUD003548505, și Hotărârea din 20 septembrie 2011, OAO Neftyanaya Kompaniya Yukos împotriva Rusiei, CE:ECHR:2011:0920JUD001490204), din care nu se poate deduce un drept de acces la astfel de elemente în cursul etapei de investigare, în plus față de cel deja recunoscut în cursul etapei contradictorii ulterioare. În ceea ce privește hotărârea Curții EDO din care reiese că principiul egalității armelor se aplică tuturor etapelor procedurii, în special în cadrul investigării (Hotărârea Curții EDO din 30 martie 1989, Lamy împotriva Belgiei, CE:ECHR:1989:0330JUD001044483), invocată de reclamante exclusiv în ședință, aceasta s-a pronunțat în acest sens din cauza adoptării unei decizii privind detenția reclamantei în cursul acestei etape de investigare. De altfel, Curtea EDO a constatat, în această cauză, o încălcare a articolului 5 alineatul (4) CEDO, în legătură cu protecția jurisdicțională a persoanelor deținute, fără a-și preciza poziția asupra respectării articolului 6 CEDO.

96 În ceea ce privește, *tertio*, legislația franceză, invocată de reclamante în ședință, aceasta nu poate, în sine, să se impună în aplicarea normelor dreptului Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 17 ianuarie 1984, VBVB și VBBB/Comisia, 43/82 și 63/82, EU:C:1984:9, punctul 40). Se poate adăuga, în orice caz, că, potrivit articolului L. 450-4 din code de commerce (Codul comercial) francez, ordonanța juge des libertés et de la détention (judecătorul de drepturi și libertăți) francez, care autorizează inspecțiile și sechestrele efectuate de Autorité de la concurrence (Autoritatea de concurență) pe baza unor informații și indicii de natură să le justifice, care sunt prezentate de autoritatea menționată, nu este notificată întreprinderii vizate decât în momentul inspecției. Astfel,

aceasta nu poate conduce la o dezbatere contradictorie, putând privi în special caracterul suficient de serios al indiciilor produse, decât în etapa acțiunii formulate împotriva sa în fața primului președinte al cour d'appel (Curtea de apel).

97 În ceea ce privește, *quarto*, temerile exprimate de reclamante cu privire la dificultățile în a se proteja împotriva riscurilor de intervenții arbitrare și disproporționate ale Comisiei, trebuie arătat în special că este posibil ca Tribunalul să solicite Comisiei, prin intermediul unor măsuri de organizare a procedurii, să prezinte indiciile care au justificat adoptarea de către aceasta a unei decizii de inspecție (pentru adoptarea unei astfel de măsuri de organizare a procedurii în speță, a se vedea punctul 14 de mai sus). Acest acces la indiciile care au justificat decizia de inspecție este permis în faza de judecată, din moment ce, în această fază și în măsura în care inspecția este prin definiție încheiată, imperativul păstrării eficacității investigațiilor Comisiei este mai redus. În fapt, nu mai este necesar, după încheierea ansamblului operațiunilor de inspecție, să se împiedice un risc de ascundere a informațiilor pertinente pentru investigație, care în principiu au fost deja colectate în cadrul inspecției (a se vedea punctul 88 de mai sus). Se poate adăuga că o comunicare a indiciilor în faza de judecată este, în plus, conformă cu principiul egalității armelor în fața instanței, întrucât întreprinderea inspectată dispune în această fază de informații care îi permit să conteste deținerea de către Comisie a unor indicii suficient de serioase pentru a justifica inspecția (a se vedea în acest sens Concluziile avocatului general Kokott prezentate în cauza Nexans și Nexans France/Comisia, C-37/13 P, EU:C:2014:223, punctele 85 și 86) și nu justifică, în plus, acordarea unui acces după adoptarea deciziei de inspecție.

98 Pentru toate aceste motive, a doua critică invocată în susținerea excepției de nelegalitate trebuie, în consecință, să fie înlăturată, astfel cum trebuie, prin urmare, respinsă în ansamblul său excepția de nelegalitate a dispozițiilor relevante ale articolului 20 din Regulamentul nr. 1/2003.

B. Cu privire la al doilea și la al treilea motiv, întemeiate pe încălcarea obligației de motivare și pe încălcarea dreptului la inviolabilitatea domiciliului

99 Comisia susține, cu titlu introductiv, că reclamantele invocă mai multe critici referitoare la desfășurarea inspecției în discuție, care ar fi inadmisibile în cadrul unei acțiuni îndreptate împotriva unei decizii de inspecție, și deduce din aceasta inadmisibilitatea cererii introductive.

100 Reiese efectiv dintr-o jurisprudență constantă că o întreprindere nu poate să invoce nelegalitatea care ar afecta desfășurarea procedurii de inspecție în susținerea concluziilor privind anularea actului în temeiul căruia Comisia a efectuat această inspecție (Hotărârea din 20 aprilie 1999, Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia, T-305/94-T-307/94, T-313/94-T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 și T-335/94, EU:T:1999:80, punctul 413, Hotărârea din 17 septembrie 2007, Akzo Nobel Chemicals și Akcros Chemicals/Comisia, T-125/03 și T-253/03, EU:T:2007:287, punctul 55, și Hotărârea din 20 iunie 2018, České dráhy/Comisia, T-325/16, EU:T:2018:368, punctul 22).

101 Această imposibilitate de a se prevala de nelegalitatea de care ar fi afectată desfășurarea operațiunilor de inspecție în susținerea concluziilor îndreptate împotriva unei decizii de inspecție nu face decât să reflecte principiul general potrivit căruia legalitatea unui act trebuie să fie apreciată în funcție de împrejurările de drept și de fapt existente la data adoptării acestei decizii, astfel încât acte ulterioare unei decizii nu pot să afecteze validitatea acesteia (Ordonanța din 30 octombrie 2003, Akzo Nobel Chemicals și Akcros Chemicals/Comisia, T-125/03 R și T-253/03 R, EU:T:2003:287, punctele 68 și 69; a se vedea de asemenea în acest sens Hotărârea din 17 octombrie 2019, Alcogroup și Alcodis/Comisia, C-403/18 P, EU:C:2019:870, punctele 45 și 46 și jurisprudența citată).

102 Rezultă că, deși, după cum susține Comisia, criticile vizate trebuie să fie înlăturate, ele ar trebui înlăturate pentru motivul privind caracterul lor inoperant, iar nu pentru cel privind caracterul lor inadmisibil.

103 Ca răspuns la o întrebare adresată de Tribunal în ședință, Comisia a precizat, astfel cum s-a consemnat în procesul verbal al ședinței, pe de o parte, că lăsa la aprecierea Tribunalului caracterul inadmisibil sau inoperant al criticilor în discuție și, pe de altă parte, că excepția de inadmisibilitate pe care o invocase nu privea ca atare al doilea și al treilea motiv, întemeiate pe nerespectarea obligației de motivare și, respectiv, pe încălcarea dreptului la inviolabilitatea domiciliului.

104 Rezultă că cererea introductivă nu poate fi declarată inadmisibilă pentru motivul invocat de Comisie și nici, *a fortiori*, că ar trebui declarată inadmisibilă în totalitate.

105 Prin urmare, trebuie să se examineze al doilea și al treilea motiv invocate de reclamante, fără a ține seama, în scopul examinării temeiniciei acestora, de criticile invocate în susținerea lor care s-ar întemeia pe desfășurarea inspecției în litigiu și care trebuie înlăturate ca inoperante.

1. Cu privire la nerespectarea obligației de motivare

106 Reclamantele susțin că decizia atacată ar fi insuficient motivată în măsura în care nu ar conține nicio precizare, nici măcar vreun început de expunere a informațiilor deținute de Comisie și care ar fi justificat efectuarea inspecției. În special, decizia atacată nu ar permite identificarea tipului, a naturii sau a provenienței și cu atât mai puțin a conținutului informațiilor de care dispunea Comisia și, astfel, ar lipsi reclamantele de o garanție fundamentală a dreptului lor la apărare. Reclamantele adaugă că o asemenea lipsă totală de informații referitoare la înscrisurile aflate la dispoziția Comisiei nu poate fi remediată prin simpla descriere a prezumțiilor privind încălcarea pe care aceasta a crezut că le poate deduce din conținutul înscrisurilor menționate.

107 Trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, motivarea actelor instituțiilor Uniunii prevăzută la articolul 296 TFUE trebuie să fie adaptată naturii actului în cauză și trebuie să menționeze în mod clar și neechivoc raționamentul instituției care a emis actul, astfel încât să dea posibilitatea persoanelor interesate să ia cunoștință de justificările măsurii luate, iar instanței competente să își exercite controlul. Cerința motivării trebuie apreciată, în plus, în funcție de împrejurările cauzei, în special de conținutul actului, de natura motivelor invocate și de interesul de a primi explicații pe care îl pot avea destinatarii actului sau alte persoane vizate în mod direct și individual de acesta. Nu este obligatoriu ca motivarea să specifice toate elementele de fapt și de drept pertinente, având în vedere că problema dacă motivarea unui act respectă condițiile impuse la articolul 296 TFUE trebuie să fie apreciată nu numai prin prisma modului de redactare, ci și în raport cu contextul său, precum și cu ansamblul normelor juridice care reglementează materia respectivă (a se vedea Hotărârea din 25 iunie 2014, Nexans și Nexans France/Comisia, C-37/13 P, EU:C:2014:2030, punctele 31 și 32 și jurisprudența citată).

108 Prin urmare, este necesar să se țină seama în speță de cadrul juridic în care se desfășoară inspecțiile Comisiei. Astfel, articolele 4 și 20 din Regulamentul nr. 1/2003 conferă Comisiei competențe de inspecție cu scopul de a-i permite să își îndeplinească misiunea de a proteja piața internă de denaturările concurenței și de a sancționa eventuale încălcări ale normelor de concurență pe această piață (Hotărârea din 25 iunie 2014, Nexans și Nexans France/Comisia, C-37/13 P, EU:C:2014:2030, punctul 33; a se vedea în acest sens Hotărârea din 22 octombrie 2002, Roquette Frères, C-94/00, EU:C:2002:603, punctul 42 și jurisprudența citată).

109 Astfel, în ceea ce privește mai exact deciziile de inspecție ale Comisiei, articolul 20 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1/2003 prevede că acestea trebuie să indice data la care începe inspecția, sancțiunile prevăzute la articolele 23 și 24 din regulamentul menționat și dreptul de a ataca decizia la Curtea de Justiție, precum și obiectul și scopul inspecției.

110 Reiese din jurisprudență că, în acest scop, Comisia trebuie să indice în cel mai precis mod posibil prezumțiile pe care înțelege să le verifice, mai exact ce anume se caută și la ce elemente trebuie să se refere inspecția. Mai precis, decizia de inspecție trebuie să conțină o descriere a caracteristicilor încălcării suspectate, indicând piața prezumată în cauză și natura restrângerilor suspectate ale concurenței, precum și sectoarele acoperite de pretinsa încălcare vizată de investigație, și explicații referitoare la modul în care întreprinderea este prezumată a fi implicată în încălcare (a se vedea Hotărârea din 8 martie 2007, France Télécom/Comisia, T-339/04, EU:T:2007:80, punctele 58 și 59 și jurisprudența citată, și Hotărârea din 6 septembrie 2013, Deutsche Bahn și alții/Comisia, T-289/11, T-290/11 și T-521/11, EU:T:2013:404, punctele 75 și 77 și jurisprudența citată).

111 Această obligație de motivare specifică constituie, după cum a precizat Curtea, o cerință fundamentală, întrucât ea are ca obiect nu numai să pună în evidență caracterul justificat al intervenției preconizate în interiorul întreprinderilor în cauză, ci și să le acorde acestora din urmă posibilitatea de a înțelege întinderea obligației de colaborare care le revine, garantând în același timp dreptul la apărare. Astfel, este important să se dea posibilitatea întreprinderilor vizate de deciziile de inspecție care le impun obligații, care presupun ingerințe în sfera lor privată și a căror nerespectare le poate expune unor sancțiuni financiare substanțiale, să înțeleagă motivele care stau la baza acestor decizii fără un efort de interpretare excesiv, astfel încât acestea să își poată exercita în mod efectiv și în timp util drepturile (a se vedea, în legătură cu deciziile de solicitare de informații, Concluziile avocatului general Wahl prezentate în cauza HeidelbergCement/Comisia, C-247/14 P, EU:C:2015:694, punctul 42). Rezultă, pe de altă parte, că conținutul obligației de motivare a deciziilor de inspecție, astfel cum este precizată la punctul precedent, nu poate fi în principiu restrâns în funcție de considerente care țin de eficacitatea investigației (Hotărârea din 17 octombrie 1989, Dow Benelux/Comisia, 85/87, EU:C:1989:379, punctul 8, și Hotărârea din 14 noiembrie 2012, Nexans France și Nexans/Comisia, T-135/09, EU:T:2012:596, punctul 42).

112 Cu toate acestea, inspecțiile intervin prin definiție într-o etapă preliminară în care Comisia nu dispune de informații precise care să îi permită să califice comportamentele în discuție drept o încălcare și care să implice posibilitatea de a căuta informații diverse care nu sunt încă cunoscute sau identificate pe deplin (a se vedea în acest sens Hotărârea din 25 iunie 2014, Nexans și Nexans France/Comisia, C-37/13 P, EU:C:2014:2030, punctul 37, și Hotărârea din 26 octombrie 2010, CNOP și CCG/Comisia, T-23/09, EU:T:2010:452, punctele 40 și 41 și jurisprudența citată). Astfel, pentru a proteja efectul util al inspecțiilor și pentru motive care țin de însăși natura lor, s-a admis că Comisia nu era obligată nici să comunice destinatarului unei asemenea decizii toate informațiile de care dispunea în legătură cu încălcările prezumate, nici să delimiteze cu precizie piața în cauză, nici să realizeze o încadrare juridică exactă a acestor încălcări, nici să indice perioada în cursul căreia aceste încălcări ar fi fost săvârșite (a se vedea Hotărârea din 25 noiembrie 2014, Orange/Comisia, T-402/13, EU:T:2014:991, punctul 80 și jurisprudența citată, și Concluziile avocatului general Kokott prezentate în cauza Nexans și Nexans France/Comisia, C-37/13 P, EU:C:2014:223, punctele 48 și 49).

113 Trebuie amintit că, în plus, Comisia nu este obligată să menționeze, în decizia de inspecție, indiciile care au justificat inspecția menționată (a se vedea punctele 85 și 91 de mai sus).

114 Rezultă, pe de o parte, că obligația de motivare a Comisiei nu se întinde la ansamblul informațiilor de care aceasta dispune în legătură cu încălcările prezumate și, pe de altă parte, că, printre informațiile care ar fi justificat efectuarea inspecției, trebuie furnizate în decizia de inspecție numai cele care permit evidențierea deținerii de către Comisie a unor indicii serioase privind o încălcare, fără a dezvălui totuși indiciile în discuție. Astfel, potrivit unei jurisprudențe constante, Comisia este obligată să precizeze în mod detaliat în cuprinsul deciziei prin care se dispune inspecția că, în dosar, era în posesia unor elemente și indicii materiale serioase care o determinau să suspecteze încălcarea de care întreprinderea care face obiectul inspecției este suspectată (a se vedea Hotărârea din 8 martie 2007, France Télécom/Comisia, T-339/04, EU:T:2007:80, punctul 60 și jurisprudența citată, și Hotărârea din 6 septembrie 2013, Deutsche Bahn și alții/Comisia, T-289/11, T-290/11 și T-521/11, EU:T:2013:404, punctul 172).

115 Prin urmare, trebuie să se verifice în speță dacă această obligație a fost respectată de Comisie în decizia atacată.

116 Or, reiese în mod clar din considerentul (8) al deciziei atacate și din informațiile referitoare la încălcările prezumate care sunt prezentate în aceasta, astfel cum sunt descrise în considerentele (4) și (5) ca reprezentând practici de schimb de informații care privesc în special reducerile de preț și strategiile comerciale viitoare, că Comisia a arătat în mod detaliat că aprecia că dispune de indicii serioase care au determinat-o să suspecteze practicile concertate în discuție.

117 Acest lucru este confirmat, astfel, pe lângă precizările referitoare la obiectul schimburilor de informații suspectate, în considerentele (4) și (5) ale deciziei atacate, de cele date în considerentul (8) al deciziei atacate, introduse prin termenii „Potrivit informațiilor de care dispune Comisia” și referitoare la modalitățile de schimb de informații, la persoanele implicate (calitate și număr aproximativ), precum și la documentele în litigiu (număr aproximativ, loc și formă de conservare).

118 Trebuie precizat că considerațiile care precedă se limitează la examinarea caracterului suficient al motivării deciziei atacate și răspund doar la întrebarea dacă Comisia a menționat în decizia sa informațiile cerute de jurisprudență, și anume cele care arată că ea aprecia că dispune de indicii serioase cu privire la existența unor practici concertate prezumate. În schimb, în acest cadru, nu este tratată problema dacă Comisia a apreciat, în mod întemeiat, că dispunea de astfel de indicii suficient de serioase, care va fi abordată în cadrul examinării motivului întemeiat pe încălcarea dreptului la inviolabilitatea domiciliului.

119 Este necesar să se adauge că susținerea de către reclamante a unui risc că ar putea fi victimele unor concurenți sau parteneri comerciali rău-intenționați nu poate repune în discuție concluzia menționată mai sus referitoare la respectarea de către Comisie a obligației sale de motivare. Astfel, un asemenea risc poate fi contracarat prin verificarea caracterului suficient de serios al indiciilor deținute de Comisie, efectuată în cadrul examinării motivului întemeiat pe încălcarea dreptului la inviolabilitatea domiciliului.

120 În consecință, motivul întemeiat pe încălcarea obligației de motivare trebuie să fie înlăturat.

2. Cu privire la încălcarea dreptului la inviolabilitatea domiciliului

121 Reclamantele susțin că dreptul fundamental la inviolabilitatea domiciliului, astfel cum este consacrat la articolul 7 din cartă și la articolul 8 din CEDO, a fost încălcat în speță de Comisie. În fapt, ar reieși din jurisprudență că acest drept se aplică deciziilor de inspecție ale Comisiei, cu privire la care reclamantele reiterează că nu se bazează pe colaborarea întreprinderilor vizate. De asemenea, ar rezulta că dreptul la inviolabilitatea domiciliului impune ca conținutul și întinderea unei autorizații de inspecție la domiciliu să fie însoțite de anumite limite pentru ca ingerința pe care o autorizează în acest drept să nu fie potențial nelimitată și, în consecință, disproporționată. Or, în măsura în care decizia atacată a fost adoptată în mod independent de orice control jurisdicțional *ex ante*, dreptul fundamental la inviolabilitatea domiciliului implică limite cu atât mai stricte ale competențelor de inspecție ale Comisiei, limite care nu ar fi fost stabilite sau respectate în speță.

122 Trebuie amintit că dreptul fundamental la inviolabilitatea domiciliului constituie un principiu general de drept al Uniunii, afirmat în prezent la articolul 7 din cartă, care corespunde articolului 8 din CEDO (a se vedea Hotărârea din 18 iunie 2015, Deutsche Bahn și alții/Comisia, C-583/13 P, EU:C:2015:404, punctul 19 și jurisprudența citată).

123 Potrivit articolului 7 din cartă, orice persoană are dreptul la respectarea vieții private și de familie, a domiciliului și a secretului comunicațiilor. Această cerință a unei protecții împotriva intervențiilor autorității publice în sfera de activitate privată a unei persoane privește atât persoanele fizice, cât și persoanele juridice (a se vedea Hotărârea din 25 noiembrie 2014, Orange/Comisia, T-402/13, EU:T:2014:991, punctul 83 și jurisprudența citată).

124 Articolul 52 alineatul (1) din cartă prevede, pe de altă parte, că orice restrângere a exercițiului drepturilor și libertăților recunoscute prin prezenta cartă trebuie să fie prevăzută de lege și să respecte substanța acestor drepturi și libertăți. În plus, prin respectarea principiului proporționalității, pot fi impuse restrângeri numai în cazul în care acestea sunt necesare și numai dacă răspund efectiv obiectivelor de interes general recunoscute de Uniune sau necesității protejării drepturilor și libertăților celorlalți.

125 Trebuie să se precizeze de asemenea că, deși reiese din jurisprudența Curții EDO că protecția prevăzută la articolul 8 din CEDO se poate extinde la anumite incinte comerciale, curtea menționată a stabilit totuși că ingerința publică ar putea fi mai semnificativă în cazul incintelor sau al activităților profesionale sau comerciale decât în alte cazuri (a se vedea Hotărârea din 18 iunie 2015, Deutsche Bahn și alții/Comisia, C-583/13 P, EU:C:2015:404, punctul 20 și jurisprudența Curții EDO citată). Totuși, Curtea EDO a amintit în mod constant că un grad acceptabil de protecție împotriva ingerințelor care vizează articolul 8 din CEDO implică un cadru legal și limite stricte (a se vedea Hotărârea din 6 septembrie 2013, Deutsche Bahn și alții/Comisia, T-289/11, T-290/11 și T-521/11, EU:T:2013:404, punctul 73 și jurisprudența Curții EDO citată).

126 În ceea ce privește în special competențele de inspecție conferite Comisiei de articolul 20 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1/2003, în discuție în speță, s-a statuat că exercitarea unor astfel de competențe constituia o ingerință evidentă în dreptul întreprinderii inspectate la respectarea sferei sale de activitate privată, a domiciliului său și a secretului comunicațiilor sale (Hotărârea din 6 septembrie 2013, Deutsche Bahn și alții/Comisia, T-289/11, T-290/11 și T-521/11, EU:T:2013:404, punctul 65, și Hotărârea din 20 iunie 2018, České dráhy/Comisia, T-325/16, EU:T:2018:368, punctul 169).

127 Prin urmare, trebuie să se verifice dacă decizia atacată îndeplinește condițiile prevăzute la articolul 7 din cartă.

128 Reclamantele susțin, în această privință, că decizia atacată ar fi, pe de o parte, disproporționată și, pe de altă parte, arbitrară, întrucât Comisia nu dispunea de indicii suficient de serioase pentru a justifica inspecția decisă.

a) Cu privire la respectarea principiului proporționalității

129 Trebuie amintit că, potrivit considerentului (24) al Regulamentului nr. 1/2003, Comisia ar trebui să fie împuternicită să desfășoare inspecțiile „necesare” pentru a identifica orice acorduri, decizii sau practici concertate interzise de articolul 101 TFUE. Rezultă că, potrivit jurisprudenței, îi revine Comisiei sarcina de a aprecia dacă este necesară o măsură de inspecție pentru a se putea identifica o încălcare a normelor de concurență (Hotărârea din 18 mai 1982, AM & S Europe/Comisia, 155/79, EU:C:1982:157, punctul 17; a se vedea de asemenea, în ceea ce privește o decizie de solicitare de informații, Hotărârea din 14 martie 2014, Cementos Portland Valderrivas/Comisia, T-296/11, EU:T:2014:121, punctul 66 și jurisprudența citată).

130 Rezultă că această apreciere este supusă controlului exercitat de instanță, în special respectării normelor care reglementează principiul proporționalității. Potrivit unei jurisprudențe constante, principiul proporționalității impune ca actele instituțiilor Uniunii să nu depășească limitele a ceea ce este adecvat și necesar pentru atingerea scopului urmărit, fiind stabilit că, atunci când este posibilă alegerea între mai multe măsuri adecvate, trebuie să se recurgă la cea mai puțin constrângătoare și că

inconvenientele cauzate nu trebuie să fie disproporționate în raport cu scopurile vizate (Hotărârea din 8 martie 2007, France Télécom/Comisia, T-339/04, EU:T:2007:80, punctul 117, și Hotărârea din 25 noiembrie 2014, Orange/Comisia, T-402/13, EU:T:2014:991, punctul 22).

131 Reclamantele susțin în esență o ingerință disproporționată în sfera de activitate privată a acestora, având în vedere societățile și incintele inspectate, durata inspecției în litigiu și data reținută pentru inspecție.

1) Cu privire la societățile și incintele inspectate

132 Reclamantele reproșează Comisiei că nu a identificat în mod individual, în decizia atacată, nici persoanele pe care le viza, nici incintele pe care agenții săi erau împuterniciți să le inspecteze. Astfel, contrar propriei practici, Comisia s-ar fi autorizat în speță să efectueze o inspecție la mai multe sute de persoane juridice distincte care compuneau grupul Casino și să inspecteze mai multe mii de incinte, cea mai mare parte a acestora neavând nicio legătură cu obiectul deciziei atacate. Or, potrivit jurisprudenței, identificarea precisă a incintelor care pot fi inspectate și a persoanelor vizate de autorități este necesară pentru a limita competențele de ingerință și a proteja justițiabilii împotriva unor încălcări arbitrare ale dreptului fundamental la inviolabilitatea domiciliului de către autoritatea publică. Reclamantele adaugă, în această privință, că definirea obiectului inspecției și, mai general, motivarea deciziei atacate, oricât de precise ar fi, nu pot remedia lipsa unei limitări a competențelor Comisiei în ceea ce privește identificarea persoanelor și a incintelor susceptibile să fie inspectate. Reclamantele subliniază, pe de altă parte, că noțiunea de întreprindere nu ar putea împiedica respectarea drepturilor fundamentale aferente noțiunii de persoană fizică sau juridică.

133 Reiese efectiv din decizia atacată că nici societățile, nici incintele inspectate nu sunt desemnate nominal. Astfel, articolul 1 al doilea paragraf din decizia atacată prevede că „inspecția se poate desfășura în oricare incintă a întreprinderii”, această mențiune fiind urmată de termenii „în special”, urmați, la rândul lor, de două adrese. Pe de altă parte, la articolul 1 primul paragraf și la articolul 3 primul paragraf din decizia atacată se menționează că „Casino […], precum și toate societățile controlate în mod direct sau indirect de aceasta” sunt vizate de decizia de inspecție.

134 Este necesar să se arate, în această privință, că, contrar celor susținute de reclamante, deciziile atacate în cauzele în care s-au pronunțat Hotărârea din 14 noiembrie 2012, Nexans France și Nexans/Comisia (T-135/09, EU:T:2012:596), și Hotărârea din 6 septembrie 2013, Deutsche Bahn și alții/Comisia (T-289/11, T-290/11 și T-521/11, EU:T:2013:404) conțin mențiuni similare.

135 Or, conținutul foarte larg al inspecției la care conduc astfel de mențiuni nu a fost luat în considerare de jurisprudență ca reprezentând, ca atare, o ingerință excesivă în sfera de activitate privată a întreprinderilor.

136 Într-adevăr, reiese dintr-o jurisprudență constantă începând cu Hotărârea din 21 septembrie 1989, Hoechst/Comisia (46/87 și 227/88, EU:C:1989:337, punctul 26), că atât finalitatea Regulamentului nr. 17 al Consiliului din 6 februarie 1962, Primul regulament de punere în aplicare a articolelor [101] și [102 TFUE] (JO 1962, 13, p. 204, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 3) și a Regulamentului nr. 1/2003, care i-a succedat, cât și enumerarea de către articolul 14 din Regulamentul nr. 17 și de către articolul 20 din Regulamentul nr. 1/2003 a competențelor cu care sunt învestiți agenții Comisiei arată că inspecțiile pot avea un conținut foarte larg. În această privință, dreptul de a avea acces la toate incintele, terenurile și mijloacele de transport ale întreprinderilor prezintă o importanță deosebită în măsura în care trebuie să permită Comisiei să culeagă probe referitoare la încălcările normelor de concurență în locurile unde acestea se găsesc în mod normal, respectiv incintele comerciale ale întreprinderilor (Hotărârea din 12 iulie 2007, CB/Comisia, T-266/03, nepublicată, EU:T:2007:223, punctul 71, și Ordonanța din 16 iunie 2010, Biocaps/Comisia, T-24/09, nepublicată, EU:T:2010:238, punctul 32).

137 Din această jurisprudență reiese de asemenea că, deși Regulamentele nr. 17 și nr. 1/2003 conferă astfel Comisiei ample competențe de investigare, exercitarea acestor competențe se supune unor condiții de natură să asigure respectarea drepturilor întreprinderilor în cauză (Hotărârea din 21 septembrie 1989, Hoechst/Comisia, 46/87 și 227/88, EU:C:1989:337, punctul 28; a se vedea de asemenea în acest sens Hotărârea din 6 septembrie 2013, Deutsche Bahn și alții/Comisia, T-289/11, T-290/11 și T-521/11, EU:T:2013:404, punctele 74-99).

138 În special, trebuie subliniată obligația impusă Comisiei de a indica obiectul și scopul inspecției, care constituie o cerință fundamentală nu numai pentru a demonstra caracterul justificat al intervenției preconizate în incinta întreprinderilor în cauză, ci și pentru a acorda acestora din urmă posibilitatea de a înțelege întinderea datoriei de colaborare care le revine, garantând în același timp dreptul lor la apărare (a se vedea, în ceea ce privește Regulamentul nr. 17, Hotărârea din 21 septembrie 1989, Hoechst/Comisia, 46/87 și 227/88, EU:C:1989:337, punctul 29).

139 În plus, se impune a sublinia că condițiile impuse pentru exercitarea competențelor de inspecție ale Comisiei variază în funcție de procedura aleasă de aceasta, de atitudinea întreprinderilor în cauză, precum și de intervenția autorităților naționale (a se vedea, în ceea ce privește Regulamentul nr. 17, Hotărârea din 21 septembrie 1989, Hoechst/Comisia, 46/87 și 227/88, EU:C:1989:337, punctul 30).

140 Articolul 20 din Regulamentul nr. 1/2003 vizează în primul rând inspecțiile efectuate cu cooperarea întreprinderilor în cauză, fie în mod voluntar, în ipoteza autorizației scrise de inspecție, fie în temeiul unei obligații care decurge dintr-o decizie prin care s-a dispus o inspecție. În această din urmă ipoteză, precum în speță, agenții Comisiei au, printre altele, dreptul de a li se prezenta documentele pe care le solicită, de a intra în incintele pe care le desemnează și de a li se arăta conținutul mobilierului pe care îl indică. În schimb, nu pot forța accesul în incinte sau la mobilier ori constrânge personalul întreprinderii să le acorde un asemenea acces, nici să realizeze percheziții fără autorizația responsabililor întreprinderii (a se vedea, în ceea ce privește Regulamentul nr. 17, Hotărârea din 21 septembrie 1989, Hoechst/Comisia, 46/87 și 227/88, EU:C:1989:337, punctul 31).

141 Situația este complet diferită atunci când întreprinderea în cauză se opune investigației Comisiei. În acest caz, în temeiul articolului 20 alineatul (6) din Regulamentul nr. 1/2003, agenții Comisiei pot să caute, fără cooperarea întreprinderilor, toate informațiile necesare inspecției cu concursul autorităților naționale, care sunt obligate să le acorde asistența necesară îndeplinirii misiunii lor. Deși această asistență nu se impune decât în cazul în care întreprinderea își manifestă opoziția, trebuie adăugat că asistența poate fi solicitată și cu titlu preventiv, în temeiul articolului 20 alineatul (7) din Regulamentul nr. 1/2003, în vederea depășirii eventualei opoziții a întreprinderii (a se vedea, în ceea ce privește Regulamentul nr. 17, Hotărârea din 21 septembrie 1989, Hoechst/Comisia, 46/87 și 227/88, EU:C:1989:337, punctul 32).

142 Critica invocată de reclamante presupune, prin urmare, răspunsul la întrebarea dacă, în speță, Comisia, în temeiul garanțiilor care urmăreau să le protejeze împotriva unor ingerințe disproporționate, trebuia să specifice mai precis societățile și incintele vizate de inspecție.

143 Răspunsul la această întrebare trebuie să fie negativ, pentru următoarele motive.

144 Mai întâi, indicațiile care figurează în decizia atacată permit, luate în ansamblu, să se determine societățile și incintele vizate de inspecție. Astfel, datorită specificării obiectului și scopului inspecției și, în special, a piețelor produselor și serviciilor în cauză, precum și a precizării potrivit căreia sunt vizate Casino și filialele sale, precum și incintele lor, se poate deduce cu ușurință din decizia atacată că inspecția privește Casino și filialele sale active în sectoarele vizate de încălcarea suspectată – și anume piețele de aprovizionare cu bunuri de consum curent (produse alimentare, produse de igienă și produse de întreținere), cele ale vânzării către consumator a acestor bunuri și cea a vânzării de servicii către fabricanții de produse de marcă în sectorul bunurilor de consum curent – și că inspecția va putea fi efectuată în ansamblul incintelor acestora. Atunci când agenții Comisiei s-au deplasat în incintele

societăților vizate, după ce le-au notificat decizia atacată, ele au fost în măsură să verifice obiectul și scopul intervenției efectuate în incintele lor, să aprecieze întinderea obligației de colaborare și să își prezinte observațiile. Prin urmare, pentru protecția drepturilor reclamantelor nu erau indispensabile specificații mai precise cu privire la sfera inspecției.

145 Pe de altă parte, trebuie înlăturate, în consecință, criticile reclamantelor potrivit cărora sfera acoperită de inspecție era, din cauza lipsei specificării societăților și incintelor vizate, prea extinsă. De asemenea, se poate arăta, în această privință, că, în decizia atacată, Comisia a vizat subiectul fundamental al dreptului concurenței, care este întreprinderea, cuprinzând cel mai frecvent o societate-mamă, precum și filiala sa ori filialele sale, cărora le pot fi imputate încălcările, și, în special, încălcările suspectate în speță, justificând astfel ca în decizia atacată să fie menționate atât societatea-mamă Casino, cât și filialele sale.

146 În continuare, lipsa preciziei în desemnarea societăților și a incintelor vizate contribuie la buna desfășurare a inspecțiilor Comisiei, întrucât oferă acesteia marja de manevră necesară pentru colectarea unui număr maxim de probe posibile și îi permite să păstreze un efect de surpriză indispensabil pentru a împiedica un risc de distrugere sau de ascundere a acestor probe. Astfel, în ipoteza în care Comisia nu ar fi fost în măsură să stabilească în etapa de adoptare a deciziei de inspecție, care se situează cu mult înainte de identificarea unei încălcări și a protagoniștilor acesteia, societățile din grup susceptibile să fi luat parte la încălcare și ar descoperi, cu ocazia inspecției, în incintele uneia dintre societățile vizate că una dintre ele, de care aceasta este legată, ar putea să joace, la rândul său, un rol în încălcarea menționată, ar putea efectua o inspecție în incintele acestei alte societăți pe baza aceleiași decizii de inspecție, și anume totodată cu rapiditate și cu păstrarea unui efect de surpriză, datorită acestui decalaj în timp, din care societatea inspectată într-o a doua fază putea deduce că nu ar fi vizată de inspecție (a se vedea, pentru reiterarea importanței efectuării rapide a deciziilor de inspecție pentru a minimiza riscurile de scurgeri de informații, Concluziile avocatului general Wahl prezentate în cauza Deutsche Bahn și alții/Comisia, C-583/13 P, EU:C:2015:92, punctul 62).

147 În sfârșit, trebuie arătat că ordonanțele din 17 februarie 2017 ale juges des libertés et de la détention des tribunaux de grande instance de Créteil et de Paris (judecătorii de drepturi și libertăți din cadrul Tribunalelor de Mare Instanță din Créteil și Paris) (a se vedea punctul 5 de mai sus), după ce au autorizat inspecțiile și sechestrele în discuție cu titlu preventiv, în caz de opoziție față de inspecție, specifică în mod expres și limitativ incintele în care vor putea fi efectuate aceste inspecții și sechestre. Rezultă că, în conformitate cu jurisprudența instanței Uniunii menționată la punctul 141 de mai sus, dar și cu cea a Curții EDO, a instanțelor germane și franceze, precum și cu legislația franceză invocată de reclamante, atunci când ingerința implicată de inspecție este mai importantă, în speță pentru că aceasta este efectuată în pofida opoziției societăților inspectate, recurgându-se la sprijinul forțelor de ordine în temeiul articolului 20 alineatele (6)-(8) din Regulamentul nr. 1/2003, este recunoscută o garanție suplimentară care constă în desemnarea incintelor inspectate. Or, în speță, întrucât reclamantele nu s-au opus la inspecție, astfel încât să oblige Comisia să recurgă la ordonanțele menționate și la mijloacele de constrângere pe care acestea i le oferă, garanția suplimentară menționată nu este necesară. Contrar celor susținute de reclamante, o asemenea soluție nu contravine „principiului” potrivit căruia protecția dreptului la inviolabilitatea domiciliului presupune o reglementare cu atât mai strictă a competențelor de inspecție cu cât acestea sunt puse în aplicare fără o autorizare judiciară prealabilă. Într-adevăr, după cum reiese din jurisprudența Curții EDO invocată în acest sens de reclamante (Curtea EDO, Hotărârea din 10 noiembrie 2015, Slavov și alții împotriva Bulgariei, CE:ECHR:2015:1110JUD005850010, punctele 144-146, și Hotărârea din 16 februarie 2016, Govedarski împotriva Bulgariei, CE:ECHR:2016:0216JUD003495712, punctele 81-83), o asemenea reglementare vizează efectivitatea controlului exercitat *a posteriori* de instanță și nu presupune ca atare ca acest control să conducă la acordarea de garanții suplimentare (a se vedea în acest sens punctul 53 de mai sus).

148 Prezenta critică referitoare la persoanele și incintele inspectate trebuie, prin urmare, să fie înlăturată ca fiind nefondată, fără a fi necesară pronunțarea cu privire la admisibilitatea acesteia, care este contestată de Comisie.

2) Cu privire la durata inspecției

149 Reclamantele reproșează Comisiei că, contrar jurisprudenței și propriei sale practici, nu a stabilit nicio limită temporală ingerinței sale în dreptul fundamental la inviolabilitatea domiciliului pe care a autorizat-o. În fapt, decizia atacată ar prevedea doar data de la care inspecția putea să înceapă și nu ar stabili o dată de încheiere, nici o durată maximă, astfel încât inspecția nu era terminată la data introducerii prezentei acțiuni, ceea ce, de altfel, Comisia nu ar fi omis să amintească reclamantelor. Pe de altă parte, acestea exclud justificarea valabilă a caracterului nelimitat în timp al competențelor Comisiei prin efectivitatea inspecțiilor, bazându-se în special pe mai multe legislații naționale care prevăd o limitare în timp a competențelor de inspecție ale administrației.

150 Trebuie arătat că, deși decizia de inspecție în discuție în Hotărârea din 6 septembrie 2013, Deutsche Bahn și alții/Comisia (T-289/11, T-290/11 și T-521/11, EU:T:2013:404, punctele 4, 14 și 21), care, contrar celor susținute de reclamante, conține o mențiune similară, decizia atacată prevede la articolul 2 că „[i]nspecția poate începe la 20 februarie 2017 sau la scurt timp după această dată”, fără să stabilească data la care inspecția trebuie să se încheie.

151 Trebuie amintit că o astfel de mențiune este conformă articolului 20 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1/2003, care impune numai ca decizia de inspecție să „[stabilească] data la care începe” (a se vedea punctul 109 de mai sus).

152 În plus, trebuie arătat că Tribunalul a statuat că lipsa unei precizări cu privire la data încheierii inspecției nu însemna că aceasta putea să aibă o întindere nelimitată în timp, Comisia având obligația, în această privință, să respecte un termen rezonabil, în conformitate cu articolul 41 alineatul (1) din cartă (Hotărârea din 12 iulie 2018, Nexans France și Nexans/Comisia, T-449/14, atacată cu recurs, EU:T:2018:456, punctul 69).

153 Rezultă o încadrare temporală, delimitată de data de începere a inspecției stabilită în decizia de inspecție și de limita termenului rezonabil, care garantează în mod suficient lipsa unei ingerințe disproporționate în sfera de activitate privată a întreprinderilor.

154 O astfel de delimitare temporală permite, în plus, să se garanteze pe deplin efectivitatea competențelor de investigație ale Comisiei. Într-adevăr, întrucât limita termenului rezonabil este apreciată *a posteriori* și în funcție de împrejurările speței, aceasta permite luarea în considerare a împrejurării că durata inspecției nu poate fi cunoscută dinainte, întrucât depinde de volumul de informații colectate la fața locului și de un eventual comportament obstructiv al întreprinderii în cauză.

155 Desigur, se poate admite, astfel cum susțin reclamantele, că stabilirea unei durate de inspecție *a priori* nu repune în discuție, ca atare, efectivitatea inspecțiilor. Totuși, pentru a garanta această efectivitate având în vedere împrejurarea menționată la punctul anterior, această durată stabilită *a priori* ar fi probabil mai lungă decât durata efectivă a inspecției în cauză, în speță mai mică de cinci zile, ceea ce nu ar susține o garanție împotriva ingerințelor disproporționate.

156 Se poate adăuga că jurisprudența Curții EDO și a mai multor instanțe naționale, precum și legislațiile naționale citate de reclamante nu pot repune în discuție aceste considerații. Astfel, ele privesc, toate, operațiuni de inspecție sau de sechestru efectuate sub constrângere, implicând o ingerință mai importantă decât inspecția care a fost decisă în speță fără ca agenții Comisiei să fi făcut uz de articolul 20 alineatele (6)-(8) din Regulamentul nr. 1/2003 și de mijloacele de constrângere naționale la care acesta permite să se recurgă (a se vedea punctul 53 de mai sus). Prezintă astfel relevanță faptul

că ordonanțele juges des libertés et de la détention (judecătorii de drepturi și libertăți) menționate la punctul 147 de mai sus, adoptate în speță cu titlu preventiv pentru a fi utilizate în caz de opoziție față de inspecție, dar care nu au fost utilizate în speță în absența unei asemenea opoziții [articolul 20 alineatul (7) din Regulamentul nr. 1/2003], stabilesc în fiecare caz o dată limită de realizare a operațiunilor de inspecție și de sechestru.

157 Prin urmare, critica referitoare la durata inspecției trebuie înlăturată.

3) Cu privire la data inspecției

158 Reclamantele susțin că data de începere a inspecției prevăzută în decizia atacată încalcă principiul proporționalității, din moment ce aceasta ar preceda imediat data la care prima reclamantă trebuia să încheie negocierea acordurilor sale anuale cu furnizorii, respectiv 1 martie, și că aceasta i-ar fi privat pe mai mulți dintre responsabilii săi însărcinați cu aceste negocieri de instrumentele de muncă în momentul desfășurării negocierilor finale.

159 Este necesar să se considere că reclamantele nu dovedesc inconvenientele disproporționate și inacceptabile pe care le susțin. Or, ele nu pot, în această privință, să se limiteze la simple afirmații cărora nu le este asociat niciun veritabil element probatoriu (a se vedea în acest sens Hotărârea din 14 martie 2014, Cementos Portland Valderrivas/Comisia, T-296/11, EU:T:2014:121, punctul 103).

160 Astfel, reclamantele dovedesc numai că mai mulți responsabili de achiziții au fost privați de telefoanele și laptopurile de serviciu pe o perioadă de cel mult o zi și jumătate. Or, deși aceste persoane aveau un rol important în negocierile în cauză, această durată de privare de unele dintre instrumentele lor de muncă este foarte scurtă în raport cu durata obișnuită a acestui tip de negocieri, în medie de cinci luni (de la 1 octombrie la 1 martie anul următor). Pe de altă parte, nu s-a susținut, nici, *a fortiori*, nu s-a dovedit că aceste persoane nu au putut să desfășoare negocierile menționate în această perioadă și pe toată durata inspecției, în special prin intermediul unor contacte directe la fața locului, a căror posibilitate este atestată de faptul că reclamantele au recunoscut în ședință că partenerii lor de negociere se aflau în incintele lor în momentul inspecției. Astfel, rezultă cel mult o îngreunare în desfășurarea negocierilor în cauză. Aceasta este situația cu atât mai mult cu cât, în tipul de negocieri în discuție, ultimele ore înainte de împlinirea termenului sunt cele mai importante, iar inspecția în discuție a luat sfârșit în speță cu două zile lucrătoare înainte de împlinirea termenului, la 1 martie, la care se adăuga un sfârșit de săptămână, la rândul său în general mobilizat pentru a se încerca să se ajungă la un acord.

161 În plus, singura pretinsă alternativă mai puțin constrângătoare propusă de reclamante, constând în a începe inspecția după data limită de încheiere a acordurilor cu furnizorii, nu poate fi considerată ca atare.

162 Astfel, deși, fără îndoială, mai puțin constrângător pentru reclamante, această amânare a inspecției nu constituie o veritabilă alternativă la data inspecției reținută de decizia atacată. După cum a explicat Comisia în înscrisurile sale, data reținută în speță a fost aleasă în mod intenționat pentru a avea acces la numărul maxim de angajați și directori vizați de încălcările suspectate, a căror prezență ar fi garantată atât de sfârșitul vacanțelor școlare, cât mai ales de iminența termenului limită de 1 martie pentru încheierea acordurilor comerciale menționate mai sus.

163 Rezultă că critica referitoare la data inspecției reținută trebuie să fie înlăturată, precum și, pe cale de consecință, ansamblul criticilor la adresa caracterului disproporționat al deciziei atacate.

b) Cu privire la deținerea de indicii suficient de serioase de către Comisie

164 Trebuie amintit că Comisia nu are obligația să menționeze, în etapa de investigare preliminară, pe lângă prezumțiile privind încălcarea pe care intenționează să le verifice, indiciile, cu alte cuvinte elementele care o determină să aibă în vedere ipoteza unei încălcări a articolului 101 TFUE, din moment ce o asemenea obligație ar repune în discuție echilibrul pe care legiuitorul și instanța Uniunii au intenționat să îl stabilească între eficacitatea investigației și asigurarea dreptului la apărare al întreprinderii în cauză (a se vedea punctele 85 și 86 de mai sus).

165 Din aceasta nu se poate deduce însă că Comisia nu trebuie să fie în posesia unor elemente care o determină să aibă în vedere ipoteza unei încălcări a articolului 101 TFUE anterior adoptării unei decizii de inspecție. Astfel, în scopul respectării dreptului întreprinderilor inspectate la inviolabilitatea domiciliului acestora, o decizie de inspecție trebuie să vizeze strângerea documentației necesare pentru a verifica realitatea și natura unor situații de fapt și de drept determinate cu privire la care Comisia dispune deja de informații care constituie indicii suficient de serioase care permit să se suspecteze o încălcare a normelor de concurență (a se vedea în acest sens Hotărârea din 25 noiembrie 2014, Orange/Comisia, T-402/13, EU:T:2014:991, punctele 82-84 și jurisprudența citată).

166 În acest caz, revine instanței Uniunii, pentru a se asigura că decizia de inspecție nu prezintă un caracter arbitrar, și anume că nu a fost adoptată în lipsa oricărei împrejurări de fapt și de drept de natură să justifice o inspecție, sarcina de a verifica dacă Comisia dispunea de indicii suficient de serioase care permit să se suspecteze o încălcare a normelor de concurență de către întreprinderea vizată (a se vedea în acest sens Hotărârea din 14 noiembrie 2012, Nexans France și Nexans/Comisia, T-135/09, EU:T:2012:596, punctul 43, și Hotărârea din 20 iunie 2018, České dráhy/Comisia, T-325/16, EU:T:2018:368, punctul 48).

167 În speță, reclamantele apreciază că anumite diferențe între conținutul deciziei atacate și obiectul inspecției efectiv realizat permit să se deducă faptul că Comisia nu dispunea, în momentul deciziei menționate, de indicii suficient de serioase pentru a suspecta existența cel puțin a unora dintre încălcările care sunt menționate în aceasta. Or, cerința unei protecții împotriva intervențiilor arbitrare ale autorității publice în sfera de activitate privată ar interzice Comisiei să dispună o inspecție dacă nu ar deține indicii serioase care permit să se suspecteze o încălcare a normelor de concurență și ar reveni Tribunalului sarcina de a se asigura în mod concret că Comisia deținea asemenea indicii.

168 Prin urmare, trebuie stabilit care erau indiciile deținute de Comisie și pe baza cărora a dispus inspecția în discuție, înainte de a le aprecia caracterul lor suficient de serios pentru a suspecta încălcările în discuție și pentru a justifica în mod legal adoptarea deciziei atacate.

1) Cu privire la stabilirea indiciilor aflate în posesia Comisiei

169 Trebuie precizat că, drept răspuns la măsurile de organizare a procedurii adoptate de Tribunal la 3 decembrie 2018, precum și la 13 mai și 25 septembrie 2019, pentru a verifica dacă Comisia deținea indicii suficient de serioase care să justifice adoptarea deciziei atacate, aceasta a prezentat, la 10 ianuarie, 5 iunie și 18 octombrie 2019, documentele următoare:

– procese-verbale ale interviurilor pe care le-a avut în 2016 și în 2017 cu 13 furnizori de produse de consum curent în cauză care încheie în mod regulat acorduri cu Casino și Intermarché (anexele Q.1-Q.13 la răspunsul Comisiei din 10 ianuarie 2019, denumite în continuare „procesele-verbale”);

– schimburi de e-mailuri în vederea stabilirii datelor interviurilor vizate și cuprinzând chestionarul Comisiei care a stat la baza acestor interviuri (anexele R.1-R.14 la răspunsul Comisiei din 5 iunie 2019);

– un e-mail din 22 noiembrie 2016 provenind de la directorul general al unei asocieri de furnizori, descriind fluxurile și raporturile dintre mărcile de mare distribuție, în special în cadrul asocierilor de mari distribuitori, împrejurări care ar fi „de natură să reducă nivelul de incertitudine care există […] între anumiți actori din domeniul distribuției” (anexa Q.14 la răspunsul Comisiei din 10 ianuarie 2019, astfel cum a fost completat de răspunsurile Comisiei din 5 iunie și din 18 octombrie 2019, denumite în continuare „e-mailul directorului asocierii N”), însoțit de mai multe anexe, și anume o prezentare schematică a participanților și a desfășurării „convenției Intermarché” din 21 septembrie 2016 (denumită în continuare „convenția Intermarché” sau „convenția”) (anexa Q.15 la răspunsul Comisiei din 10 ianuarie 2019), un tabel recapitulativ cu transferurile de mărci între alianțe internaționale, însoțit de mai multe tabele care indicau pentru fiecare alianță internațională sursele potențiale de informații ce puteau rezulta din transferurile de colaboratori, din transferurile de mărci sau din acorduri locale între mărci membre ale unor alianțe diferite (anexa Q.16 la răspunsul Comisiei din 10 ianuarie 2019), un articol de presă din octombrie 2016 care relua afirmațiile unui director de marcă (anexa Q.17 la răspunsul Comisiei din 10 ianuarie 2019) și un tabel care descria fluxurile de personal între mărci (anexa Q.18 la răspunsul Comisiei din 10 ianuarie 2019);

– mai multe tabele care reiau pasajele relevante ale documentelor prezentate în anexă la răspunsul Comisiei din 10 ianuarie 2019 în vederea prezentării în mod sintetic a indiciilor referitoare la fiecare din încălcările suspectate, și anume:

  – schimburile de informații dintre ICDC (Casino) și AgeCore (Intermarché) privind reducerile de preț pe piețele de aprovizionare și prețurile vânzării de servicii către fabricanții de produse de marcă la nivel european, în special în Franța (denumite în continuare „prima încălcare”) [articolul 1 litera (a) din decizia atacată; tabelul 1 anexat la răspunsul Comisiei din 5 iunie 2019];

  – schimburile de informații dintre Casino și Intermarché privind strategiile comerciale viitoare în Franța (denumite în continuare „a doua încălcare”) [articolul 1 litera (b) din decizia atacată; tabelul 2 anexat la răspunsul Comisiei din 5 iunie 2019].

170 Pe de altă parte, Comisia a depus la 19 decembrie 2019 un „răspuns suplimentar” la întrebarea Tribunalului din 13 mai 2019 (a se vedea punctul 19 de mai sus). Acest răspuns cuprindea, pe de o parte, o notă internă a Direcției Generale Concurență a Comisiei din 16 decembrie 2016 care prezenta interviurile menționate mai sus desfășurate cu furnizorii și suspiciunile de încălcări rezultate, care ar atesta, potrivit Comisiei, că aceasta deținea indicii suficient de serioase care permit să se suspecteze încălcările menționate la data deciziei atacate, și, pe de altă parte, diverse documente care urmăreau să stabilească data de finalizare a proceselor-verbale. Reclamantele consideră că acest răspuns suplimentar, prezentat fără justificare de Comisie după încheierea fazei scrise a procedurii, este tardiv și, prin urmare, inadmisibil.

171 Trebuie amintit că, potrivit articolului 85 alineatele (1) și (3) din Regulamentul de procedură, probele se depun în cadrul primului schimb de memorii, părțile principale mai putând depune, cu titlu excepțional, probe înainte de închiderea fazei orale a procedurii, cu condiția ca întârzierea privind depunerea acestora să fie justificată.

172 Desigur, o astfel de justificare a prezentării tardive de elemente de probă după primul schimb de memorii nu poate fi impusă atunci când acestea sunt prezentate ca răspuns la o măsură de organizare a procedurii în termenul impus pentru acest răspuns (a se vedea în acest sens Hotărârea din 16 octombrie 2018, OY/Comisia, T-605/16, nepublicată, EU:T:2018:687, punctele 31, 34 și 35, și Hotărârea din 24 octombrie 2018, Epsilon International/Comisia, T-477/16, nepublicată, EU:T:2018:714, punctul 57).

173 Cu toate acestea, în ipotezele în care elementul de probă prezentat nu răspunde solicitării Tribunalului (a se vedea în acest sens Hotărârea din 10 aprilie 2018, Alcogroup și Alcodis/Comisia, T-274/15, nepublicată, EU:T:2018:179, punctele 49, 50, 54 și 55, și Hotărârea din 7 februarie 2019, RK/Consiliul, T-11/17, EU:T:2019:65, punctul 54) sau este prezentat după expirarea termenului de răspuns stabilit de măsura de organizare a procedurii (Hotărârea din 9 aprilie 2019, Close și Cegelec/Parlamentul, T-259/15, nepublicată, atacată cu recurs, EU:T:2019:229, punctul 34), obligația de justificare a tardivității este aplicabilă.

174 Or, în speță, chiar dacă ar trebui să se considere, astfel cum afirmă Comisia, că răspunsul său suplimentar din 19 decembrie 2019 urmărea să îl completeze pe cel din 5 iunie 2019, iar nu pe cel din 10 ianuarie 2019, care răspundea deja la o solicitare a Tribunalului de a prezenta indiciile care au justificat adoptarea deciziei atacate, este necesar să se arate că acest răspuns suplimentar a fost depus la mai mult de șase luni de la expirarea termenului stabilit de Tribunal în măsura sa de organizare a procedurii din 13 mai 2019, acesta expirând la 5 iunie 2019.

175 Rezultă că revenea Comisiei sarcina de a justifica prezentarea tardivă a înscrisurilor anexate la răspunsul său suplimentar din 19 decembrie 2019 și că necesitatea unei asemenea justificări în speță nu poate fi repusă în discuție de jurisprudența citată de Comisie în ședință.

176 Astfel, în hotărârile citate, erau vizate fie înscrisuri prezentate în termenul stabilit de măsura de organizare a procedurii care, prin urmare, nu au fost prezentate tardiv (Hotărârea din 24 octombrie 2018, Epsilon International/Comisia, T-477/16, nepublicată, EU:T:2018:714, punctele 35 și 57, Hotărârea din 5 martie 2019, Pethke/EUIPO, T-169/17, nepublicată, atacată cu recurs, EU:T:2019:135, punctele 26, 36 și 40, și Hotărârea din 28 martie 2019, Pometon/Comisia, T-433/16, atacată cu recurs, EU:T:2019:201, punctele 27, 28 și 328), fie înscrisuri depuse în mod spontan, justificând în mod corespunzător depunerea lor tardivă (Hotărârea din 24 octombrie 2018, Epsilon International/Comisia, T-477/16, nepublicată, EU:T:2018:714, punctele 32 și 58).

177 Or, în speță, Comisia nu a furnizat nicio justificare a tardivității depunerii răspunsului său suplimentar din 19 decembrie 2019, limitându-se, în acest document, să își prezinte scuzele Tribunalului pentru neplăcerile care ar putea fi produse de această depunere. Pe de altă parte, chiar presupunând că ar trebui luată în considerare justificarea prezentată în ședință ca răspuns la o întrebare a Tribunalului, potrivit căreia tardivitatea depunerii s-ar datora unei disfuncții interne a Comisiei, o asemenea justificare nu poate fundamenta în mod valabil admisibilitatea răspunsului suplimentar în discuție. Astfel, o asemenea afirmație, care se referă la dificultăți pur interne, nu corespunde unor împrejurări excepționale de natură să permită prezentarea unor elemente de probă la finalul celui de al doilea schimb de memorii [a se vedea în acest sens Hotărârea din 22 iunie 2017, Biogena Naturprodukte/EUIPO (ZUM wohl), T-236/16, EU:T:2017:416, punctul 19] și, în plus, nu este nicidecum demonstrată de elementele de probă pe care le-ar fi prezentat Comisia (a se vedea în acest sens Hotărârea din 11 septembrie 2019, HX/Consiliul, C-540/18 P, nepublicată, EU:C:2019:707, punctele 66 și 67). În plus, data documentului principal prezentat la 19 decembrie 2019, și anume nota internă a Comisiei din 16 decembrie 2016 (a se vedea punctul 170 de mai sus), arată că aceasta îl deținea chiar înainte de formularea cererii introductive și că putea să îl prezinte înainte de închiderea fazei scrise a procedurii, în termenele stabilite pentru depunerea memoriilor sale, și, *a fortiori*, ca răspuns la măsurile ulterioare de organizare a procedurii. Pe de altă parte, deși Tribunalul a oferit reclamantelor posibilitatea de a-și prezenta observațiile cu privire la răspunsul suplimentar al Comisiei din 19 decembrie 2019, în special cu privire la admisibilitatea sa, în scris și în ședință, în conformitate cu principiul caracterului contradictoriu al procedurii, această împrejurare nu poate exonera Comisia de obligația de a prezenta elemente în susținerea legalității deciziei atacate în condițiile stabilite de Regulamentul de procedură.

178 Se mai poate adăuga, deși Comisia nu s-a prevalat de aceasta, că înscrisurile anexate la răspunsul suplimentar din 19 decembrie 2019 nu pot fi calificate drept probe contrare care nu sunt vizate de regula de decădere din articolul 85 alineatul (3) din Regulamentul de procedură (Ordonanța din

21 martie 2019, Troszczynski/Parlamentul, C-462/18 P, nepublicată, EU:C:2019:239, punctul 39, și Ordonanța din 21 mai 2019, Le Pen/Parlamentul, C-525/18 P, nepublicată, EU:C:2019:435, punctul 48). Astfel, Tribunalul a dat Comisiei ocazia, prin măsurile sale de organizare a procedurii din 13 mai și 25 septembrie 2019, să răspundă la obiecțiile formulate de reclamante în ceea ce privește deținerea de indicii care să justifice inspecția în litigiu, ceea ce Comisia, prin urmare, ar fi putut face prin răspunsurile sale din 5 iunie și 18 octombrie 2019, iar aceasta cu atât mai mult cu cât documentul principal prezentat la 19 decembrie 2019 era datat 16 decembrie 2016 (a se vedea punctul 177 de mai sus).

179 Răspunsul suplimentar al Comisiei din 19 decembrie 2019 trebuie, în consecință, să fie înlăturat ca inadmisibil.

180 Rezultă că, pentru aprecierea caracterului suficient de serios al indiciilor care au justificat adoptarea deciziei atacate, vor fi luate în considerare numai cele prezentate la punctul 169 de mai sus.

2) Cu privire la aprecierea caracterului suficient de serios al indiciilor aflate în posesia Comisiei

181 Invitate să își prezinte observațiile cu privire la indiciile prezentate de Comisie la cererea Tribunalului, reclamantele au susținut că documentele în discuție erau afectate de grave neregularități de formă, legate în special de lipsa înregistrării interviurilor care au condus la procesele-verbale prezentate și la lipsa stabilirii datei proceselor-verbale menționate. Ele contestă, în această privință, jurisprudența invocată de Comisie în susținerea afirmației sale potrivit căreia data relevantă pentru evaluarea posesiei de indicii pentru încălcările suspectate este cea a interviurilor cu diferiții furnizori, iar nu cea la care a stabilit procesul-verbal al acestor interviuri. Pe de altă parte, reclamantele apreciază că indiciile prezentate, referitoare la convenția Intermarché organizată de Intermarché pentru furnizorii săi, nu justificau o inspecție în ceea ce privește presupusele schimburi naționale de informații referitoare la strategiile comerciale viitoare, astfel încât decizia atacată ar trebui anulată, cel puțin în ceea ce privește a doua încălcare prezumată. Acestea adaugă că adoptarea de către Comisie, la 13 mai 2019, a unei noi decizii de inspecție a incintelor lor, privind în mod specific aceste schimburi naționale de informații, ar arăta că Comisia nu dispunea de indicii suficient de serioase pentru a suspecta existența schimburilor menționate.

182 Trebuie subliniat, cu titlu preliminar, că aprecierea caracterului suficient de serios al indiciilor aflate la dispoziția Comisiei trebuie efectuată ținând cont de împrejurarea că decizia de inspecție se înscrie în cadrul etapei de investigare preliminară, destinată să permită Comisiei reunirea tuturor elementelor relevante care confirmă sau nu confirmă existența unei încălcări a normelor de concurență și adoptarea unei prime poziții cu privire la direcția, precum și la continuarea care trebuie dată procedurii.

183 Prin urmare, în acest stadiu, nu se poate impune Comisiei, prealabil adoptării unei decizii de inspecție, să se afle în posesia unor elemente care să demonstreze existența unei încălcări. Un astfel de nivel probatoriu este necesar în momentul transmiterii comunicării privind obiecțiunile către o întreprindere suspectată că a săvârșit o încălcare a normelor de concurență și pentru deciziile Comisiei în care aceasta constată existența unei încălcări și aplică amenzi. În schimb, pentru a adopta o decizie de inspecție în temeiul articolului 20 din Regulamentul nr. 1/2003, este suficient ca Comisia să dispună de elemente și de indicii materiale serioase care să o determine să suspecteze existența unei încălcări (Hotărârea din 29 februarie 2016, EGL și alții/Comisia, T-251/12, nepublicată, EU:T:2016:114, punctul 149, și Hotărârea din 20 iunie 2018, České dráhy/Comisia, T-325/16, EU:T:2018:368, punctul 66). Astfel, trebuie distinse, pe de o parte, dovezile unei încălcări și, pe de altă parte, indiciile de natură să genereze o suspiciune rezonabilă în ceea ce privește survenirea presupuselor încălcări (a se vedea prin analogie Hotărârea din 14 martie 2014, Cementos Portland Valderrivas/Comisia, T-296/11, EU:T:2014:121, punctul 43) sau, potrivit unei terminologii de

asemenea reținute de jurisprudență, susceptibilă de a crea un început de suspiciune privind un comportament anticoncurențial (a se vedea în acest sens Hotărârea din 29 februarie 2016, EGL și alții/Comisia, T-251/12, nepublicată, EU:T:2016:114, punctele 153 și 155).

184 În consecință, este necesar să se verifice în speță dacă, în momentul adoptării deciziei atacate, Comisia deținea astfel de indicii serioase susceptibile să creeze o suspiciune de încălcare. În acest cadru, nu este impusă examinarea deținerii de probe de natură să stabilească existența încălcărilor în cauză.

185 Această distincție are consecințe asupra cerințelor referitoare la forma, la autorul și la conținutul indiciilor care justifică deciziile de inspecție, care sunt, toate, considerate de reclamante ca nefiind respectate în speță.

i) Cu privire la forma indiciilor care au justificat decizia atacată

186 Rezultă din distincția dintre dovezile unei încălcări și indiciile care stau la baza unei decizii de inspecție că acestea din urmă nu pot face obiectul aceluiași grad de formalism precum cel referitor în special la respectarea regulilor impuse de Regulamentul nr. 1/2003 și de jurisprudența pronunțată în temeiul acesteia în ceea ce privește competențele de investigație ale Comisiei. Dacă același formalism ar fi necesar pentru colectarea indiciilor care precedă o inspecție și colectarea dovezilor unei încălcări, aceasta ar presupune de fapt ca Comisia să trebuiască să respecte norme care îi reglementează competențele sale de investigație, deși încă nu a fost deschisă în mod oficial nicio investigație în sensul capitolului V din Regulamentul nr. 1/2003, iar Comisia încă nu a făcut uz de competențele de investigație care îi sunt conferite în special de articolele 18-20 din Regulamentul nr. 1/2003, și anume nu a adoptat o măsură care să presupună acuzația de a se fi săvârșit o încălcare, în special o decizie de inspecție.

187 Această definiție a punctului de plecare a unei investigații și a etapei de investigare preliminară provine dintr-o jurisprudență constantă amintită la punctul 88 de mai sus, reconfirmată recent (Hotărârea din 12 iulie 2018, The Goldman Sachs Group/Comisia, T-419/14, atacată cu recurs, EU:T:2018:445, punctul 241), dar deja consacrată anterior prin hotărâri ale Curții (Hotărârea din 15 octombrie 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P-C-252/99 P și C-254/99 P, EU:C:2002:582, punctul 182, și Hotărârea din 21 septembrie 2006, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Comisia, C-105/04 P, EU:C:2006:592, punctul 38), precum și ale Tribunalului (Hotărârea din 16 iunie 2011, Heineken Nederland și Heineken/Comisia, T-240/07, EU:T:2011:284, punctul 288), dintre care unele se întemeiau pe jurisprudența Curții EDO.

188 Astfel, au fost considerate ca putând, în principiu, să constituie indicii care justifică în mod valabil o inspecție, un denunț făcut în cadrul unei plângeri scrise (a se vedea în acest sens Hotărârea din 20 iunie 2018, České dráhy/Comisia, T-325/16, EU:T:2018:368, punctul 95), care poate conduce la inițierea unei investigații de către Comisie chiar dacă aceasta nu îndeplinește condițiile prevăzute pentru plângeri la articolul 7 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003 [paragraful (4) din Comunicarea Comisiei privind examinarea de către Comisie a plângerilor depuse în temeiul articolelor [101] și [102 TFUE] (JO 2004, C 101, p. 65, Ediție specială, 08/vol. 4, p. 133)], precum și denunțul verbal în cadrul unei cereri de clemență (a se vedea în acest sens Hotărârea din 14 noiembrie 2012, Nexans France și Nexans/Comisia, T-135/09, EU:T:2012:596, punctul 74).

189 De asemenea, în speță, contrar celor susținute de reclamante, Comisia nu era obligată să respecte condițiile impuse de articolul 19 din Regulamentul nr. 1/2003 și de articolul 3 din Regulamentul (CE) nr. 773/2004 al Comisiei din 7 aprilie 2004 privind desfășurarea procedurilor puse în aplicare de Comisie în temeiul articolelor [101] și [102 TFUE] (JO 2004, L 123, p. 18, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 242), astfel cum au fost interpretate în Hotărârea din 6 septembrie 2017, Intel/Comisia

(C-413/14 P, EU:C:2017:632), și, prin urmare, nu avea obligația de a înregistra interviurile cu furnizorii care conduseseră la procese-verbale potrivit modalităților stabilite de aceste dispoziții (a se vedea punctul 169 prima liniuță de mai sus).

190 Trebuie amintit că, în temeiul articolului 19 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1/2003, care face parte din capitolul V din regulamentul menționat, intitulat „Competențele de investigație”, „[p]entru a-și îndeplini îndatoririle atribuite prin prezentul regulament, Comisia poate să intervieveze orice persoană fizică sau juridică care consimte să fie intervievată în scopul obținerii de informații privind obiectul investigației”.

191 Articolul 3 din Regulamentul nr. 773/2004 prevede:

„(1) Atunci când Comisia intervievează o persoană cu consimțământul acesteia în conformitate cu articolul 19 din Regulamentul (CE) nr. 1/2003, aceasta indică, la începutul interviului, temeiul juridic și scopul interviului și reamintește natura sa voluntară. De asemenea, Comisia informează persoana intervievată cu privire la intenția de a înregistra interviul.

(2) Interviul poate fi luat prin orice mijloace, inclusiv prin telefon sau pe cale electronică.

(3) Comisia poate înregistra sub orice formă declarațiile făcute de persoanele intervievate. O copie a oricărei înregistrări trebuie pusă la dispoziția persoanei intervievate pentru aprobare. Dacă este cazul, Comisia stabilește un termen în care persoana intervievată îi poate comunica orice corectare care trebuie făcută în declarație.”

192 Desigur, rezultă din aceste dispoziții și din Hotărârea din 6 septembrie 2017, Intel/Comisia (C-413/14 P, EU:C:2017:632, punctele 84-91), că revine Comisiei obligația de a înregistra, într-o formă la alegerea sa, orice interviu organizat de aceasta, în temeiul articolului 19 din Regulamentul nr. 1/2003, pentru obținerea informațiilor privind obiectul unei investigații realizate de ea, fără să fie necesar să se distingă între interviurile formale și interviurile informale, care nu ar intra sub incidența acestei obligații.

193 Trebuie arătat însă că această obligație nu se impune în ceea ce privește interviurile desfășurate înainte de inițierea unei investigații de către Comisie, care poate să fie marcată, printre altele, de adoptarea unei decizii de inspecție.

194 Astfel, după cum reiese din însuși modul de redactare a articolului 19 din Regulamentul nr. 1/2003, interviurile în cauză sunt cele care urmăresc „[obținerea] de informații privind obiectul investigației”, care, prin definiție, trebuie să fi fost inițiată și al cărei obiect trebuie să fi fost stabilit înainte de a fi efectuate respectivele interviuri (a se vedea de asemenea în acest sens Manualul de procedură în materia politicii în domeniul concurenței al Direcției Generale Concurență a Comisiei, capitolul 8 punctele 4, 5 și 22).

195 De asemenea, în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea din 6 septembrie 2017, Intel/Comisia (C-413/14 P, EU:C:2017:632), interviul cu privire la care Curtea a apreciat că se aplica obligația de înregistrare, în temeiul articolului 19 din Regulamentul nr. 1/2003 și al articolului 3 din Regulamentul nr. 773/2004, avusese loc după inițierea unei investigații marcată de adoptarea unor decizii de inspecție (Hotărârea din 12 iunie 2014, Intel/Comisia, T-286/09, EU:T:2014:547, punctele 4-6). Prin urmare, nu se poate deduce că această obligație de înregistrare se impune și unor interviuri anterioare inițierii unei investigații.

196 Această limitare a obligației de înregistrare la interviurile care au loc în cadrul unei investigații reiese de asemenea din Concluziile avocatului general Wahl prezentate în cauza Intel Corporation/Comisia (C-413/14 P, EU:C:2016:788, punctele 232 și 233). Avocatul general Wahl a apreciat că nu rezulta din impunerea, prin dispozițiile articolului 19 din Regulamentul nr. 1/2003 coroborate cu cele ale

articolului 3 din Regulamentul nr. 773/2004, a înregistrării informațiilor care sunt strânse în cadrul interviurilor referitoare la obiectul investigației că nu este posibilă contactarea în mod informal de către Comisie a unor terți. El s-a bazat, în această privință, pe însuși modul clar de redactare a articolului 19 din Regulamentul nr. 1/2003 pentru a considera că numai afirmațiile referitoare la obiectul unei investigații ar intra în domeniul de aplicare al acestei dispoziții, iar atunci când afirmațiile schimbate între Comisie și terți nu priveau obiectul unei anumite investigații, nu exista obligația de înregistrare a acestor afirmații.

197 În caz contrar, s-ar aduce o atingere gravă detectării practicilor ilicite de către Comisie și punerii în aplicare a competențelor sale de investigație în acest sens. Comisia a subliniat astfel, în ședință, potențialele efecte disuasive pe care le poate avea un interviu formal, așa cum este prevăzut de articolul 3 din Regulamentul nr. 773/2004, asupra predispoziției martorilor de a furniza informații și a denunța încălcări, precizându-se că asemenea informații reprezintă o parte importantă a indiciilor care stau la baza adoptării unor măsuri de investigație, precum inspecțiile.

198 Or, în speță, interviurile cu furnizorii au avut loc înainte de inițierea unei investigații în temeiul Regulamentului nr. 1/2003. Având în vedere chestionarul pe baza căruia au fost desfășurate, intervievând furnizorii cu privire la raporturile acestora cu aliațele de distribuitori și, într-un mod cu totul deschis, cu privire la cunoașterea de către aceștia a posibilului impact al acestor alianțe asupra concurenței, nu se poate considera astfel că interviurile respective presupuneau, în ceea ce privește reclamantele și, *a fortiori*, în ceea ce privește furnizorii, vreo acuzație referitoare la săvârșirea unei încălcări. Anexa Q.12 la răspunsul Comisiei din 10 ianuarie 2019, citată de reclamante în ședință, confirmă de altfel acest lucru, din moment ce menționează inițierea eventuală a unei „investigații formale” în urma interviurilor și utilizarea mijloacelor de investigație prevăzute în acest sens de legislația Uniunii, și anume, în acest caz, adoptarea unei decizii de inspecție care marchează inițierea în speță a acestei investigații. Rezultă că indiciile provenite din aceste interviuri nu pot fi înlăturate ca fiind afectate de o neregularitate de formă pentru motivul nerespectării obligației de înregistrare prevăzute de articolul 19 din Regulamentul nr. 1/2003 și de articolul 3 din Regulamentul nr. 773/2004. Prin urmare, nu este necesară pronunțarea cu privire la afirmația Comisiei potrivit căreia procesele-verbale ar constitui înregistrări conforme cu aceste dispoziții.

199 Pe de altă parte, rezultă că nu poate fi admis argumentul prezentat de reclamante, potrivit căruia Comisia nu deținea, la data adoptării deciziei atacate, indiciile provenite din interviurile sale cu cei 13 furnizori, întrucât nu stabilise data proceselor-verbale ale interviurilor menționate.

200 Astfel, după cum reiese din ceea ce precedă și după cum subliniază în mod pertinent Comisia, data relevantă care trebuie luată în considerare pentru stabilirea deținerii de indicii la data deciziei atacate este cea a interviurilor cu furnizorii care au făcut obiectul proceselor-verbale. La această dată au fost comunicate Comisiei informațiile retranscrise ulterior în procesele-verbale și se putea considera că ea le deține. Procesele-verbale întocmite ulterior, chiar dacă permit stabilirea conținutului interviurilor cu furnizorii și trebuie luate în considerare în acest sens, nu sunt documente care permit să se stabilească data la care Comisia deținea indiciile ce rezultă din interviuri. Cu alte cuvinte, interviurile cu furnizorii nu au devenit „indicii” aflate la dispoziția Comisiei începând din momentul în care au făcut obiectul proceselor-verbale ale Comisiei, ci erau „indicii” aflate la dispoziția Comisiei de la data la care au avut loc.

201 În această privință, este relevant să se amintească aici, similar Comisiei, jurisprudența cu siguranță pronunțată în contextul specific al procedurilor de clemență, dar al cărei domeniu de aplicare depășește acest context, ținând seama de caracterul general al conceptului interpretat, cel al „deținerii” de elemente de probă, și de interpretarea logică, rezonabilă și cu efect util care a fost reținută. Astfel, potrivit acestei jurisprudențe, deținerea de către Comisie a unui element de probă echivalează cu cunoașterea conținutului său [Hotărârea din 9 iunie 2016, Repsol Lubricantes y Especialidades și alții/Comisia, C-617/13 P, EU:C:2016:416, punctul 72, și Hotărârea din 23 mai 2019, Recylex și alții/Comisia, T-222/17, atacată cu recurs, EU:T:2019:356, punctul 87 (nepublicată); a se vedea de

asemenea în acest sens Hotărârea din 27 noiembrie 2014, Alstom Grid/Comisia, T-521/09, EU:T:2014:1000, punctele 77-83]. Astfel, în speță și prin analogie, interviurile Comisiei cu cei 13 furnizori pot fi considerate ca presupunând cunoașterea informațiilor comunicate în cursul acestor interviuri și deținerea informațiilor în discuție la data interviurilor menționate.

202 În caz contrar, aceasta ar însemna să se considere că indiciile care pot justifica inspecții nu ar putea avea doar o formă orală, în timp ce o obligație de transcriere formală nu numai că nu este impusă în această etapă de dispozițiile relevante (a se vedea punctele 193-198 de mai sus), ci, în plus, ar putea compromite eficacitatea investigațiilor Comisiei, obligând-o pe aceasta să recurgă la procedura de înregistrare prevăzută de articolul 3 din Regulamentul nr. 773/2004 (informare prealabilă, punere în aplicare a unei proceduri de înregistrare, punerea la dispoziție a unei copii a înregistrării pentru aprobare, stabilirea unui termen de aprobare) și astfel să întârzie data inspecției, în timp ce este esențial să se adopte rapid deciziile de inspecție după comunicarea informațiilor cu privire la potențiale încălcări, pentru a minimiza riscurile de scurgeri de informații și de ascundere a probelor (a se vedea în acest sens Concluziile avocatului general Wahl prezentate în cauza Deutsche Bahn și alții/Comisia, C-583/13 P, EU:C:2015:92, punctele 61 și 62).

203 Prin urmare, se poate concluziona că Comisia s-a bazat în mod valabil pe datele interviurilor sale cu cei 13 furnizori pentru a stabili că deținea indiciile provenite din aceste interviuri la data deciziei atacate.

204 În plus, contrar celor susținute de reclamante, elementele de probă prezentate de Comisie în anexa la răspunsul său din 5 iunie 2019 (anexele R.1-R.13) stabilesc în mod efectiv că interviurile sale cu 13 furnizori au avut loc înainte de 9 februarie 2017, data adoptării deciziei atacate.

205 Mai întâi, aceste anexe atestă stabilirea unor întâlniri prin e-mail, pentru interviuri la date anterioare celei de 9 februarie 2017, cuprinse între 4 octombrie 2016 și 8 februarie 2017.

206 Nu prezintă relevanță împrejurarea că, pentru doi dintre furnizorii intervievați, ultimul schimb de informații cu Comisia a avut loc chiar înaintea adoptării deciziei atacate. Astfel, data relevantă este cea a schimburilor de informații care, în măsura în care au avut loc la 8 februarie 2017, sunt anterioare datei de adoptare a deciziei atacate, și anume 9 februarie 2017.

207 În orice caz, chiar dacă ar trebui luată în considerare data de întocmire a proceselor-verbale, nu se poate deduce din data acestui ultim schimb de informații, așa cum procedează reclamantele, că Comisia a redactat în mod necesar ansamblul proceselor-verbale după 9 februarie 2017. Pe de o parte, numai doi furnizori, iar astfel două procese-verbale din 13, sunt vizați. Pe de altă parte, Comisia a arătat că a întocmit procesele-verbale pentru a îndeplini ceea ce ea aprecia că este o obligație de înregistrare a declarațiilor furnizorilor în temeiul articolului 3 din Regulamentul nr. 773/2004 (a se vedea punctul 198 de mai sus), ceea ce susține afirmația sa potrivit căreia procesele-verbale menționate au fost întocmite pe măsură ce discuțiile au avut loc, respectiv de la începutul acestora, care datează în cea mai mare parte de la sfârșitul anului 2016. Cele două procese-verbale în cauză au fost astfel întocmite, cel puțin în parte, la data deciziei atacate și se putea considera în mod rezonabil că ele conțineau la această dată cea mai mare parte a datelor care figurează în versiunea lor finalizată, din moment ce reiese din aceste procese-verbale că ultimul schimb de informații, din 8 februarie 2017, urmase altora și urmărea să obțină câteva ultime precizări. Trebuie amintit, în această privință, imperativul celerității care ghidează adoptarea deciziilor de inspecție pentru a minimiza riscurile de scurgeri de informații în urma denunțurilor (a se vedea punctul 202 de mai sus).

208 De asemenea, se poate adăuga că, deși trebuiau luate în considerare afirmația și documentele justificative furnizate de Comisie, în răspunsul său suplimentar din 19 decembrie 2019, pentru a stabili că procesele-verbale ar fi fost finalizate – iar nu întocmite – între data ultimului interviu și 21 februarie 2017, această finalizare ulterioară datei deciziei atacate nu ar permite repunerea în discuție a considerațiilor care precedă. Astfel, se poate deduce din nota internă a Comisiei din 16 decembrie

2016, anexată la acest răspuns suplimentar, cuprinzând o sinteză foarte detaliată a informațiilor primite în cursul interviurilor, că, de la data respectivă, aceasta întocmise procese-verbale foarte avansate, deși nefinalizate.

209 În continuare, elementele de probă prezentate în speță pentru a stabili data la care au fost stabilite interviurile sunt suficiente pentru a demonstra că interviurile în cauză cu cei 13 furnizori au avut loc efectiv la datele stabilite. În această privință, nu poate fi reținută afirmația reclamantelor, în plus nesusținută în vreun fel, potrivit căreia aceste elemente de probă nu ar permite nici să se demonstreze că agenții Comisiei comunicaseră cu persoane exterioare Comisiei. Astfel, această afirmație este contrazisă în mod clar de datele indicate în agendele electronice ale agenților în cauză ai Comisiei (reproduse în părțile finale ale anexelor R.1-R.13 la răspunsul Comisiei din 5 iunie 2019) care corespund datelor indicate în e-mailurile ce urmăreau să stabilească aceste date, schimbate între Comisie și interlocutori externi (reproduse în părțile inițiale ale anexelor R.1-R.13), interlocutori a căror calitate de furnizor decurge în mod clar din chestionarul anexat la aceste e-mailuri, intitulat „Întrebări cu privire la alianțele de achiziții dintre vânzătorii cu amănuntul adresate furnizorilor de produse care îi aprovizionează pe vânzătorii cu amănuntul”.

210 În sfârșit și pentru aceleași motive, în special legăturile evidente dintre chestionarul menționat mai sus și elementele reluate în procesele-verbale, se poate considera, contrar celor susținute de reclamante, că schimburile de informații stabilite în e-mailuri sunt chiar cele care au dat naștere proceselor-verbale. Astfel, toate procesele-verbale urmează un plan care conține în esență aceleași subdiviziuni (în special alianțe cu care furnizorul a încheiat acorduri și contraprestații, schimburi de informații, transferuri de personal), care atestă că sunt reluate cel puțin o parte dintre răspunsurile la chestionar (în esență partea I, cuprinzând întrebările 1-10, și partea III a chestionarului, cuprinzând întrebările 15-18).

211 Rezultă astfel din tot ceea ce precedă că Comisia dispunea la data deciziei atacate de indicii sintetizate în cadrul proceselor-verbale și că acestea din urmă puteau să fie luate în considerare în analiza deținerii de către Comisie a unor indicii suficient de serioase, fără a fi necesar să se determine în mod precis datele de creare și de finalizare a proceselor-verbale.

212 Rezultă că trebuie înlăturate toate criticile de formă care repun în discuție indiciile prezentate de Comisie.

ii) Cu privire la autorii indiciilor care au justificat decizia atacată

213 Trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante referitoare la aprecierea dovezilor unei încălcări, singurul criteriu pertinent de apreciere a acestor dovezi constă în credibilitatea acestora, precizându-se că credibilitatea și, prin urmare, valoarea probatorie a unui înscris depind de originea sa, de împrejurările întocmirii lui, de destinatarul său și de caracterul rezonabil și fiabil al conținutului acestuia și că, în special, se impune acordarea unei importanțe sporite împrejurării că un document a fost întocmit în legătură imediată cu faptele sau de către un martor direct al acestor fapte (a se vedea Hotărârea din 27 iunie 2012, Coats Holdings/Comisia, T-439/07, EU:T:2012:320, punctul 45 și jurisprudența citată, și Hotărârea din 8 septembrie 2016, Goldfish și alții/Comisia, T-54/14, EU:T:2016:455, punctul 95 și jurisprudența citată).

214 Aplicarea acestor criterii de apreciere a dovezilor unei încălcări asupra indiciilor care justifică o inspecție nu poate conduce la excluderea caracterului de indiciu suficient de serios al ansamblului indiciilor care nu provin direct de la întreprinderile inspectate. Aceasta ar împiedica ca declarații sau documente care provin de la terți să fie calificate drept indicii suficient de serioase și, astfel, ar priva Comisia de substanța posibilităților sale de a desfășura inspecții.

215 Într-adevăr, deși dovezile încălcărilor sunt cel mai adesea dovezi directe provenind de la întreprinderile autoare ale acestor încălcări, indiciile care permit să se suspecteze încălcări provin în general de la terți față de încălcări, indiferent dacă este vorba de întreprinderi concurente, de victime ale acțiunilor ilicite sau de entități publice sau private fără vreo legătură cu aceste acțiuni, precum experți sau autorități de concurență.

216 Astfel, în speță, contrar celor susținute de reclamante, împrejurarea că procesele-verbale au fost întocmite de Comisie, care va decide cu privire la eventuala continuare și sancționare în privința acestora, nu este suficientă ca atare pentru a li se refuza orice valoare probantă în aprecierea deținerii de către Comisie a unor indicii suficient de serioase.

217 În fapt, trebuie amintit că procesele-verbale urmăresc să materializeze și, astfel, să stabilească informațiile comunicate de furnizori Comisiei (a se vedea punctul 200 de mai sus). Or, aceste informații, singurele care constituie indiciile propriu-zise care au stat la baza deciziei atacate, nu provin de la Comisie, ci de la furnizorii care au relații comerciale directe cu reclamantele. Trebuie subliniat, în această privință, că furnizorii au relații comerciale cu reclamantele și pot fi astfel afectați în mod direct de comportamentul ilicit suspectat al acestora din urmă. Prin urmare, ei pot avea un interes în sancționarea reclamantelor. Totuși, tocmai din cauza relațiilor comerciale pe care le au cu reclamantele, aceștia, spre deosebire de simplii concurenți ai autorilor încălcării, cunosc direct efectele care pot fi atribuite, după caz, acestui eventual comportament ilicit. Astfel, prudența impusă de jurisprudență cu privire la interpretarea denunțurilor întreprinderilor față de alte întreprinderi atunci când primele au un interes în sancționarea celorlalte întreprinderi (a se vedea în acest sens Hotărârea din 12 iulie 2011, Mitsubishi Electric/Comisia, T-133/07, EU:T:2011:345, punctul 88), nu se poate aplica în întregime declarațiilor furnizorilor, în special atunci când, precum în speță, aceștia indică circumstanțele factuale precise provenind din relațiile comerciale pe care le au cu autorii prezumați ai încălcării.

218 În plus, în ceea ce privește valoarea probantă a proceselor-verbale întocmite de Comisie, trebuie arătat că aceasta nu este repusă în discuție prin simplul argument prezentat de reclamante pentru a o contesta, întemeiat pe prezentarea standardizată a anumitor pasaje din procesele-verbale, care ar atesta că Comisia nu ar fi reluat în mod fidel declarațiile diferiților furnizori. Astfel cum susțin reclamantele, pasajul referitor la dată și la participanții la convenția Intermarché, precum și la consecința acestei participări, și anume cunoașterea de către participanți a anumitor obiective comerciale ale Intermarché, sunt în mod cert identice în patru procese-verbale (anexele Q.4, Q.5, Q.7 și Q.8 la răspunsul Comisiei din 10 ianuarie 2019). Totuși, o asemenea identitate, întrucât caracterizează numai patru procese-verbale din cele 13 comunicate și privește date care pot să fi fost comunicate ca răspuns la chestionar și să fi fost descrise în același mod, nu permite deducerea unei deformări a declarațiilor colectate. Aceasta este situația cu atât mai mult cu cât pasajul identic în discuție este completat în fiecare din cele patru procese-verbale cu date diferite referitoare la convenția Intermarché.

219 Trebuie de asemenea amintit, în această privință, că Comisia este, în temeiul tratatelor, instituția însărcinată să asigure respectarea, în deplină imparțialitate, a dreptului Uniunii în materie de concurență și că cumularea de către Comisie a funcțiilor de examinare și de sancționare a încălcărilor normelor de concurență nu constituie în sine o încălcare a cerinței de imparțialitate (a se vedea în acest sens Hotărârea din 27 iunie 2012, Bolloré/Comisia, T-372/10, EU:T:2012:325, punctul 66 și jurisprudența citată). Prin urmare, nu se poate presupune, fără probă sau măcar un început de probă în sprijin, că Comisia instrumentează prezentul dosar deformând afirmațiile furnizorilor pentru a obține indicii ale caracterului ilicit al practicilor distribuitorilor.

220 Rezultă din ceea ce precedă că toate argumentele care deduc din calitatea autorilor indiciilor comunicate faptul că Comisia nu dispunea de indicii suficient de serioase pentru a desfășura inspecția în litigiu trebuie să fie înlăturate.

iii) Cu privire la conținutul indiciilor care au justificat decizia atacată

221 Rezultă din distincția dintre dovezile unei încălcări și indiciile care stau la baza unei decizii de inspecție că acestea din urmă nu trebuie să demonstreze existența și conținutul unei încălcări, precum și părțile participante la aceasta decât cu riscul de a priva de orice utilitate competențele conferite Comisiei prin articolul 20 din Regulamentul nr. 1/2003 (a se vedea în acest sens și prin analogie Hotărârea din 14 martie 2014, Cementos Portland Valderrivas/Comisia, T-296/11, EU:T:2014:121, punctul 59).

222 Prin urmare, împrejurarea că elementele reținute pot face obiectul unor interpretări divergente nu le poate împiedica să constituie indicii suficient de serioase, din moment ce interpretarea preferată de Comisie este plauzibilă (a se vedea prin analogie, pentru o decizie de solicitare de informații, Hotărârea din 14 martie 2014, Cementos Portland Valderrivas/Comisia, T-296/11, EU:T:2014:121, punctul 59). În aprecierea acestui caracter plauzibil, trebuie reținut că competența de inspecție a Comisiei presupune posibilitatea de a căuta informații diverse care nu sunt încă cunoscute sau identificate pe deplin (a se vedea Hotărârea din 14 noiembrie 2012, Nexans France și Nexans/Comisia, T-135/09, EU:T:2012:596, punctul 62 și jurisprudența citată).

223 De asemenea, trebuie amintit că diferitele indicii care permit să se suspecteze o încălcare nu trebuie apreciate izolat, ci în ansamblul lor, și că se pot susține reciproc (a se vedea Hotărârea din 27 noiembrie 2014, Alstom Grid/Comisia, T-521/09, EU:T:2014:1000, punctul 54 și jurisprudența citată, și Hotărârea din 29 februarie 2016, EGL și alții/Comisia, T-251/12, nepublicată, EU:T:2016:114, punctul 150 și jurisprudența citată).

224 În special, în ceea ce privește încălcările suspectate în speță, și anume practici concertate [a se vedea în special considerentul (6) al deciziei atacate], rezultă dintr-o jurisprudență constantă că, astfel cum reiese din înșiși termenii articolului 101 alineatul (1) TFUE, noțiunea de practică concertată implică, pe lângă concertarea între întreprinderi, un comportament pe piață care dă curs acestei concertări și o legătură de cauzalitate între aceste două elemente (Hotărârea din 8 iulie 1999, Comisia/Anic Partecipazioni, C-49/92 P, EU:C:1999:356, punctul 118, și Hotărârea din 15 martie 2000, Cimenteries CBR și alții/Comisia, T-25/95, T-26/95, T-30/95-T-32/95, T-34/95-T-39/95, T-42/95-T-46/95, T-48/95, T-50/95-T-65/95, T-68/95-T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 și T-104/95, EU:T:2000:77, punctul 1865). Prin urmare, este necesară reunirea a trei elemente constitutive.

225 În ceea ce privește proba acestor trei elemente constitutive, trebuie amintit că conceptul de „practică concertată” a fost introdus în tratate în scopul de a permite aplicarea dreptului concurenței unor coluziuni care nu iau forma unui acord formal de voință și, chiar prin aceasta, mai dificil de identificat și de dovedit. După cum instanța Uniunii a subliniat în repetate rânduri, deși articolul 101 TFUE distinge noțiunea de „practică concertată” de cea de „acord între întreprinderi”, aceasta are drept scop includerea în cadrul interdicțiilor de la acest articol a unei forme de coordonare între întreprinderi care, fără a ajunge să stabilească un acord propriu-zis și, astfel, fără să reunească toate elementele unui acord, evită deliberat riscurile concurenței printr-o cooperare practică între ele (Hotărârea din 14 iulie 1972, Imperial Chemical Industries/Comisia, 48/69, EU:C:1972:70, punctul 64, și Hotărârea din 5 aprilie 2006, Degussa/Comisia, T-279/02, EU:T:2006:103, punctul 132).

226 De asemenea și mai general, trebuie amintit că interdicția de a participa la practici și la acorduri anticoncurențiale, precum și sancțiunile pe care le pot suporta autorii încălcării sunt notorii. Așadar, activitățile pe care le presupun aceste practici și aceste acorduri se desfășoară de obicei în mod clandestin, reuniunile se țin în secret și documentația aferentă acestora este redusă la minimum. Chiar în cazul în care Comisia descoperă elemente ce atestă în mod explicit un contact nelegal între operatori, în mod normal acestea nu vor fi decât fragmentare și disparate, astfel încât adesea este necesar ca anumite detalii să fie reconstituite prin deducții. În majoritatea cazurilor, existența unei practici sau a unui acord anticoncurențial trebuie să fie dedusă dintr-un anumit număr de coincidențe care, privite în ansamblu, pot constitui, în absența unei alte explicații coerente, dovada unei încălcări a normelor de concurență (Hotărârea din 7 ianuarie 2004, Aalborg Portland și alții/Comisia, C-204/00 P,

C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P și C-219/00 P, EU:C:2004:6, punctele 55-57, și Hotărârea din 25 ianuarie 2007, Sumitomo Metal Industries și Nippon Steel/Comisia, C-403/04 P și C-405/04 P, EU:C:2007:52, punctul 51; a se vedea de asemenea în acest sens Hotărârea din 27 iunie 2012, Coats Holdings/Comisia, T-439/07, EU:T:2012:320, punctul 42).

227 Rezultă că instanța Uniunii a admis, în anumite ipoteze, că sarcina probei celor trei elemente constitutive ale unei practici concertate revine Comisiei.

228 Astfel, un paralelism de comportament pe piață poate fi, în anumite condiții, considerat a face dovada existenței unei acțiuni concertate dacă acțiunea concertată constituie singura explicație plauzibilă a acestuia (Hotărârea din 31 martie 1993, Ahlström Osakeyhtiö și alții/Comisia, C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 și C-125/85-C-129/85, EU:C:1993:120, punctul 71, și Hotărârea din 8 iulie 2008, BPB/Comisia, T-53/03, EU:T:2008:254, punctul 143).

229 De asemenea, trebuie să se prezume, sub rezerva probei contrare ce revine părților interesate, că întreprinderile participante la concertare și care rămân active pe piață țin seama de informațiile schimbate cu concurenții lor pentru a determina propriul comportament pe această piață (Hotărârea din 8 iulie 1999, Comisia/Anic Partecipazioni, C-49/92 P, EU:C:1999:356, punctul 121, și Hotărârea din 8 octombrie 2008, Schunk și Schunk Kohlenstoff-Technik/Comisia, T-69/04, EU:T:2008:415, punctul 118). Cu alte cuvinte, dovada reunirii primelor două elemente constitutive ale unei practici concertate permite, în anumite cazuri, să se prezume al treilea element constitutiv al acesteia.

230 Acest regim probatoriu specific al practicilor concertate nu este lipsit de consecință asupra condițiilor impuse pentru a considera că sunt reunite indicii suficient de serioase care permit să se suspecteze existența unor asemenea practici. În special, ținând seama de distincția necesară dintre dovezile unei practici concertate și indiciile care justifică inspecții în scopul colectării unor asemenea dovezi, pragul de recunoaștere a deținerii de către Comisie a unor indicii suficient de serioase trebuie să se situeze în mod necesar sub cel care permite constatarea existenței unei practici concertate.

231 Astfel, în lumina acestor considerații trebuie să se răspundă la argumentele pe care reclamantele le întemeiază pe conținutul informațiilor aflate la dispoziția Comisiei pentru a deduce că aceasta nu deținea indicii suficient de serioase pentru a adopta decizia atacată.

– *Cu privire la lipsa unor indicii suficient de serioase referitoare la suspectarea primei încălcări*

232 Trebuie amintit, cu titlu introductiv, că prima încălcare este caracterizată astfel la articolul 1 litera (a) din decizia atacată:

„[…] schimburi de informații, din 2015, între întreprinderi și/sau asocieri de întreprinderi, printre care ICDC […], și/sau membrii săi, printre care Casino și AgeCore și/sau membrii săi, printre care Intermarché, cu privire la reducerile de preț obținute de aceștia pe piețele de aprovizionare cu bunuri de consum curent în sectoarele produselor alimentare, produselor de igienă și produselor de întreținere și prețurile pe piața vânzării de servicii către fabricanții de produse de marcă în sectoarele produselor alimentare, produselor de igienă și produselor de întreținere, în mai multe state membre ale Uniunii Europene, printre care Franța […]”

233 Reclamantele nu au contestat pe fond deținerea de indicii suficient de serioase referitoare la prima încălcare, nici în memoriile acestora, nici în răspunsurile lor la întrebările Tribunalului prin care li se solicita să ia poziție cu privire la indiciile prezentate de Comisie. Acestea au susținut, pentru prima dată în ședință, două critici care nu au fost invocate anterior. În primul rând, combinarea pieței vânzării de servicii și a pieței de aprovizionare în tabelul 1 anexat la răspunsul Comisiei din 5 iunie 2019, deși aceste două piețe erau vizate în mod distinct la articolul 1 litera (a) din decizia atacată, ar atesta, în temeiul jurisprudenței rezultate din Hotărârea din 14 noiembrie 2012, Nexans France și Nexans/Comisia (T-135/09, EU:T:2012:596), că Comisia nu deținea indicii suficient de serioase

referitoare la prima încălcare. În al doilea rând, deschiderea procedurii oficiale exclusiv cu privire la anumite aspecte ale celei de a doua încălcări ar arăta că Comisia nu dispunea de indicii suficient de serioase referitoare la prima încălcare.

234 În ceea ce privește prima critică invocată de reclamante în ședință, aceasta trebuie înlăturată ca inadmisibilă, întrucât a fost invocată tardiv. Astfel, contrar prevederilor articolului 84 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, reclamantele nu au formulat prima critică imediat ce au avut cunoștință de tabelul 1 anexat la răspunsul Comisiei din 5 iunie 2019, din moment ce, în ciuda solicitării Tribunalului de a lua poziție înainte de 4 iulie 2019 cu privire la răspunsul menționat, acestea nu au invocat prima critică decât în ședința din 29 ianuarie 2020.

235 Se poate adăuga, în orice caz, că această primă critică nu poate fi admisă pe fond. Desigur, rezultă din tabelul 1 anexat la răspunsul Comisiei din 5 iunie 2019 că aceasta nu a făcut distincție între piața de aprovizionare cu bunuri de consum curent și piața vânzării de servicii către fabricanții totuși menționați în mod distinct în decizia atacată, explicând în acest tabel că „reducerile de preț [pe piața de aprovizionare] pot fi de asemenea considerate prețuri ale vânzării de servicii către fabricanții de produse de marcă în sectoarele produselor alimentare, produselor de igienă și produselor de întreținere”. Totuși, această mențiune înseamnă doar că, în conformitate cu jurisprudența și în special cu Hotărârea din 14 noiembrie 2012, Nexans France și Nexans/Comisia (T-135/09, EU:T:2012:596, punctul 62), în această etapă, Comisia încă nu a determinat forma pe care o lua cuantumul de care beneficiau distribuitorii în detrimentul furnizorilor și cu privire la care suspecta că distribuitorii au încheiat un acord, ceea ce aceasta, de altfel, admite, precizând, în răspunsul său din 5 iunie 2019, că utilizează, în anexele atașate, numai termenul „reducere de preț”, „fără a aduce atingere posibilității ca o investigație aprofundată să concluzioneze că este vorba de reduceri de preț pe piețele de aprovizionare sau de prețuri ale vânzării de servicii către fabricanți”. Astfel, trebuie amintit că, potrivit hotărârii menționate, competența de inspecție a Comisiei implică posibilitatea de a căuta informații diverse care nu sunt încă cunoscute sau pe deplin identificate (a se vedea de asemenea punctul 222 de mai sus).

236 În schimb, contrar celor susținute de reclamante, nu se poate deduce din Hotărârea din 14 noiembrie 2012, Nexans France și Nexans/Comisia (T-135/09, EU:T:2012:596, punctele 60-94), că Comisia ar fi obligată, în cazul indiciilor unui avantaj în ceea ce privește prețul în favoarea întreprinderilor inspectate, să specifice aceste indicii, distingând în funcție de cele două piețe vizate de acest avantaj cu atât mai mult cu cât rezultă dintr-o jurisprudență constantă referitoare la obligația de motivare că Comisia nu trebuie să delimiteze cu precizie piața în cauză (a se vedea punctul 112 de mai sus). Astfel, în această hotărâre, Tribunalul nu reproșa Comisiei o distincție insuficientă a celor două piețe potențial vizate de indiciile deținute, însă îi reproșa o sferă a inspecției care depășea cadrul singurei piețe pentru care deținea indicii. Or, în speță, reclamantele nu furnizează niciun element în sensul unei asemenea depășiri, în măsura în care, contrar celor afirmate în ședință, declarațiile furnizorilor nu vizează doar ICDC, care ar interveni numai pe piața vânzării de servicii către fabricanți (a se vedea punctul 248 de mai jos).

237 În ceea ce privește a doua critică invocată de reclamante în ședință, aceasta poate fi considerată admisibilă în temeiul articolului 84 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, întrucât se bazează pe decizia de deschidere a procedurii oficiale, adoptată la 4 noiembrie 2019 de Comisie, respectiv ulterior termenului de răspuns menționat mai sus din 4 iulie 2019 și deschiderii fazei orale a procedurii în prezenta cauză, și întrucât a fost prezentată în cursul acestei faze orale. Totuși, această critică trebuie înlăturată ca nefondată.

238 Astfel, independent chiar de faptul că decizia de deschidere a procedurii oficiale este ulterioară deciziei atacate și că, în acest mod, nu poate repune în discuție legalitatea sa, nu se poate deduce din conținutul acestei decizii că Comisia nu deținea indicii suficient de serioase referitoare la prima încălcare.

239 Rezultă, desigur, din Decizia C(2019) 7997 din 4 noiembrie 2019 privind deschiderea procedurii în cauza AT.40466 în ceea ce privește suspiciunile de încălcare, altele decât cele referitoare la prima încălcare, că Comisia nu a apreciat că dispunea de elemente suficiente pentru a deschide procedura referitoare la această încălcare. Totuși, prin însăși natura lor, indiciile care justifică o inspecție permit doar să se suspecteze o încălcare, care ar putea în final să nu fie dovedită, ceea ce explică, de altfel, faptul că nu toate inspecțiile sunt urmate de o decizie de deschidere a procedurii, nici, *a fortiori*, de o decizie de constatare a unei încălcări. Astfel, existența unor indicii privind o încălcare nu implică în mod necesar existența unor dovezi a încălcării suspectate și nici, cu atât mai mult, a unor elemente suficiente pentru a deschide procedura. Prin urmare, nu se poate deduce din împrejurarea că inspecția în litigiu nu a permis colectarea unor asemenea elemente faptul că Comisia nu dispunea de indicii suficient de serioase anterior inspecției.

240 Este necesar să se adauge că Comisia a comunicat Tribunalului un anumit număr de indicii, pe care le deținea la adoptarea deciziei atacate, referitoare la un paralelism de comportament între ICDC (Casino) și AgeCore (Intermarché), caracterizat în speță de concomitența și convergența solicitărilor acestora de reduceri de preț către furnizori.

241 Or, informațiile în discuție constituie indicii suficient de serioase cu privire la existența unei asemenea concomitențe și convergențe.

242 Astfel, printre cei 13 furnizori intervievați, dintre care 10 afirmă că întrețin relații comerciale atât cu ICDC, cât și cu AgeCore, 8 au indicat în mod detaliat cereri de reduceri de preț identice din partea ICDC (Casino) și a AgeCore (Intermarché) (și anume întreprinderile A, B, C, D, E, G, H și J; anexele Q.1-Q.5, Q.7, Q.8 și Q.10 la răspunsul Comisiei din 10 ianuarie 2019), unul menționează alinierea AgeCore la concurenții săi, fără a-i desemna nominal (întreprinderea I; anexa Q.9), iar doi furnizori menționează în mod general că s-au confruntat cu solicitări de reduceri de preț similare provenind de la alianțe diferite de distribuitori (întreprinderile L și M; anexele Q.12 și Q.13).

243 În plus, Comisia nu s-a limitat să comunice indicii referitoare la acest prim element constitutiv al unei practici concertate care este paralelismul de comportament pe piață ce poate, pe de altă parte, în anumite condiții, să permită prezumarea prezenței celui de al doilea element constitutiv al unei practici concertate care este concertarea (a se vedea punctul 228 de mai sus). Comisia a arătat că a dispus și de indicii referitoare la existența unei astfel de concertări, care constă în speță în schimburi de informații ce pot fi de asemenea considerate, luate împreună, ca fiind suficient de serioase.

244 Este adevărat că furnizorii care menționează în mod explicit schimburi de informații între distribuitori cu privire la reducerile de preț sunt, desigur, mai puțin numeroși, iar declarațiile lor sunt cel mai adesea vagi și speculative. Trei furnizori menționează în mod explicit un schimb de informații (și anume întreprinderile C, E și H; anexele Q.3, Q.5 și Q.8 la răspunsul Comisiei din 10 ianuarie 2019), iar alții menționează cunoașterea de către o alianță a reducerilor de preț obținute de celelalte (în special întreprinderile B, D, G și I; anexele Q.2, Q.4, Q.7 și Q.9). Pe de altă parte, unul dintre furnizori menționează o explicație posibilă a cererilor de reduceri de preț simultane, și anume un bluf pe care distribuitorii l-ar practica în cursul negocierilor pentru a obține condiții comerciale mai favorabile (întreprinderea L; anexa Q.12).

245 Totuși, mai întâi, trebuie menționat că niciun furnizor nu arată că consideră puțin probabilă împrejurarea potrivit căreia concomitența și convergența cererilor de reduceri de preț provin din schimburi de informații. Singurii furnizori care s-au exprimat în alt sens decât cel al existenței unor schimburi de informații fie au păstrat tăcerea, fie au indicat că nu dispun de informații referitoare la schimburi de informații între distribuitori (și anume întreprinderile A, F, J, K și M; anexele Q.1, Q.6, Q.10, Q.11 și Q.13 la răspunsul Comisiei din 10 ianuarie 2019), fără a exclude în mod explicit existența unor astfel de schimburi.

246 În continuare, este important de subliniat că furnizorul care a menționat ipoteza unui bluf practicat de distribuitori nu numai că a nuanțat probabilitatea acestei ipoteze, arătând că „crede că informația invocată [referitoare la cunoașterea condițiilor obținute de celelalte alianțe] era totuși exactă”, ci a și precizat că nu participă la negocierile care depășesc cadrul național, în principal în cauză în prima încălcare suspectată, ceea ce limitează fiabilitatea declarațiilor sale. Rezultă că indiciile de care dispunea Comisia nu îi permiteau să considere că cererile de reduceri de preț concomitente și convergente se explicau, în mod plauzibil, printr-o altă explicație decât o concertare subiacentă (a se vedea punctul 228 de mai sus).

247 În sfârșit, declarațiile furnizorilor referitoare la schimburile de informații dintre distribuitori cu privire la reducerile de preț sunt confirmate de informații care menționează canalele prin care asemenea schimburi ar fi putut să aibă loc.

248 Astfel, mai mulți furnizori și e-mailul directorului asocierii N menționează fluxurile dintre alianțele de distribuitori, transferurile de mărci, precum și fluxurile de personal între distribuitori și între alianțe, prezentându-le drept surse potențiale privind cunoașterea mai ales a reducerilor de preț obținute de diferiții distribuitori (în special anexa Q.2, pagina 4, anexa Q.7, pagina 4 și anexa Q.8, pagina 5, precum și anexele Q.14, Q.16 și Q.18 la răspunsul Comisiei din 10 ianuarie 2019). Aceștia menționează în special alianța creată în Franța de Casino și Intermarché, sub forma filialei comune Intermarché Casino Achats (INCA), și prezintă o legătură între această apartenență la aceeași alianță la nivel național și cunoașterea de către Casino și Intermarché a reducerilor de preț obținute de fiecare la furnizorii respectivi ai acestora (în special anexa Q.4, pagina 4, și anexa Q.7, paginile 4 și 6).

249 Prin multitudinea de canale de comunicare astfel evidențiate, precizările date cu privire la aceste canale și concordanța informațiilor comunicate, deși autorii lor nu dispun *a priori* de aceleași mijloace și surse de informații, se poate considera că Comisia avea la dispoziție indicii suficient de serioase care să îi permită să suspecteze schimburile de informații în discuție. În fapt, trebuie amintit că, deși furnizorii pot fi martori direcți ai unui comportament anticoncurențial pe piață (a se vedea punctul 217 de mai sus), aceștia nu pot fi martori în ceea ce privește concertarea subiacentă și clandestină. În aceste condiții, multitudinea, precizia și concordanța informațiilor comunicate cu privire la schimburile de informații în discuție compensează, în aprecierea de ansamblu care urmărește să verifice existența unor indicii suficient de serioase, caracterul adesea speculativ al informațiilor menționate.

250 În consecință, ținând seama și de împrejurarea că aceste indicii referitoare la schimburile de informații suspectate le completează pe cele referitoare la comportamentele pe piață, este necesar să se considere că Comisia deținea indicii suficient de serioase pentru a suspecta prima încălcare.

– Cu privire la lipsa unor indicii suficient de serioase referitoare la suspectarea celei de a doua încălcări

251 Trebuie amintit că această a doua încălcare este descrisă astfel în articolul 1 litera (b) din decizia atacată:

„[…] schimburi de informații, cel puțin din 2016, între Casino și Intermarché cu privire la strategiile comerciale viitoare ale acestora, în special în ceea ce privește sortimentele, dezvoltarea de magazine, comerțul electronic, politica de promovare pe piețele de aprovizionare cu bunuri de consum curent și pe piețele de vânzare către consumatori de bunuri de consum curent, în Franța.”

252 Trebuie arătat de la bun început, ca și reclamantele și astfel cum admite Comisia, că aceasta din urmă și-a bazat suspiciunile referitoare la a doua încălcare pe un indiciu principal, întemeiat pe desfășurarea convenției Intermarché.

253 Din dosar reiese că convenția Intermarché a avut loc la 21 septembrie 2016 la sediul Intermarché și că conducerea Intermarché, însoțită de responsabilii mărcilor sale, i-a primit acolo pe principalii săi furnizori pentru a le prezenta ambițiile și prioritățile sale comerciale.

254 Este cert că la această convenție au participat reprezentanți ai unui număr ridicat de furnizori ai Intermarché, dar și reprezentanți ai INCA, filială comună a Intermarché și a Casino, în special A, de altfel director în cadrul grupului Casino, precum și un reprezentant al AgeCore, B, director al acestei asocieri de întreprinderi. De asemenea, este cert că temele abordate la această convenție, prezentate de echipa de conducere a Intermarché, priveau obiectivele și axele de dezvoltare ale întreprinderii în ceea ce privește cotele de piață, creșterea parcului său de magazine, transformarea digitală și dezvoltarea comerțului online, inovațiile destinate să accelereze punerea pe rafturi a unor produse noi, creșterea punctelor sale de vânzare „drive” și punerea în aplicare a unor noi eforturi promoționale.

255 Reclamantele susțin că informațiile astfel prezentate nu indică niciun schimb de date comerciale sensibile și confidențiale care permit să se suspecteze o concertare între concurenți, interzisă de articolul 101 TFUE, și deduc din aceasta că Comisia nu dispunea de indicii suficient de serioase pentru a prezuma existența celei de a doua încălcări.

256 În ceea ce privește, în primul rând, posibilitatea de a prezuma existența unor schimburi de informații și, astfel, a unei concertări pe baza unor anunțuri făcute de un singur distribuitor, în speță Intermarché, trebuie amintit că, în conformitate cu o jurisprudență constantă, criteriile de coordonare și de cooperare care permit definirea noțiunii de practică concertată trebuie interpretate în lumina concepției inerente dispozițiilor din tratat privind concurența, potrivit căreia orice operator economic trebuie să stabilească în mod autonom politica pe care intenționează să o urmeze pe piața internă. Deși această cerință de autonomie nu exclude dreptul operatorilor economici de a se adapta în mod inteligent la comportamentul constatat sau anunțat al concurenților lor, aceasta se opune totuși în mod riguros oricărui contact direct sau indirect între acești operatori, având ca scop sau ca efect fie să influențeze comportamentul pe piață al unui concurent actual sau potențial, fie să dezvăluie unui astfel de concurent comportamentul pe care acesta este decis sau preconizează să îl adopte pe piață (Hotărârea din 4 iunie 2009, T-Mobile Netherlands și alții, C-8/08, EU:C:2009:343, punctele 32 și 33, și Hotărârea din 24 octombrie 1991, Rhône-Poulenc/Comisia, T-1/89, EU:T:1991:56, punctul 121).

257 Rezultă că faptul că unul singur dintre participanții la reuniunile dintre întreprinderile concurente își dezvăluie intențiile nu este suficient pentru a exclude existența unei înțelegeri. Astfel, potrivit unei jurisprudențe de asemenea constante, deși este adevărat că noțiunea de practică concertată presupune efectiv existența de contacte între concurenți caracterizate prin reciprocitate, această condiție este totuși îndeplinită atunci când divulgarea de către un concurent către altul a intențiilor sale sau a comportamentului său viitor pe piață a fost solicitată sau cel puțin primită de al doilea. Acesta, datorită primirii unei asemenea informații, pe care trebuie să o ia în considerare, direct sau indirect, elimină dinainte incertitudinea existentă în legătură cu comportamentul viitor al celui dintâi, în condițiile în care orice operator economic trebuie să stabilească în mod autonom politica comercială pe care intenționează să o urmeze pe piață. Primirea de către o întreprindere de informații provenind de la un concurent referitoare la comportamentul viitor al acestuia pe piață constituie, prin urmare, o practică concertată interzisă de articolul 101 alineatul (1) TFUE (a se vedea în acest sens Hotărârea din 15 martie 2000, Cimenteries CBR și alții/Comisia, T-25/95, T-26/95, T-30/95-T-32/95, T-34/95-T-39/95, T-42/95-T-46/95, T-48/95, T-50/95-T-65/95, T-68/95-T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 și T-104/95, EU:T:2000:77, punctul 1849, Hotărârea din 12 iulie 2001, Tate & Lyle și alții/Comisia, T-202/98, T-204/98 și T-207/98, EU:T:2001:185, punctul 54, și Hotărârea din 8 iulie 2008, BPB/Comisia, T-53/03, EU:T:2008:254, punctele 231-234).

258 Or, nu se poate considera că simpla prezență a unui director din cadrul grupului concurent Casino în cursul prezentării de către Intermarché a priorităților sale comerciale este suficientă în speță pentru a suspecta primirea informațiilor comunicate, așa cum impune jurisprudența pentru a constata o reciprocitate și a deduce existența unei practici concertate între Casino și Intermarché.

259 Astfel, pe de o parte, după cum au subliniat în mod pertinent reclamantele, fără să fie, de altfel, contrazise de Comisie, A a asistat la convenția Intermarché nu în calitate de reprezentant al Casino, ci în calitate de coadministrator al INCA, a cărui prezență era justificată de faptul că aceasta negocia în numele Intermarché condițiile de aprovizionare de la principalii săi furnizori. Pe de altă parte, A era supus unor obligații stricte de confidențialitate față de Casino, nici acestea contestate în sine, și nu se poate prezuma că asemenea obligații nu ar fi respectate.

260 Or, acest motiv al prezenței lui A la convenția Intermarché și obligațiile care i se impun nu permit ca atare și fără alt element de susținere, care nu este furnizat în speță de Comisie, să genereze o suspiciune rezonabilă în ceea ce privește primirea de către Casino a informațiilor comunicate de Intermarché, justificând efectuarea de investigații pentru a stabili măsura în care Casino solicitase sau, cel puțin, primise informațiile divulgate de Intermarché. Astfel, Comisia se limitează să invoce un singur proces-verbal care menționează discuții între A și reprezentantul Intermarché în cadrul INCA în cursul convenției (anexa Q.5, paginile 7 și 8, la răspunsul Comisiei din 10 ianuarie 2019), discuții separate care nu corespundeau unei primiri de declarații făcute în public și al căror conținut nu are în mod necesar legătură cu sfera acestor declarații, ținând seama de funcțiile exercitate de aceste două persoane în cadrul INCA, care justifică schimburi de informații între ele în legătură cu alte subiecte. Trebuie arătat, în această privință, că, contrar celor susținute de Comisie, care a indicat, ca introducere la tabelul 2 anexat la răspunsul său din 5 iunie 2019, că a primit informații potrivit cărora INCA ar putea funcționa ca instrument pentru un schimb de informații care intră sub incidența celei de a doua încălcări, extrasele proceselor-verbale reluate în tabelul menționat se limitează să menționeze prezența lui A la convenția Intermarché, fără să se poată deduce de aici că INCA ar juca un rol specific în acest cadru.

261 În ceea ce privește, în al doilea rând, datele comunicate în cadrul convenției Intermarché, trebuie amintit că o calificare drept încălcare a unui schimb de informații depinde în special de natura informațiilor schimbate (a se vedea în acest sens Hotărârea din 28 mai 1998, Deere/Comisia, C-7/95 P, EU:C:1998:256, punctele 88-90, și Hotărârea din 23 noiembrie 2006, Asnef-Equifax și Administración del Estado, C-238/05, EU:C:2006:734, punctul 54).

262 În speță, este necesar să se arate, astfel cum au arătat reclamantele, că procesele-verbale care menționau convenția Intermarché (anexele Q.4, Q.5, Q.7, Q.9 și, cu mai multe precizări, anexa Q.8 la răspunsul Comisiei din 10 ianuarie 2019) indică în mod general elementele de politică comercială privind sortimentele, comerțul electronic sau practicile promoționale, care au fost evocate în cadrul convenției menționate. Astfel de mențiuni generale figurează de asemenea în anexa la e-mailul directorului asocierii N (anexa Q.15). În plus, acestea au fost reluate într-un articol publicat în presa specializată, comunicat de reclamante.

263 Rezultă efectiv din dosar, iar acest lucru, de altfel, nu este contestat de Comisie, că convenția Intermarché a avut loc în mod public, în prezența a peste 400 de furnizori, dar și a unor ziariști, și că aceasta a făcut obiectul unei relatări detaliate în presa specializată. În plus, Comisia era informată de acest caracter public, așa cum atestă procesele-verbale ale interviurilor cu furnizorii, unul dintre aceștia indicând că presa era prezentă la convenția Intermarché (anexa Q.2, pagina 7). Pe de altă parte, Comisia a arătat, drept răspuns la o întrebare adresată de Tribunal, că nu a fost informată cu privire la eventuale prezentări făcute în cadrul convenției Intermarché fără prezența ziariștilor.

264 Or, potrivit unei jurisprudențe constante, un sistem de schimb de informații publice nu este, ca atare, susceptibil să încalce normele de concurență din tratat (a se vedea Hotărârea din 30 septembrie 2003, Atlantic Container Line și alții/Comisia, T-191/98 și T-212/98-T-214/98, EU:T:2003:245, punctul 1154 și jurisprudența citată).

265 De asemenea, potrivit punctului 92 din Orientările privind aplicabilitatea articolului 101 [TFUE] acordurilor de cooperare orizontală (JO 2011, C 11, p. 1, denumite în continuare „Orientările privind acordurile de cooperare orizontală”), prin care Comisia și-a autolimitat exercitarea puterii sale de

apreciere și de care nu poate să se îndepărteze, cu riscul de a fi sancționată (a se vedea în acest sens Hotărârea din 28 iunie 2005, Dansk Rørindustri și alții/Comisia, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P și C-213/02 P, EU:C:2005:408, punctul 211), „informații[le] cu adevărat publice" sunt informații care sunt în general la fel de accesibile pentru toți concurenții și clienții. Or, același punct din Orientările privind acordurile de cooperare orizontală precizează că, „[p]entru ca informațiile să fie cu adevărat publice, obținerea lor nu ar trebui să fie mai costisitoare pentru clienții și societățile neparticipante la sistemul de schimb de informații decât pentru societățile participante" și că, „[d]in acest motiv, în mod normal, concurenții nu ar alege să facă schimb de date pe care le pot colecta la fel de ușor de pe piață și, prin urmare, în practică, schimburile de date cu adevărat publice sunt improbabile". În plus, din cuprinsul punctului 63 din Orientările privind acordurile de cooperare orizontală, consacrat în mod special declarațiilor publice unilaterale, citat de reclamante în ședință, reiese că „un anunț unilateral care este cu adevărat public, de exemplu printr-un ziar, în general […] nu reprezintă o practică concertată în sensul articolului 101 [TFUE]".

266 În speță, reiese în mod clar din împrejurările desfășurării convenției Intermarché că informațiile care au fost comunicate de Intermarché în cadrul acesteia sunt date cu adevărat publice în sensul Orientărilor privind acordurile de cooperare orizontală. Datorită prezenței ziariștilor și a relatării detaliate făcute de aceștia în presa specializată la numai câteva zile după ce a avut loc convenția Intermarché, informațiile date de Intermarché la această convenție au devenit accesibile nu numai pentru A, director în cadrul grupului concurent Casino, ci și, cu aceeași ușurință, tuturor celorlalți concurenți ai Intermarché.

267 În plus, reiese din articolul din presa specializată care a relatat desfășurarea convenției Intermarché, al cărui conținut nu a fost contestat de Comisie, că informațiile prezentate în cadrul acestui eveniment aveau un caracter foarte general și urmăreau să evidențieze, pentru furnizorii întreprinderii, politica de dezvoltare și de inovare a echipei de conducere a Intermarché. Comisia nu a prezentat în mod precis în ce fel asemenea informații erau susceptibile de a nu fi calificate drept date publice. Deși este adevărat că s-a anunțat la acest eveniment un obiectiv de creare a 200 de magazine, doar această informație, prin caracterul său general, nu este ea însăși de natură să stea la baza unei suspiciuni de practică concertată între concurenți, interzisă de articolul 101 TFUE. Caracterul public al informațiilor divulgate la convenția Intermarché împiedică, prin urmare, să se considere că acestea pot face obiectul unor schimburi de informații ilicite astfel încât, în consecință, convenția Intermarché să fie calificată drept indiciu suficient de serios al încălcării în discuție.

268 Acest lucru este cu atât mai valabil în speță cu cât Comisia a prezentat ea însăși indiciile încălcărilor suspectate în decizia atacată ca atestând schimburi secrete de informații între un număr limitat de persoane și prin intermediul unor documente ele însele secrete (a se vedea punctul 117 de mai sus). În fapt, după cum au amintit în mod pertinent reclamantele, potrivit considerentului (8) al deciziei atacate, „practicile concertate prezumate au loc într-un secret absolut, cunoașterea existenței și a aplicării lor fiind limitată la persoanele cu funcții de conducere și la un număr restrâns de membri ai personalului demni de încredere din fiecare întreprindere" și „documentele referitoare la practicile concertate prezumate s-ar limita la un minim strict și ar fi păstrate în locuri și sub o formă care facilitează ascunderea, păstrarea și distrugerea lor". Or, indicii constituite din declarații publice, precum cele făcute în cadrul convenției Intermarché, nu pot ca atare să permită suspectarea unor schimburi ale acelorași informații, care să aibă loc în cel mai mare secret.

269 Aceste considerații nu sunt repuse în discuție de mențiunea, la punctul 63 din Orientările privind acordurile de cooperare orizontală, potrivit căreia, „posibilitatea constatării unei practici concertate nu poate fi exclusă" pe baza unui „anunț unilateral care este cu adevărat public". Astfel, în afara faptului că asemenea anunțuri publice nu corespund prezentei prezumții de schimburi ilicite secrete de informații, este necesar să se arate că Comisia nici nu a afirmat, nici, *a fortiori*, nu a explicat în decizia atacată și, cu atât mai puțin, în cursul prezentei proceduri că a doua încălcare ar corespunde acestei ipoteze a unei practici concertate plecând de la declarații unilaterale publice.

270 Rezultă că Comisia nu putea deduce în mod valabil din aprecierea ansamblului caracteristicilor convenției Intermarché o suspiciune de schimburi de date comerciale între concurenți interzise de articolul 101 TFUE. Rezultă de asemenea că această convenție nu poate constitui un indiciu suficient de serios care permite să se suspecteze a doua încălcare.

271 În orice caz, luarea în considerare a notei interne a Comisiei din 16 decembrie 2016, anexată la răspunsul său suplimentar din 19 decembrie 2019, precum și prezentarea versiunii confidențiale a proceselor-verbale comunicate în versiunea lor neconfidențială de către Comisie, prin intermediul unei măsuri de cercetare judecătorească, nu ar permite modificarea acestei concluzii. Astfel, pe de o parte, din această notă internă nu reies alte date decât cele care figurează în procesele-verbale. Pe de altă parte, din versiunea neconfidențială a acestor procese-verbale reiese că datele ocultate urmăresc exclusiv să împiedice identificarea entităților sau a persoanelor, a datelor și a cifrelor, astfel încât luarea în considerare a datelor menționate nu ar permite stabilirea legăturii dintre declarațiile publice făcute în cadrul convenției Intermarché și schimburile secrete de informații suspectate. Rezultă, pe de altă parte, că nu este necesar să se dispună măsura de cercetare judecătorească menționată mai sus, pe care Comisia o solicitase Tribunalului.

272 De asemenea, cererile concomitente referitoare la același „bonus de inovare” pe care Casino și Intermarché le-ar fi prezentat furnizorilor lor nu pot constitui un indiciu suficient de serios care să permită să se suspecteze a doua încălcare. Astfel, niciunul dintre indiciile comunicate nu permite să se distingă în mod clar acest bonus sau aceste „remize de inovare” de reducerile de preț și de prețurile vânzării de servicii către furnizorii în discuție în prima încălcare. Având în vedere explicațiile care sunt date în procesele-verbale (anexa Q.6, pagina 3, anexa Q.7, pagina 5, precum și nota de subsol 7, la răspunsul Comisiei din 10 ianuarie 2019), remizele menționate constau fie într-o reducere de preț solicitată furnizorilor, fie într-o remunerare a serviciilor de referențiere furnizate de distribuitori furnizorilor, chiar dacă în mod special în legătură cu produsele inovatoare și aplicabilă în Franța, care este de asemenea vizată de prima încălcare. De asemenea, în tabelul 2 întocmit de Comisie pentru a prezenta în mod sintetic indiciile care corespund celei de a doua încălcări (a se vedea punctul 169 ultima liniuță de mai sus), aceasta a izolat indiciile referitoare la „reducerile de inovare” de cele referitoare la sortimente, dezvoltarea de magazine, politica de comerț electronic și politica promoțională, singurele menționate în decizia atacată. În plus, se poate arăta că numai 2 din cei 13 furnizori intervievați (anexele Q.6 și Q.7) menționează cereri simultane de remize de inovare.

273 În consecință, chiar luând în considerare în mod global elementele referitoare la convenția Intermarché și la „bonusul de inovare”, trebuie să se concluzioneze în sensul lipsei deținerii de către Comisie a unor indicii suficient de serioase care să permită să se suspecteze existența celei de a doua încălcări și să justifice articolul 1 litera (b) din decizia atacată, fără să fie necesară pronunțarea cu privire la argumentele reclamantelor referitoare la noua decizie de inspecție privind în special aspecte ale celei de a doua încălcări care le-a fost adresată în cursul prezentei proceduri [Decizia C(2019) 3761 a Comisiei din 13 mai 2019 prin care se dispune societății Casino, Guichard-Perrachon SA, precum și tuturor societăților controlate direct sau indirect de aceasta să se supună unei inspecții în conformitate cu articolul 20 alineatele (1) și (4) din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului (AT.40466 – Tute 1)].

274 Motivul întemeiat pe încălcarea dreptului la inviolabilitatea domiciliului reclamantelor trebuie, prin urmare, să fie admis în ceea ce privește a doua încălcare.

275 Rezultă din tot ceea ce precedă că decizia atacată trebuie anulată, întrucât aceasta dispune, la articolul 1 litera (b), ca reclamantele să se supună unei inspecții referitoare la eventuala lor participare la a doua încălcare și că acțiunea trebuie respinsă în rest.

Cu privire la cheltuielile de judecată

276 Potrivit articolului 134 alineatul (3) din Regulamentul de procedură, în cazul în care părțile cad, fiecare, în pretenții cu privire la unul sau mai multe capete de cerere, fiecare parte suportă propriile cheltuieli de judecată. Întrucât decizia atacată este anulată în parte, se impune să se decidă ca reclamantele și Comisia să suporte, fiecare, propriile cheltuieli de judecată. Consiliul, care a intervenit în susținerea Comisiei, suportă propriile cheltuieli de judecată, în temeiul articolului 138 alineatul (1) din Regulamentul de procedură.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL (Camera a noua extinsă)

declară și hotărăște:

1) **Anulează articolul 1 litera (b) din Decizia C(2017) 1054 final a Comisiei din 9 februarie 2017 prin care se dispune societății Casino, Guichard-Perrachon, precum și tuturor societăților controlate direct sau indirect de aceasta să se supună unei inspecții în conformitate cu articolul 20 alineatele (1) și (4) din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului (cauza AT.40466 – Tute 1).**

2) **Respinge în rest acțiunea.**

3) **Casino, Guichard-Perrachon și Achats Marchandises Casino SAS (AMC), Comisia Europeană și Consiliul Uniunii Europene suportă, fiecare, propriile cheltuieli de judecată.**

Gervasoni Madise da Silva Passos

Kowalik-Bańczyk Mac Eochaidh

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 5 octombrie 2020

Semnături

Cuprins

I. Cadrul juridic 2

II. Istoricul cauzei 3

III. Procedura și concluziile părților 5

IV. În drept 6

A. Cu privire la primul motiv, întemeiat pe o excepție de nelegalitate a articolului 20 din Regulamentul nr. 1/2003 6

1. Cu privire la admisibilitatea excepției de nelegalitate 7

2. Cu privire la temeinicia excepției de nelegalitate 10

a) Cu privire la prima critică, întemeiată pe încălcarea dreptului la o cale de atac efectivă .. 10

b) Cu privire la a doua critică, întemeiată pe încălcarea principiului egalității armelor și a dreptului la apărare 19

B. Cu privire la al doilea și la al treilea motiv, întemeiate pe încălcarea obligației de motivare și pe încălcarea dreptului la inviolabilitatea domiciliului 22

1. Cu privire la nerespectarea obligației de motivare 23

2. Cu privire la încălcarea dreptului la inviolabilitatea domiciliului 25

a) Cu privire la respectarea principiului proporționalității 26

1) Cu privire la societățile și incintele inspectate 27

2) Cu privire la durata inspecției 30

3) Cu privire la data inspecției 31

b) Cu privire la deținerea de indicii suficient de serioase de către Comisie 32

1) Cu privire la stabilirea indiciilor aflate în posesia Comisiei 32

2) Cu privire la aprecierea caracterului suficient de serios al indiciilor aflate în posesia Comisiei 35

i) Cu privire la forma indiciilor care au justificat decizia atacată 36

ii) Cu privire la autorii indiciilor care au justificat decizia atacată 40

iii) Cu privire la conținutul indiciilor care au justificat decizia atacată 42

– Cu privire la lipsa unor indicii suficient de serioase referitoare la suspectarea primei încălcări 43

– Cu privire la lipsa unor indicii suficient de serioase referitoare la suspectarea celei de a doua încălcări 46

Cu privire la cheltuielile de judecată 51